

LAHDEN SUUNTA -TYÖ

2017-2020 selostus

**Y-203
Lahden suunta -työ
2017-2020**

**Lahden yleiskaava 2030
ja Kestävän kaupunki-
liikkumisen ohjelma**

Lahti.fi

Näin tutustut Lahden suunta- selostukseen

SELOSTUS ON JAETTU KAHTEN OSAAN

Ensimmäisessä osassa on kuvattu tarinan muodossa, millainen kaupunki Lahti on vuonna 2030. Tarina on kuvitettu teemakartoin, kaavioin ja havainnollistavin valokuvin.

Ensimmäinen osa sisältää myös Lahden suunta- työn tavoitteet ja suunnitteluun vaikuttaneita taustatietoja.

Toisessa osassa kerrotaan Lahden suunta -työstä: miten Lahden suunta -työn ehdotus on tehty. Muutokset verrattuna voimassa oleviin osayleiskaavoihin on esitetty toisessa osassa.

Tiivistelmä

Yleiskaavan kanssa samaan prosessiin on yhdistetty kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman (SUMP) laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluverkkotyön teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi 2017-2020. Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain. Lahden suunta -työ on tullut vireille 21.2.2017.

Valmistelun eteneminen ja tavoitteiden asettaminen

Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitevuosi on 2030. Parhailtaan laadittavana on Lahden suunta -työn 2017-2020 ehdotus ja nähtävillä asetetaan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ehdotus ja kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelma.

Yleiskaava on koko kaupungin kattava yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden pääasiallinen käyttötarkoitus ja liikenteen pääverkot. Tällä Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa koko uuden Lahden alueelle. Yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena koko alueelle.

Lahdessa on voimassa kuusi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Voimassa olevien osayleiskaavojen merkinnät on siirretty ja yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030. Laadittava Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) tulee korvaamaan osan vanhoista osayleiskaavoista osittain ja osan kokonaan. Voimassa olevat osayleiskaavat ja rantayleiskaava löytyy kaupungin karttapalvelusta ja kaupungin internetsivuilta: Voimassa olevat osayleiskaavat.

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma laaditaan ensimmäistä kertaa. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma on Euroopan komission luoma toimintamalli eri kulkumuotojen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun kaupunkitasolla. Ohjelma ottaa huomioon kaikki liikennemuodot; kävelyn, pyöräilyn, autoilun ja joukkoliikenteen. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaan on kerätty keskeisimmät kaupunkitasoiset toimenpiteet kestävä kaupunkiliikkumisen edistämiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteet valmisteltiin kaupunginvaltuuston 11.4.2016 hyväksymän strategian pohjalta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteet 15.1.2018. Kaupunginvaltuusto käynnisti strategian tarkistuksen lokakuussa 2017 ja tässä työssä otettiin huomioon Lahden suunta -työn tavoitteet. Lahden strategia 2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.5.2018. Strategian tarkistus ei antanut aiheutta Lahden suunta -työn tavoitteiden tarkistamiseen. Tavoitteet löytyvät Lahden suunta -työn kotisivuilta osoitteesta www.lahti.fi/lahdensuunta.

Lahden suunta -työn 2017-2020 luonnos oli yleisesti nähtävillä 2.5. – 3.6.2019 välisenä aikana. Luonnoksesta saatiin 13 viranomaislausuntoa ja 78 mielipidettä. Mielipiteistä 13 tuli erilaisilta yhdistyksiltä tai järjestöiltä. Lisäksi pyöräilyn tavoiteverkkoluonnoksen karttakyselyyn osallistui 236 henkilöä, joilta saatiin 501 karttavastausta.

Yleiskaavan valmisteluun osallistui paljon ihmisiä

Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaiset olivat aktiivisesti mukana yleiskaavan valmistelun varhaisessa vaiheessa. Vuonna 2017 Lahden suunta -työssä tarkistettiin yleiskaavan suunnittelun tavoitteet, määriteltiin selvitystarpeet, analysoitiin liikkumisen nykytilaa työpajojen ja kyselyn avulla, työstettiin tulevaisuuden skenaarioita yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa sekä luotiin niiden pohjalta visio ja tavoitteet Lahden suunta -työlle.

Touko-kesäkuussa 2017 järjestettiin useita työpajoja liikenteen nykytilan kartoittamiseksi. Nykytilan työpajoihin osallistui yhteensä noin 300 ihmistä ja samasta teemasta tehtyyn verkkokyselyyn saatiin noin 200 vastaajaa. Vuonna 2018 työhön osallistui noin 800 lahtelaista Arjen paikat ja reitit -tapahtumien ja saman nimisen karttakyselyn kautta.

Osallistamisen tuloksia hyödynnettiin Lahden suunta työn valmistelussa. Tulokset näkyvät Lahden suunta 2030 -tarinassa. Kestävän kaupunkiliikkumisen toimenpiteet on laadittu Lahden suunta työn tavoitteiden, skenaariotyön osoittamien tarpeiden ja osallistamisen tulosten perusteella.

Lahden suunta -työn 2017–2020 luonnos oli nähtävillä 2.5.–3.6.2019 välisenä aikana. Luonnosvaiheen ratkaisuja esiteltiin eri sidosryhmille keväällä 2019 ja asukkaille järjestettiin toukokuussa kaksi esittelytilaisuutta. Luonnoksesta saatiin määräaikaan mennessä 13 viranomaislausuntoa ja 78 mielipidettä. Mielipiteistä 13 tuli erilaisilta yhdistyksiltä tai järjestöiltä. Lahden suunta -työn 2017-2020 luonnosvaiheen kuulemisen yhteydessä toteutettuun pyöräilyn tavoiteverkkoaluonnoksen karttakyselyyn osallistui 236 henkilöä, joilta saatiin 501 karttavastausta.

Lisäksi ehdotusvaiheessa on tammikuussa 2020 kerätty karttapohjaisen kyselyn kautta asukkailta kommentteja kaupunkipyöräjärjestelmän suunnittelutyötä varten.

Lahden suunta -työn vaikutusten arviointi toteutettiin 1.6-31.10.2019 monialaisena ja vuorovaikutteisena asiantuntija-arviointina. Vaikutusten arvioinnin näkökulmina olivat Lahden suunta -työn liittyvät kuusi keskeistä pääteemaa: hyvinvointi, kaupunkitalous, kestävä liikkuminen, kulttuuriympäristöt ja maisema, ekosysteemipalvelut sekä ilmastovaikutusten arviointi. Vaikutusten arviointi käynnistyi yhteisellä seminaaripäivällä 7.6.2019 ja lopetusseminaari järjestettiin 11.9.2019. Seminaaripäivien kautta vaikutusten arviointiin osallistui kattava joukko eri sidosryhmien edustajia.

Sisällysluettelo

Näin tutustut Lahden suunta –selostukseen	3
Tiivistelmä	4
Valmistelun eteneminen ja tavoitteiden asettaminen	5
Yleiskaavan valmisteluun osallistui paljon ihmisiä	6
Sisällysluettelo	7
OSA 1: LAHTI VUONNA 2030 -TARINA	11
Johdanto	12
1. KESTÄVÄSTI KASVAVA LAHTI	15
VUONNA 2030...	17
SALPAUSSELKÄ - ELINVOIMAISEN YMPÄRISTÖKAUPUNGIN PERUSTA	18
YHDYSKUNTARAKENNE	22
KESTÄVÄSTI KASVAVA LAHTI MAHDOLLISTAA KESTÄVÄN LIIKKUMISEN	26
Kävely ja pyöräily	28
Taustatietoa Lahden liikkumisesta	31
ENERGIAHUOLTO JA YHDYSKUNTATEKNIikka	37
Jätehuolto	38
Taustatietoa: Energian kulutus ja tuotanto Lahdessa	39
EKOSYSTEEMIPALVELUT	40
Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut	40
Kaupunkihydrologia: Pohja-, pinta- ja hulevedet	43
Taustatietoa ekosysteemipalveluista	44
2. LAHDEN KESKUSTA	50
VUONNA 2030...	52

KESKUSTAN ELINVOIMA	53
Viihtyisää liikkumisympäristöä asukkaille ja Lahdessa vieraileville	55
Kävelykeskusta on kaupungin sydän	57
Matkailun kävelyreitit yhdistävät matkakeskuksen, keskustan ja Vesijärven tapahtuma-akselin	58
Taustatietoa liikkumisesta kaupungin keskustassa	59
3. ASUMISEN LAHTI	63
VUONNA 2030...	65
ASUMISRATKAISUJA ERI ELÄMÄNTYYLEIHIN	66
Keskusta-asuminen on suosittua ja kohtuuhintaista	69
Kerrostaloasumista lapsiperheille	70
Kaupunkimainen elämäntyyli pientalossa	70
Elinvoimaiset kylät	71
Taustatietoja asumisesta	71
4. ELINKEINOJEN LAHTI	75
VUONNA 2030...	77
YRITYSYSTÄVÄLLINEN LAHTI	78
Työtä ja asumista lähellä toisiaan	79
Lahti tunnetaan matkailu- ja tapahtumakaupunkina	80
Taustatietoja elinkeinoista	82
5. PALVELUIDEN JA KAUPAN LAHTI	83
VUONNA 2030...	85
MONIPUOLINEN PALVELUVERKKO	86
Keskustassa tarjotaan kaupunkitasoiset palvelut	88
Lahdessa nuoruus on sallittu ja vanhuutta kunnioitetaan	89
Lahdessa on erinomaiset kaupalliset palvelut	90

JOUKKOLIIKENNE	91
Uudet omaleimaiset seisakkeet palvelevat junalla kulkevia	92
Taustatietoa palveluista	93
6. LUONNONLÄHEINEN LAHTI	96
VUONNA 2030...	98
MONIPUOLINEN VIHERALUEVERKOSTO	99
Vesistöt virkistyskäytössä	100
Hulevedet	100
Retkeily matkailuvalttina	101
Luonnon monimuotoisuutta lisätään	102
Kylien kulttuurimaisemat	104
Taustatietoa luontoon liittyvistä teemoista yleiskaavassa	105
OSA 2: MITEN LAHDEN SUUNTA SYNTYI?	108
JOHDANTO	109
1. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	110
Miksi Lahden suunta -työtä tehdään?	110
Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja ympäristötavoitteita	111
Lahden suunta syntyy yhdessä tekemällä tietoa rakentaen	112
Miten tietoa rakennetaan?	113
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat yleiskaavoitusta	113
Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne	114
Päijät-Hämeen vaihemaakuntakaava	116
Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) ja oikeusvaikutteiset osayleiskaavat (OYK)	116
2. SUUNNITTELUN PROSESSI: MITEN LAHDEN SUUNTA -TYÖ TEHTIIN?	117

Valmistelun eteneminen ja tavoitteiden asettaminen	118
Lahden suunta -työn eteneminen – keskeisimmät vaiheet	119
Lahden suunta valmisteltiin yhteistyössä osallisten kanssa	121
Yleiskaavatyön 2013-2016 kierrokselta siirtyneet asiat	123
Lahden suunta -työn 2017-2020 luonnokseen tehdyt muutokset	129
Elinkeinoelämän alueet, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY).	138
Elinkeinoelämän alueiden päivittäistavarakauppaa koskeva kaavamääräys	140
Maisematyöluvut arvokkaassa kulttuuriympäristössä	141
Kestävän kaupunkiliikkumisen toimenpiteet	142
Joukkoliikenteen runkolinjasto ja pyöräilyverkko osana liikkumisen tavoiteverkkoa	142
Palveluverkon yleiskaavalliset tavoitteet	144
Vuoteen 2030 mennessä palvelukysyntä kasvaa voimakkaimmin Karistossa, Renkomäessä, Kytölässä, Launeen pohjoisosissa ja Asemantaustassa, keskustassa sekä Koiskalassa.	
Palveluverkon suunnittelu osana yleiskaavatyötä	145
3. MUUTOSesitykset lainvoimaisiin OSAYLEISKAAVOIHIN	146
Lahden läntisten osien osayleiskaava Y-202	148
Villähde-Koiskalan osayleiskaava	150
Luoteis-Nastolan osayleiskaava	151
Turpeensalmen osayleiskaava	152
Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava	152
Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava	153
Uudenkylän osayleiskaava	13
4. LAHDEN SUUNTA -TYÖN 2017-2020 TEKIJÄT	154
Kuka valmistelee Lahden suunta -työn päätöksentekoon?	154
Lahden suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet	155

OSA 1:

Lahti vuonna
2030 -tarina

Johdanto

Lahden visio on olla rohkea ympäristökäupunki. Lahden suunta -työn selostus sisältää yhdessä kirjoitetun tarinan

siitä, millainen Lahti on vuonna 2030. Vision toteutuminen vaatii jatkuvaa ja avointa vuoropuhelua arvoista ja suun

nitteluratkaisuista. Lisäksi tarvitaan ennakoivaa ja joustavaa julkisten palveluiden suunnittelua. Lahden suunta -prosessi tarjoaa foorumin keskustelulle Lahden tulevaisuudesta

Lahden visio on olla vuonna 2030 rohkea ympäristökaupunki. Lahti on kansainvälinen yliopisto-kaupunki, joka ratkaisee tulevaisuuden haasteita. Lahdessa teemme rohkeita valintoja sujuvan arjen, hyvinvoinnin ja yrittämisen edistämiseksi. Lahden strategia muodostuu kolmesta muutosohjelmasta; Elinvoima, uudistuminen ja yhteisöllisyys. Lahden suunta -työ liittyy kaikkiin kolmeen strategian muutosohjelmaan. Lahden strategia kaupungin internet sivuilla: Lahden strategia.

Lahdessa on tehty valtuustokausittain päivittyvää yleiskaavaa vuodesta 2009 lähtien. Yleiskaavan kanssa samaan prosessiin on yhdistetty Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluohjelman teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi 2017-2020. Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain. Päivityvyys tarkoittaa, että valtuustokauden alussa valtuusto laatii strategian ja asettaa Lahden suunta -työlle tavoitteet. Kauden lopussa valtuusto hyväksyy Lahden suunta -työn. Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitevuosi on 2030.

Lahden suunta -työssä keskustellaan kaupungin tulevaisuudesta monella tasolla ja vaihtoehtoisia ratkaisuja ajankohtaisiin suunnittelukysymyksiin etsitään yhteisöllisesti, osallisten kanssa. Keskustelussa nousee esille monenlaisia kysymyksiä. Millaista on tulevaisuuden asuminen Lahdessa? Entä millä tavoin kaupungissa liikutaan ja miten palvelut hankitaan? Millainen on kaupungin työpaikkatarjonta tulevaisuudessa? Entä mikä synnyttää hyvinvointia lahtelaisille?

Yleiskaavassa esitetyt ratkaisut tarkistetaan säännöllisesti olosuhteiden muuttuessa ja selvitystietojen

päivityksessä. Vuoropuheluun Lahden tulevaisuudesta osallistuvat yrittäjät, maanomistajat, asiantuntijat, viranomaiset ja päättäjät. Suurin osallisten ryhmä ovat kuitenkin uuden Lahden 120 000 asukasta nuorimmista vanhimpiin.

Perinteisten esittelytilaisuuksien lisäksi osana Lahden suunta -työtä järjestetään työpajoja ja kyselyitä sekä kerätään kokemuksellista paikkatietoa. Näin rakennetaan jatkuvasti tietoa suunnittelua varten. Mietimme yhteisönä, mitä Lahdessa säilytetään, mitä uutta luodaan ja mitä muutetaan, jotta kaupunki olisi rohkea ympäristökaupunki. Jokaisella

valtuustokaudella vuoropuhelun tulokset kirjataan muistiin suunnitteluaineistoihin.

Paraskaan suunnitelma ei kuitenkaan ole koskaan valmis – niin kuin ei kaupunkikaan. Moniin avoinna oleviin kysymyksiin voidaan jatkuvassa prosessissa palata seuraavalla valtuustokaudella, kun maailma on jo hitusen muuttunut ja käytössä on uutta tietoa. Jatkuva prosessi pitää yleispiirteisen maankäytön ja liikkumisen suunnittelun ajan tasalla ja antaa kokonaiskuvan kaupungin strategisesta maankäytön ja liikenteen kehityksestä yli valtuustokausien, tuleville vuosikymmenille.

YLEISKAAVATYÖSSÄ RAKENNAMME YHDESSÄ TIETOA KAUPUNGIN TULEVAISUUTTA VARTEN

Asiantuntijat ja asukkaat tuottavat tietoa vuorovaikutuksessa. Tieto tallennetaan paikkatietojärjestelmään. Tuloksena syntyy mm. yleiskaava, kestävä kaupunkiliikkuksen ohjelma ja muita suunnitelma sekä syötteitä strategian valmisteluun

1. Kestävästi kasvava Lahti

Yleiskaava mahdollistaa Lahden kasvun vuoteen 2030 mennessä noin 150 000 asukkaan elinvoimaiseksi ympäristökaupungiksi, jossa on yli 60 000 työpaikkaa. Päijät-Hämeen keskuskaupunki tarjoaa maakuntakeskuksen palvelut sekä kaupunki- ja maaseutumaista elinympäristöä asukkaille ja yrityksille. Lahti on tiiviisti radan varteen rakennettu viihtyisä kaupunki, jossa luonto on lähellä kaupunkilaisia.

Vuonna 2030...

- Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla on erilainen palvelutarjonta ja joissa on mahdollista liikkua tasavertaisesti eri kulkutavoilla. Liikkumisessa suositaan kestäviä, vähäpäästöisiä liikennemuotoja. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen yhteenlaskettu kulkumuoto-osuus on yli 50 %.
- Lahdessa on tiivis ja sekoittunut kaupunkirakenne, joka on viihtyisä, terveellinen ja turvallinen. Yhdyskuntarakenne, kaupunkiympäristö ja palveluverkko houkuttelevat kävelemään, pyöräilemään ja käyttämään joukkoliikennettä. Asemaseudut ovat solmukohtia.
- Maaseudulla asuminen keskittyy kyläalueille palvelujen edellytyksien parantamiseksi.
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ääri-ilmiöihin on varauduttu joustavilla ja jatkuvasti arvioitavilla maankäytön ja infrastruktuurin ratkaisulla.
- Arvokkaimmat luonnonympäristöt on suojeltu.

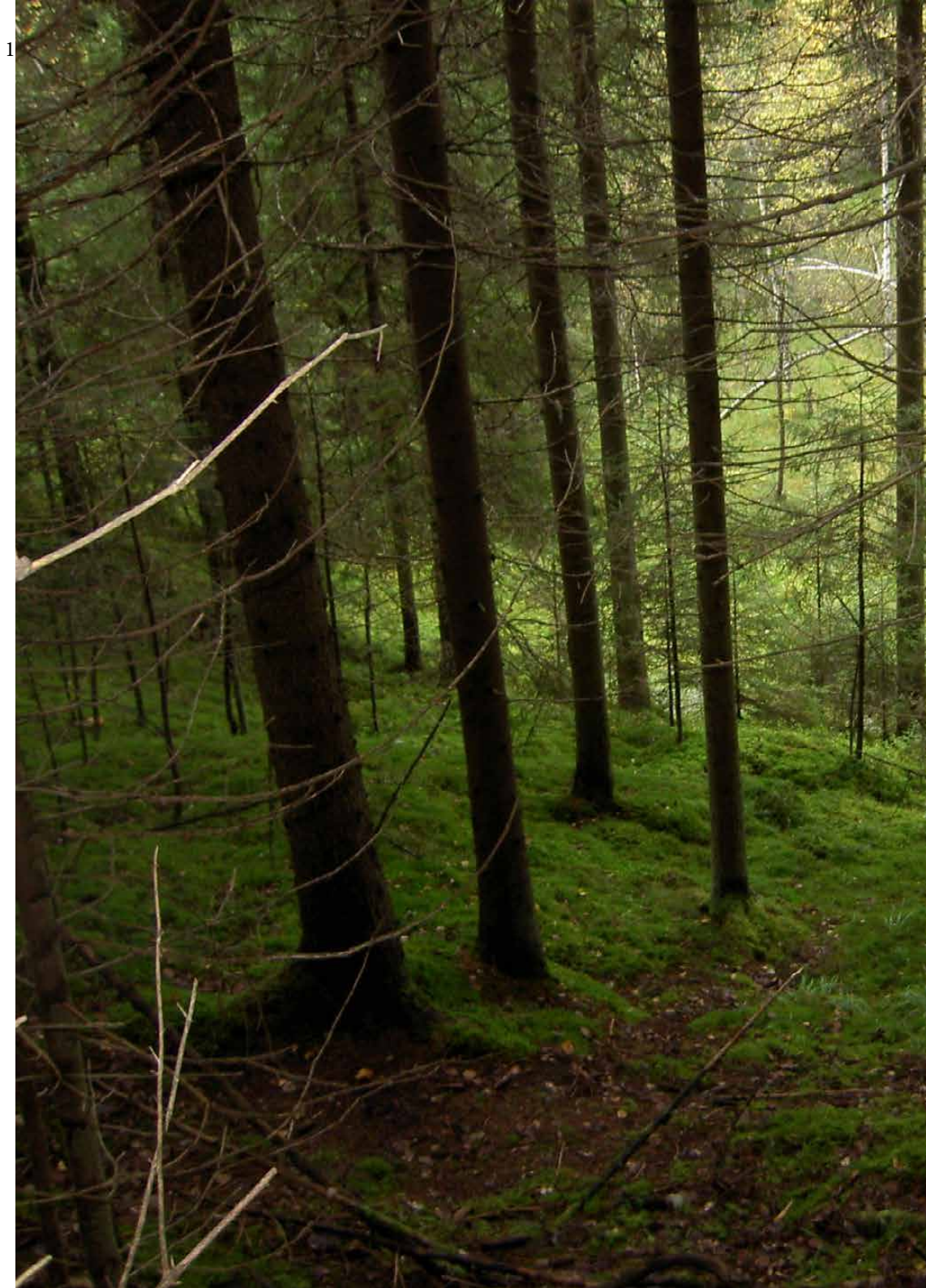
Indikaattorit:

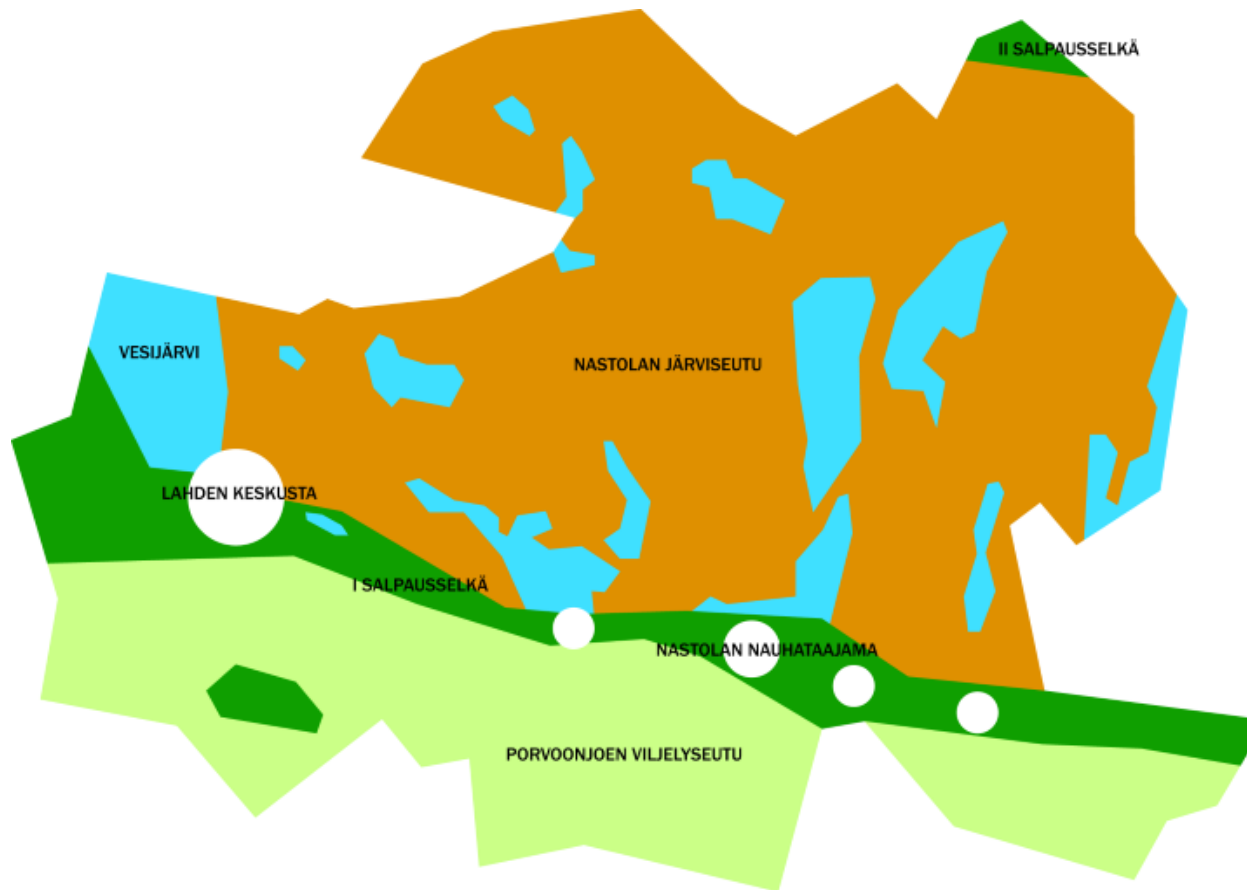
- Asukkaiden, asuntojen ja työpaikkojen sijoittuminen yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille
- Joukkoliikenteen mahdollistava asukastiheys
- Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus (HLT:n luku).
- Enintään 500 m etäisyydellä tärkeistä lähipalveluista (päivittäistavarakauppa, päiväkotit, ala-aste) asuvien asukkaiden määrä ja osuus (HUOM! kohteita karsittu)
- Lahden khk-päästöt (CO₂-raportti tai Syke: paastot.hiilineutraalisuomi.fi tai oma laskenta joka 2.vuosi)

Salpausselkä - elinvoimaisen ympäristökaupungin perusta

Salpausselän reunamuodostuma – elinvoimaisen ympäristökaupungin perusta – muodostaa Lahdelle luonteenomaisen maiseman ja luo kaupungille identiteettiä. I Salpausselkä kulkee Lahden läpi länsi-itäsuuntaisesti Korpikankareelta Uuteenkylään. Salpausselän katkenneita kohtia Hollolankadun yli Radiomäeltä Urheilukeskukseen sekä Iso-Paavolan kadun yli on parannettu yhdistämällä luontaista ja rakennettua viheryhteyttä. Salpausselän maisemavaurioita on ryhdytty eheyttämään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

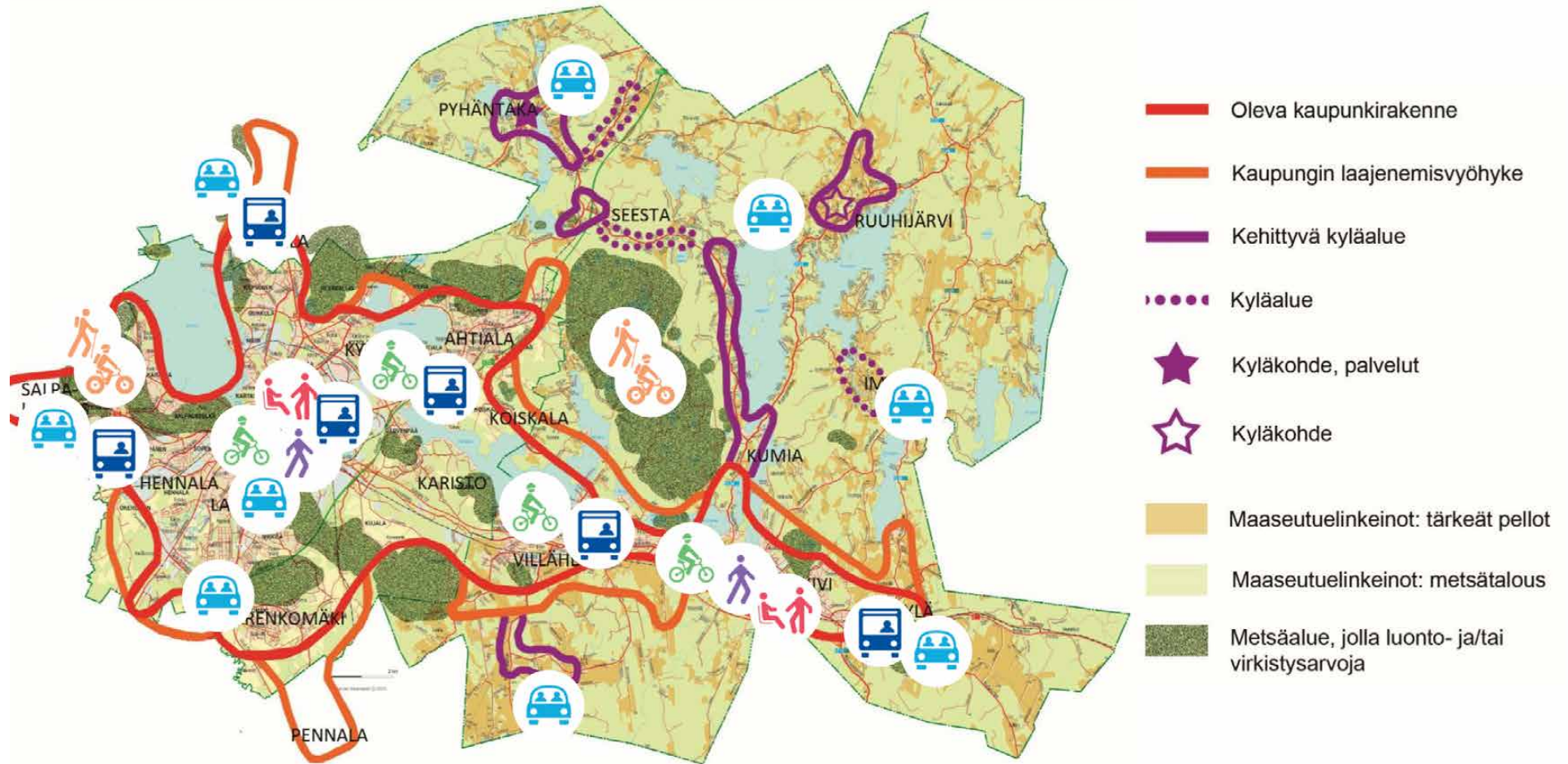
Kaupungin tärkeimmät näkyvät ominaispiirteet vahvistavat kaupungin imagoa. Lahti on syystä tunnettu Salpausselästä hyppyrimäkineen ja Radiomäestä mastoineen. Upeat oleskelu- ja tapahtumapaikat satamassa ja Ankkurissa tarjoavat lahtelaisille elämyksiä. Vesijärven rantamaisemassa kaupunkilaiset saavat nauttia luonnonläheisistä näkymistä keskellä tiiveintä kaupunkia. Näkymä, jossa Järvi-Suomi kohtaa Salpausselän, on säilynyt ehyenä. Nastolan kirkonkylän ja Uudenkylän kohdalla Salpausselän pohjoisrinne on huomattavan jyrkkä, ja Salpausselän päältä avautuu upeat maisemat Kukkasjärville sekä Uudenkylän viljelymaisemaan.

Salpausselkä jakaa Lahden maisemarakenteen eri maisematyyppeihin. Eteläpuolella sijaitsee Porvoonjoen laakson viljelyseutua ja pohjoispuolelle sijoittuu Vesijärvi sekä Nastolan monijärvinen järvi-seutu. Aivan Lahden pohjoisosissa ollaan jo II Salpausselän vaikutuspiirissä. Lahden keskusta sijoittuu Salpausselän, Vesijärven ja Porvoonjoenlaakson muodostamaan solmukohtaan. Nastolan nauhataajama sijaitsee keskustasta itään, Salpausselän päällä

Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla on erilainen palvelutarjonta ja joissa on mahdollista liikkua tasavertaisesti eri kulkutavoilla

“Luonnosta kaupunkiin”

Kaupunkirakenteen periaatteellinen poikkileikkaus

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
alueen tyyppi	Luontoalueet	Maaseutu / haja-asutus	Omakotitaloalueet	Kerrostaloalueet / lähiöt	Keskustan lähialueet	Ydinkeskusta
maankäyttö	Ulkoilu ja virkistys	Maa- ja metsätalous, niihin liittyvä asuminen, loma-asuminen	Eriytyneiden toimintojen vyöhyke Asuminen, palvelut, kauppa Työpaikat teollisuus		Sekoittuneiden toimintojen vyöhyke “Häiriöttömät” elinkeinot	
						
liikkuminen						
						
	Pesäkalio Lapakisto	Ämmälä Ruuhijärvi	Ahtiala Villähde Uusikylä	Metsäkangas Nastolan kirkonkylä	Paavola Rakokivi Asemanseudut	Lahden keskusta
luonto						
	luonnonsuojelu, retkeily	kulttuurimaisema, viljely	lähimetsät, lähileikkipaikat	kaupunginosapuistot, lähimetsät, leikkipuistot, lähiliikunta	urheilupuistot, puistot, leikkipaikat, katupuut	edustuspuistot, viherkatot, katupuut

Yhdyskuntarakenne

Lahdessa on rakentamisen tiiveydestä johtuen eri tyyppisiä alueita, joilla on erilaisia palveluita ja liikkumismahdollisuuksia. Lahden keskustan ja Rakovien monipuoliset palvelut ovat kaupunkilaisten saavutettavissa jalan, pyörällä tai julkisilla kulkuvälineillä. Julkiset palvelut sijaitsevat pääosin kaupunkirakenteen sisällä, joten kyläalueilta ja muulta haja-asutusalueelta palvelut saavutetaan yleisimmin omalla autolla, uusilla liikkumispalveluilla tai sähköisen asioinnin kautta.

Tiivistyneeseen kaupunkirakenteeseen on tullut uusia lähikauppoja. Isommille ostoksille mennään keskustaan, ostoskeskukseen tai hypermarkettiin, joihin pääsee myös entistä helpommin pyörällä tai linja-autolla. Keskusta-alueiden ulkopuolelle ei ole rakennettu uusia hypermarketeja, ja keskustakaupan isot yksiköt sijaitsevat pääosin ydinkeskustassa. Keskustan liikekorttelit ja kaupan keskittymien lähiympäristöt ovat kävelijälle viihtyisiä ja turvallisia. Uudisrakentaminen on esteettisesti laadukasta. Kaupungissa on omaleimaisia, eri-ikäisiä rakennuksia, joiden ansiosta kaupungissa on tarjolla monipuolinen valikoima asuntoja ja toimitiloja.

Kerrostaloasuminen
lähiössä

Kaupunkimainen
pientaloasuminen

Kaupunkimainen
pientaloasuminen

Maaseutumainen
asuminen

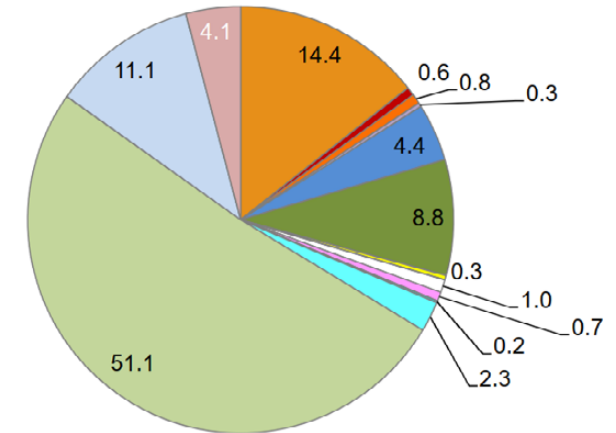
Omakoti-
asuminen

Kerrostaloasuminen
keskustassa

Yleiskaava 2030 -ehdotuksen maankäyttöjen jakauma

Maankäyttö	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Asemakaavoitettu %	Asemakaavoittamatta %
A, AT, asuminen	7452	14.4	62.8	37.2
C, keskustatoiminta	333	0.6	98.6	1.4
P, Pkm, Pkm/T, kaupalliset palvelut	393	0.8	84.9	15.1
PY, PY/T, julkiset palvelut, hallinto	150	0.3	88.0	12.0
T, TY, TY/A, T/A, elinkeinoelämä	2256	4.4	59.2	40.8
VL, VU, VR, virkistys	4543	8.8	42.3	57.7
RA, RM, RP, loma ja matkailu	171	0.3	27.7	72.3
L, LTA, LS, liikenne ja kadut	510	1.0	39.4	60.6
ET, EJ, EA, EP, EO/T, E/VR, EO/VR, EO/MU, erityisalueet	355	0.7	60.4	39.6
EH, hautausmaa	80	0.2	99.8	0.2
SL, SM, suojelualueet	1185	2.3	12.3	87.7
M, MA, MY, MU, maa- ja metsätalous	26466	51.1	0.3	99.7
W, W/SL, vesialue	5725	11.1	2.7	97.3
RV/, rantavyöhyke	2145	4.1	0.0	100.0
Koko alue	51764	100.0		

	Koko pinta-ala	Asemakaavoitt.	Asemakaavoitettu %
A, AT, asuminen	7452.18	4680.72	62.8
C, keskustatoiminta	333.08	328.31	98.6
P, Pkm, Pkm/T, kaupalliset palvelut	392.86	333.43	84.9
PY, PY/T, julkiset palvelut, hallinto	149.81	131.79	88.0
T, TY, TY/A, T/A, elinkeinoelämä	2255.81	1335.49	59.2
VL, VU, VR, virkistys	4543.40	1921.70	42.3
RA, RM, RP, loma ja matkailu	170.69	47.32	27.7
L, LTA, LS, liikenne ja kadut	510	200.69	39.4
ET, EJ, EA, EP, EO/T, E/VR, EO/VR, EO/MU, erityisalueet	355.38	214.71	60.4
EH, hautausmaa	80.50	80.32	99.8
SL, SM, suojelualueet	1184.72	145.49	12.3
M, MA, MY, MU, maa- ja metsätalous	26465.58	79.53	0.3
W, W/SL, vesialue	5724.51	152.49	2.7
RV/, rantavyöhyke	2145.23	0.00	0.0
Koko alue	24862.57		

Lahti tarjoaa viihtyisän elinympäristön eri elämäsvaiheisiin. Lapsiperheet asuvat perinteisten omakotitalojen lisäksi esimerkiksi ns. perhekerrostaloissa tai kaupunkipientaloissa omilla pienillä tonteilla. Asunnoissa on oma ulkotila, ja sen lisäksi läheltä kotia voi vuokrata viljelypalstan. Päiväkoti, alakoulu ja lähikauppa ovat turvallisen kävely-, pyöräily- tai bussimatkan päässä kodista. Kirjastosta voi tilata verkon kautta kirjoja tai muita käyttötavaroita alueelliseen palvelusteeseen.

Vapaa-aikanaan lahtelaiset käyttävät ahkerasti asuinalueensa virkistysalueita, joilta on myös hyvät yhteydet laajemmille ylimaakunnallisille retkeilyreitistöille. Ulkoilu- ja virkistysreittien verkostoa on yhtenäistetty ja reitit löytyvät entistä paremmin yhtenäisten opasteiden avulla. Osa reiteistä on esteettömiä. Reittien varrelle pääsee myös aiempaa paremmin joukkoliikenteellä.

Useimmat perheet omistavat vain yhden auton, ja mahdollinen toisen auton tarve on korvattu esimerkiksi yhteiskäyttöautolla tai tavarapyörällä. Työ- ja koulumatkat liikutaan tavallisesti kävellen, pyörällä tai linja-autolla. Joukkoliikenteen runkolinjaston ja pyöräilyreittien solmukohdissa on pyörien turvallinen pysäköintimahdollisuus. Joukkoliikenteestä kerrotaan tarkemmin kappaleessa 5. Palveluiden ja kaupan lahti.

• *Yhdeksän kymmenestä lahtelaisesta asuu 300 metrin etäisyydellä virkistysalueesta.*

• *Yhdyskuntarakennetta tiivistetään kävely- ja joukkoliikennevyöhykkeellä ja uusia, pelkästään autolla saavutettavia asuin- tai työpaikka-alueita ei tehdä.*

• *Yksipuolisen yhdyskuntarakenteen sijasta alueet ovat monipuolisia, ja niissä on eri toimintoja.*

Lahdessa paikasta toiseen siirtymiseen kuluu vain vähän aikaa ja energiaa. Ihmisten elintavat ovat muuttuneet vähemmän energiaa ja neitseellisiä luonnonvaroja kuluttaviksi. Kiertotalous on tullut osaksi kaikkea toimintaa. Energiaa ja materiaaleja säästyy myös uudisrakentamisen ekotehokkuuden ja matalaenergiaratkaisujen sekä kaukolämpöverkon tehokkaamman ja älykkäämmän käytön ansiosta. Rakennusten lämmittäminen fossiilisilla polttoaineilla on siirtymässä historiaan. Uusiutuvaa energiaa hyödynnetään yhä enemmän. Kiinteistöissä ja sähköjakelujärjestelmissä on varauduttu liikenteen sähköistymiseen. Energiahuoltoon, rakennuksiin ja asumiseen on kaikkiaan tullut enemmän ns. älykkyyttä, mikä auttaa myös rakennusten sisäilma-asioissa.

Ympäristöohjelman tavoitteita vuoteen 2030:

- Vähintään 8 % koko pinta-alasta on suojeltuja alueita ml. LUMO-kohteet
- Kokonaispäästöt enintään 30 % vuoden 1990 tasosta
- Paikallisliikenne kulkee sähköllä ja biokaasulla
- Yhdyskuntajätteen kierrätysaste on vähintään 90 %
- Lahtelaiset syövät kestävästi ja eettisesti tuotettua, maukasta ja terveellistä lähiruokaa
- Kaikki alueen vesistöt ovat vähintään hyvässä ekologisessa tilassa

Tilakeskuksen tavoitteissa on parantaa kaupungin omien toimitilojen energiatehokkuutta vielä lisää 7,5% KETS-sopimusjaksolla 2017-2025, ja Tilakeskuksen rakentamisen energiatehokkuusohjeissa on tavoite olla 10% paremmalla tasolla kuin uudet valtakunnalliset Near-zero-energy-rakentamisen ohjeet. Eli uudet monitoimitalot ovat todella energiatehokkaita.

Kestävästi kasvava Lahti mahdollistaa kestävän liikkumisen

Vuonna 2030 Lahden autoliikenteen pääväylästä on kehitetty rakentamalla vt12:n eteläinen kehätie ja parantamalla valtatie 24 sekä sisääntuloväyliä. Kun liikennettä on siirtynyt enemmän keskustaa kiertävälle pääväylästäölle, liikenne on turvallisempaa ja liikennevirrat keskustan läpi ovat luonnollisesti vähentyneet. Pääliikenneverkko välittää liikennettä hyvin ja keskustan liikennekuormitus on keventynyt. Muilta osin liikenneverkkoa on täydennetty ja parannettu paikallisten tarpeiden mukaan.

Arjen liikkuminen sujuu, kun ruuhkia ei ole. Ihmiset liikkuvat keskimäärin hieman pidempiä matkoja kuin ennen sekä Lahden sisällä että kaupungin rajojen yli. Lahden sisäiset matkat ovat silti keskimäärin viiden kilometrin luokkaa – sopivan pyöräilymatkan pituisia. Pyöräilyn ja kävelyn edistämistoimenpiteiden ansiosta liikennemäärät ovat kasvaneet hitaammin kuin väestömäärä. Osallistuttuaan Lahdessa kehitettyyn liikkumisen päästökauppaan lahtelaiset ovat myös hyvin tietoisia omista liikkumisen päästöistään. Lahti on opiskelijoiden suosiossa lyhyiden

etäisyyksien ja miellyttävien pyöriteiden ansiosta. Niemen kampukselta keskustaan ja Matkakeskuksele pääsee hujauksessa pyöräilyn pääreittiä pitkin.

- ***Yksityisauton voi halutessaan jättää pihaan***
- ***Yhä useampi autoilija on ryhtynyt kävelemään, pyöräilemään tai liikkumaan julkisilla työ- ja asiointimatkansa***

Lahti ei ole poikkeus muiden vetovoimaisten kaupunkien joukossa - pyöräilijöitä ja joukkoliikenteen käyttäjiä on paljon. Joukkoliikenne ja sitä tukevat liikkumisen palvelut on tehokkaasti järjestetty. Pyöräilyn infrastruktuuri houkuttelee hyppäämään satulaan. Kestävät kulkumuodot ovat kaupunkialueella selvästi miellyttävämpiä vaihtoehtoja liikkumiseen kuin oman auton käyttö. Moniautoistumisen trendi on pysähtynyt ja autokanta uusiutuu, siltä osalta kuin uusiutuu, vähäpäästöisillä vaihtoehdoilla. Liikkumisen palvelut ovat suosittuja ja niitä on erilaisiin tarpeisiin, eikä oman auton omistaminen ole välttämätöntä.

- ***Pääreiteillä pyöräliikenne on rakenteellisesti eroteltu autoliikenteestä ja jalankulusta***

Kävelyn ja pyöräilyn suosion kasvu on vähentänyt melulle ja päästöille altistumista. Nykyiset asukkaat on suojattu pääteiden liikenteen melulta meluvalleilla ja -aidoilla ja keskustassa melutaso on madaltunut moottoriliikenteen rauhoittumisen seurauksena sekä rakennusosien kuten ikkunoiden paremmalla ääneneristyksellä. Uudet alueet suunnitellaan siten, etteivät asukkaat altistu melulle. Uudisrakentamisessa melua torjutaan sijoittamalla melulle alttiit toiminnot korttelin hiljaiselle puolelle sekä rakenteellisesti muun muassa asentamalla taloihin desibeli-ikkunat ja -ovet.

Lahti on erinomaisten kulkuyhteyksien päässä pääkaupunkiseudulta ja koko Päijät-Hämeestä seuturajat ylittävän joukkoliikenteen ansiosta. Lahteen tullaan ja sieltä lähdetään kestävästi raiteita pitkin ja pendelöinti on yleistä molempiin suuntiin. Matkakeskus mahdollistaa sujuvan ja esteettömän siirtymisen kulkumuodosta toiseen.

Matkakeskukselta on hyvät yhteydet kaikkiin ilmansuuntiin

Kävely ja pyöräily

Vuonna 2030 kaupunkiympäristö on turvallinen ja viihtyisä jalankulkijan ja pyöräilijän näkökulmasta. Pyöräiliikenteen pääreitit ovat nopeita, turvallisia, sujuvia ja hyvin kunnossapidettyjä reittejä asuinalueilta keskustaan palvelun ensisijaisesti työ- ja koulumatkapyöräilyä. Joukkoliikenteen reittien solmukohtissa on hyvät liityntäpysäköintimahdollisuudet polkupyörille ja Lahdelle omaleimaisiksi muotoillut pysäkkikatokset. Kävely-ympäristö on laadukasta ja turvallista.

Jokainen koti, työpaikka, koulu ja oppilaitos on pyörällä turvallisesti saavutettavissa. Pyöräilyn tavoiteverkon mukaiset pyöräilyn pää- ja alureitit on toteutettu. Pääreitit ovat keskustan ja aluekeskusten välisiä suoria ja sujuvia väyliä. Ne välittävät suurimmat pyöräiliikenteen virrat. Pyöräilyn pääreitiverkosto on yhtenäinen ja esteetön ja se hahmottuu käyttäjälle hyvin yhtenäisen ja ohjaavan infrastruktuurin, valaistuksen ja viitotuksen ansiosta. Lahti on mäkinen kaupunki, mutta pääreitit pyritään suunnittelemaan mahdollisimman tasaisena. Esimerkiksi Matkakeskuksesta Niemeen pääsee suoraan junalta korkeakoulukampukselle varttitunnissa. CitiCAP-hankkeessa vuonna 2020 rakennetun eteläiseen Lahteen suuntautuvan pääreitit suunnitelluoppeja on hyödynnetty muiden pääreitien toteutuksessa.

Arjen paikat ja reitit kyselyn yhteydessä nousi vahvasti esiin toive turvata pyöräreittien hyvä talvikunnossapito, turvalliset reitit sekä reittien kehittäminen. Lisäksi toivottiin pääreitien merkitsemistä jollain merkeillä.

Pyöräiliikenne on pääreiteillä selkeästi erotettu sekä autoliikenteestä että kävelystä. Pyöräilyn pääreitien ja autoliikenteen risteämiskohdissa pyöräilijät ovat pääasiassa etuajo-oikeutettuja. Pyöräilijöille on asetettu liikennevaloetudet. Pyöräilyn pääreitien ja muiden tärkeiden pyörä- ja kävelyreitien talvikunnossapito on parasta hoitoluokkaa, ja lumi- ja liukkaustilanteesta sekä aurauksesta tiedotetaan sovellusten avulla. Tärkeiden pyöräreittien ja joukkoliikenteen runkolinjojen solmukohtissa on erinomaiset liityntäpysäköintimahdollisuudet polkupyörille. Alureitit täydentävät pyöräilyn pääverkkoa.

Pyöräily on myös Lahdessa saanut uusia muotoja. Akkukäyttöiset sähköpyörät ovat yleistyneet avustuen polkijaa Lahden monissa mäissä. Kaupunkipyörät ovat kovassa käytössä niin paikallisten kuin vierailulle saapuvien turistien keskuudessa. Perheet ja esimerkiksi seniorit liikkuvat entistä enemmän sähköpyörillä tai monipaikkaisilla pyörillä, joissa on myös säältä suojaava kuomu. Uusien kulkuvälineiden pysäköinti- ja säilytystarpeet on otettu huomioon pyöräpysäköinnin suunnittelussa.

Kaikkien kulkumuotojen selkeän erottelun tuoman lisääntyneen liikenneturvallisuuden ansiosta kaikkein kaikkia kaupunkilaisia on kannustettu liikkumaan joko jalan tai pyörällä. Verkoston suunnittelussa on otettu huomioon erityisesti lasten turvalliset koulumatkat. Täydennysrakennushankkeet ovat parantaneet asuinalueiden käveltävyyttä. Alueille on tullut lisää asukkaita, mikä on turvannut tärkeimmät julkiset ja kaupalliset palvelut - alakoulut ja ruokakaupat - kävelyetäisyydellä suurimmalle osalle lahtelaisista. Lahdessa on kiinnostavaa ja viihtyisää katu-ympäristöä myös keskustan ulkopuolella. Kaupallisten palveluiden kävely-ympäristön viihtyisyyttä on parannettu mm. viherrakentamisen keinoin. Asuinalueille on syntynyt uutta kaupunkielämää kulmakahviloihin ja asukkaiden itse luomiin sosiaalisen kohtaamisen paikkoihin. Kävelymahdollisuuksia ja erilaisia kokemuksia tarjoaa myös niin keskustaan kuin asuinalueisiin kytkeytyvä luonnonympäristö virkistysalueineen. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen käytännön toimenpiteet on esitelty Lahden kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmassa (SUMP).

*On tärkeää mahdollistaa
pienienkin lasten turvallinen
liikkumisympäristö*

PYÖRÄLIIKENNEVERKON KATEGORIA

MOOTTORIAJO- NEUVOLIIKEN- TEEN NOPEUS	MOOTTORIAJO- NEUVOLIIKENTEEN MÄÄRÄ	PÄÄREITTI	ALUEREITTI	MUU YHTEYS
MAX 30 KM/H	< 2000	Sekaliikenne tai pyöräkaista/ -tie/ pyöräkatu	Sekaliikenne	Sekaliikenne
	2000 - 4000	Pyöräkaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie
	4000 - 7000		Pyöräkaista/ -tie	
	7000 -		Pyöräkaista/ -tie	
	Pyöräkaista/ -tie			
40 KM / H	< 2000	Pyöräkaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie	Sekaliikenne
	2000 - 4000		Pyöräkaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie
	4000 - 7000			Pyöräkaista/ -tie
	7000 -			Pyöräkaista/ -tie
50 KM / H	< 2000	Pyöräkaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie	Sekaliikenne tai pyörä- kaista/ -tie
	2000 - 4000		Pyöräkaista/ -tie	Pyöräkaista/ -tie
	4000 - 7000			Pyöräkaista/ -tie
	7000 -			Pyöräkaista/ -tie
60 KM / H	EI MERKITYSTÄ	Pyörätie		

Pyöräliikenteen erottelutarve muista kulkumuodoista. Jos sekaliikenne ei ole soveltuva ratkaisu moottoriajoneuvoliikenteen vilkkaudesta johtuen, erotetaan pyöräliikenne liikenneturvallisuuden vuoksi omalle kaistalleen tai tielle. Lähde: Helsingin pyöräliikenteen suunnitteluohje.

Taustatietoa Lahden liikkumisesta

Liikenteellinen näkökulma ulottuu Lahden kaupungin rajojen ulkopuolelle, onhan Lahti maakunnan keskus. Lahden kaupungin liikenneverkossa seudullisen ja valtakunnallisen liikenteen osuus on merkittävä. Liikennettä tarkastellaan yleiskaavassa maankäytön eri toimintojen välisen vuorovaikutuksen ja saavutettavuuden näkökulmasta. Liikenteellisillä ratkaisulla pyritään tukemaan Lahden elinvoimaisuutta monella eri tasolla.

Yksityisautoiluun perustavan liikkumisen, ja samalla liikkumisen päästöjen, kasvua voidaan hillitä kehittämällä joukkoliikennettä ja parantamalla kävelyn ja pyöräilyn asemaa ja olosuhteita. Kävelyn ja pyöräilyn osalta suuri muutospotentialiaali löytyy lyhyemmiltä matkoilta.

Joukkoliikenteen osalta yleiskaavan keinovalikoiman (linjaston rakenne, toimintojen sijoittelu) ohella asiakaslähtöiset palvelut, laadukas joukkoliikenteen ympäristö sekä joustava hinnoittelu ovat tuottaneet hyviä tuloksia kaikkialla maailmassa. Joukkoliikenteen taustoja ja tulevaisuutta on kuvattu tarkemmin osiossa 5. Palvelujen Lahti.

Yleiskaava mahdollistaa uusien raideliikenteen seisakkeiden perustamisen. Lahden sisäinen väestön-

kasvu ei riitä kannattamaan paikallista raideliikennettä. Lahden sisäiset etäisyydet ovat niin lyhyitä, että teollisuusraiteita ei kannata ottaa matkustajaliikenteen käyttöön. Yleiskaava mahdollistaa uusien lähiliikenteen seisakkeiden perustamisen mm. Ämmälään, Kujalaan ja Ahtialaan.

Lahdelle on laadittu uusi liikennemalli, jonka ennusteet kohdistuvat vuosiin 2035 (maakuntakaavan mukainen) ja 2045 (tilastokeskuksen mukainen). Malli perustuu oletukselle, että Lahden liikennejärjestelmä on eteläinen kehätie mukaan lukien nykytilanteen mukainen. Maakuntakaavan ennusteissa Päijät-Hämeen väestö kasvaa n. 1,5% ja Tilastokeskuksen vastaavassa 1%, josta kasvu on osoitettu vain Lahteen. Henkilöliikenteen suorite kasvaa molemmissa ennusteissa, mutta ennusteissa ei ole otettu huomioon liikennejärjestelmän suunnitelmallista kehittämistä tai mahdollista liikenteen hinnoittelua.

Lahti ei kasva kestävästi ilman, että muutamme liikkumistamme

Liikenteen osuus Suomen kasvihuonekaasupäästöistä on noin viidennes maamme kaikista kasvihuonekaasupäästöistä ja noin 40 prosenttia ei-päästökaupasektorin päästöistä. Lisäksi autoliikenne aiheuttaa

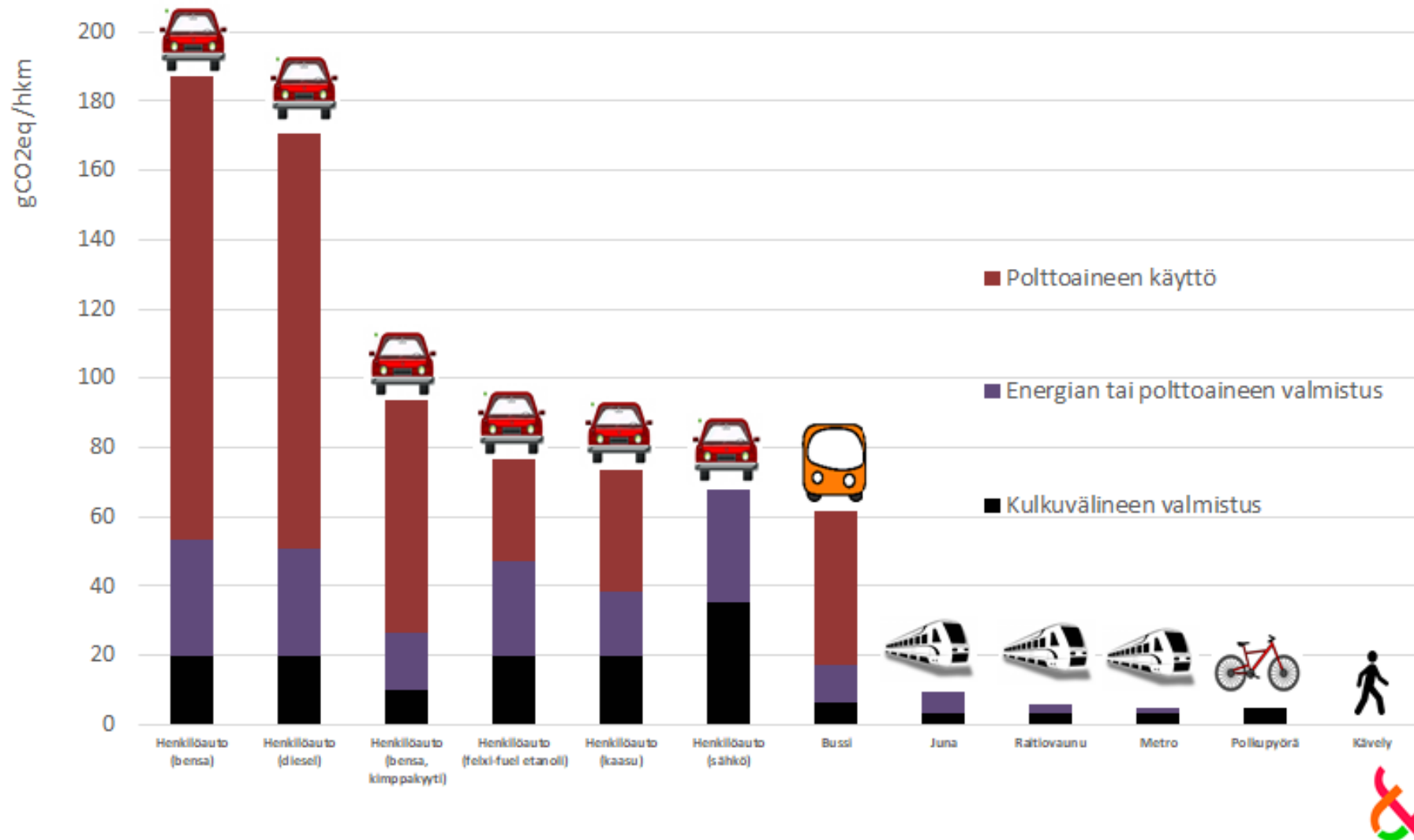
muita päästöjä ja ilman epäpuhtauksia. Vuoteen 2030 mennessä Suomen on puolitettava liikenteen päästöt. Saavuttaakseen hiilineutraaliustavoitteen Lahden tulisi näin tehdä jo vuoteen 2025 mennessä.

Liikenne on nykyisellään suurelta osin fossiilisen energian varassa ja näin ollen merkittävä ilmaston lämpenemistä aiheuttavien kasvihuonekaasujen lähde. Liikenteen synnyttämät terveydelle haitalliset päästöt (häkä, hiilivedyt, typen oksidit ja pienhiukkaset) heikentävät merkittävästi ilmanlaatua paikallisesti ja alueellisesti. Eri liikkumismuotojen välillä on suuria eroja päästöjen suhteen. Muita liikenteen haittoja ovat onnettomuudet ja melu. Liikenne vaikuttaa myös maankäyttöön, koska liikenteen tarpeisiin tarvitaan runsaasti tilaa. (Motiva 2019)

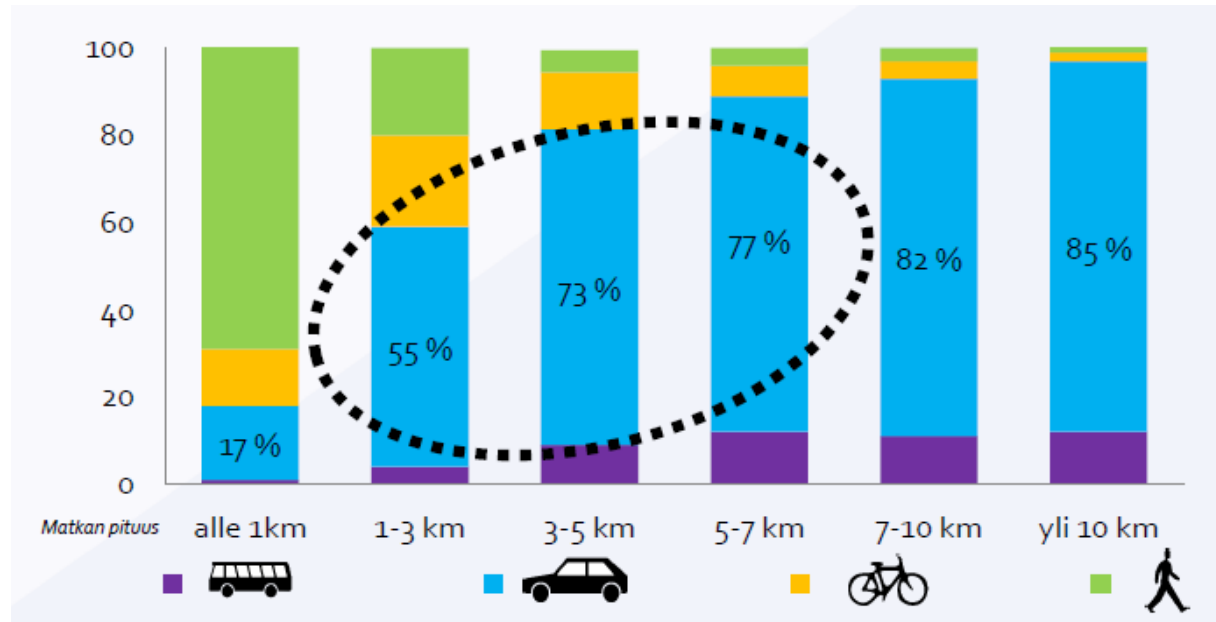
Lahdessa liikkumisen päästöt ovat olleet viime vuosina nousussa, kun kaikilla muilla sektoreilla päästöt ovat olleet laskussa. Nykytilanteessa suurin päästösektori on liikenne.

Viimeisimmän henkilöliikennetutkimuksen (2018) mukaan kulkumuoto-osuudet jakautuvat Lahden sisäisissä matkoissa seuraavasti:

Eri kulkuvälineiden elinkaaripäästöt

Kuva 2 Eri kulkuvälineiden koko elinkaaren aiheuttamia päästöjä. Lähde: LUT 2018

Kuva 4 Kulkumuotojakauma eri pituisilla matkoilla. Lähde: Lahden seudun liikennetutkimus 2010
Lähde: Lahden seudun liikennetutkimus 2010.

Pyöräily 11%, kävely 29%, autoilu 56% ja joukko-liikenne 5% (HLT16 Päijät-Häme 2018). Nykyisistä matkoista noin 40 % tehdään kestäväillä kulkutavoilla. Oman auton käyttö on Lahdessa yleisin liikenumuoto kaikilla yli 1 km mittaisilla matkoilla (Kuva 4), mikä kertoo siitä, että erityisesti lyhyillä matkoilla on runsaasti potentiaalia kestävien liikku-misvalintojen lisäämiseksi. Tämän vuoksi erityisesti Lahden keskustan liikkumisen kehittäminen kestä-vämpään suuntaan on perusteltua. Tämän ensimmäisen ja viimeisen kilometrin muutoksen tärkeyttä kaupunkiliikkumisessa korostaa myös Euroopan ympäristövirasto.

Kaupungin strategiassa on asetettu vuodelle 2030 kestävien kulkutapojen osuustavoitteeksi 50 %. Saa-

uttaaksemme strategian tavoitteen henkilöautoliikenteen matkamäärän tulisi vähentyä 15%. Vuoden 2030 maankäytöllä noin 50 000 henkilöautomatkaa/vrk tulisi siirtyä kestäviin kulkutapoihin. Tarvittava siirtymä on noin viidennes alle 20 km pituisista henkilöautomatkoista, ja muutos painottuisi lyhyille alle 10 km matkoille. (Vaismaa ja Hillo 2019.)

Lahdessa selvitettiin ensimmäistä kertaa erityisesti kouluikäisten liikkumista syksyllä 2018. Kysely lähetettiin kaikille lahden peruskouluille ja vastaajia kyselyyn saatiin yli 5700. Kysely tullaan jatkossa toistamaan 4. vuoden välein ja tuloksia tullaan käyttämään koulujen omien kestävä liikumisen suunnitelmien taustatietona. Kyselyn mukaan:

• **Syksyisin 45% tekee matkansa kävellen tai potkulaudalla ja 30% pyörällä.**

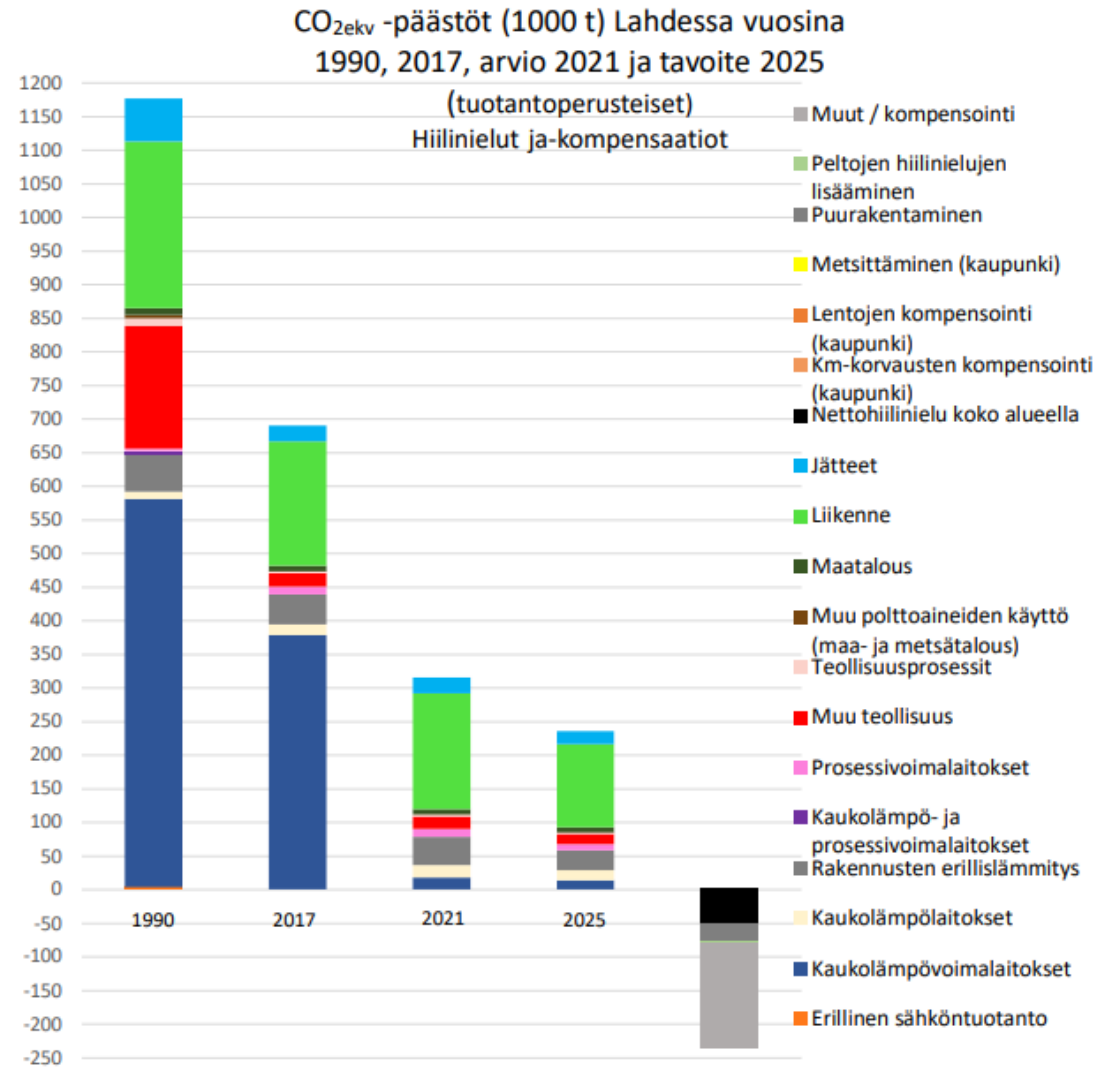
• **Talvisin matkoista 53% tehdään kävellen tai potkulaudalla ja polkupyörällä 8%.**

Vastauksissa vuodenaikojen vaihtelu näkyy selkeästi. Silti pyörällä kulkevien osuus on talvellakin selkeästi keskimääräistä suurempi. Samoin vastauksista nähdään, että koulumatkat ovat Lahdessa keskimäärin sopivan mittaisia tehtäväksi kävellen tai pyörällä. (Lahden koulumatkakysely 2018)

Kävelyn ja pyöräilyn hyödyt

Kävellen koettu ja eletty kaupunkitila luo monenlaisia kohtaamisia ja sosiaalisempaa elämänmuotoa. Käveltävyys on myös kaupungin vetovoimaisuutta lisäävä tekijä. Kävelijät elävöittävät sekä julkista että kaupallista elämää erityisesti keskusta-alueilla. Esimerkiksi Ranskassa laskettiin vuonna 2011, että kestävillä liikennemuodoilla kulkevat tuovat kauppaan yhteensä neljä kertaa enemmän rahaa kuin autolla liikkuvat. Kävelijät toivat viikoittain 40 euroa, pyöräilijät 25 euroa, joukkoliikenteen käyttäjät 23 euroa ja autoilijat 22 euroa (Vaismaa & Hillo 2019.)

Kävelyllä ja pyöräilyllä on myös selkeä yhteys kansanterveyteen ja kaupungin viihtyvyyteen. Tutkimusten mukaan yhden euron panostus laadukkaisiin pyörävyliin tuottaa kaupungille 5-10 euroa (Blue 2016). Fyysinen aktiivisuus on laskussa ja valtaosa valveillaoloajasta vietetään istuen tai makuulla. Liikkumattomuudella on vakavia suoria ja epäsuoria kansantaloudellisia kustannuksia ja se näkyy sairaanhoitomenoina, tuottavuuden laskuna, työkyvyttömyytenä sekä jopa ennenaikaisina kuolemantapauksina. Sen sijaan kävelyn lisääminen 20 prosentilla tuottaisi 3,3 miljardin euron ja pyöräilyn lisääminen 1,1 miljardin euron terveyshyötyjä. Terveysliikuntasuositus suosittelee 2h 30 min reipasta kestävyysliikuntaa viikossa. Jo työ- ja koulumatkojen kulkeminen kävellen tai pyörällä täyttäisi helposti osan suosituksesta. (LVM 2018)

Kuva 3 Hiilidioksidipäästöt Lahdessa sektoreittain.
Lähde: Lahden kaupunki 2020.

Kymmenen askelta käveltävään kaupunkiympäristöön

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on myös tärkeä tapa vähentää liikkumisesta aiheutuvia päästöjä. Toimenpiteitä liikkumisen päästöjen vähentämiseksi on tehtävä kaikilla tasoilla ja kaupungit ovat tässä avainroolissa.

Kävelyn ja pyöräily edistäminen, mukaan lukien infrastruktuurin kehittäminen, kunnossapito ja ohjaus:

- *parantaa liikennejärjestelmän sujuvuutta ja toimivuutta,*
- *vähentää autoliikenteen ruuhkia ja parantaa koko liikennejärjestelmän sujuvuutta*
- *edistää tasa-arvoa, kun turvallisuudentunne lisääntyy,*
- *vähentää autojen ja pyörien välisten onnettomuuksien todennäköisyyttä*
- *vähentää liukastumis- ja kaatumistapaturmia sekä muita kävelyn ja pyöräilyn onnettomuuksia*

(LVM 2018)

Kävelymatkan pitää olla hyödyllinen, turvallinen, mukava ja kiinnostava. Jeff Speckin (2012) mukaan neljä yleistä periaatetta luonnehtivat käveltävää kaupunkiympäristöä. Ensiksi, monenlaisia toimintoja ja palveluita on tarjolla kävelytäisyydellä kotoa. Toiseksi, ympäristö on kävelijälle turvallinen. Kolmanneksi, katu- ja korttelirakenne sekä laadukas väylästä tekevät kävelemisestä helppoa, sujuvaa ja mukavaa. Lopuksi, mutta ei vähäisempänä tavoitteena; kävely-ympäristön on oltava viihtyisää ja kiinnostavaa.

Seuraavat toimenpiteet vievät kohti käveltävää, viihtyisää kaupunkia:

HYÖDYLLISYYS

1. *Rauhoita autoliikenne*
2. *Sekoita toiminnot*
3. *Ratkaise pysäköinti oikein*
4. *Panosta joukkoliikenteeseen*

TURVALLISUUS

5. *Suojele kävelijää*
6. *Suosi pyöräilyä*

MUKAVUUS

7. *Muotoile tila*
8. *Istuta puita*

KIINNOSTAVUUS

9. *Luo ystävällisiä ja ainutlaatuisia julkisivuja*
10. *Valitse voittajat*

Toteuta kohdat 1-9 niissä kohteissa, joissa pystyt parantamaan käveltävyyttä eniten vähimmällä panoksella.

Asukkaalle kävellessä saavutettavat palvelut sujuvoittavat arkea ja lisäävät elämänlaatua. Lisäksi jalkaisin kulkeva kaupunkilainen kokee asuinalueensa ja arkiympäristönsä läheltä; oppii tuntemaan sen pieni-piirteiset ominaisuudet ja vaihtelevat tapahtumat. Käveleminen luo näin siteitä alueen luontoon ja rakennettuun ympäristöön.

Hyvän pyöräilykaupungin avaimet

Pelkkä toimintojen sijoittelu ei riitä takaamaan pyöräilyn kilpailukykyä, vaan liikenneverkko tulee suunnitella pyöräilyn tarpeet huomioiden. Lähtökohtana on tehdä pyöräilystä arkipäiväistä, kehittää pyöräilyolosuhteita, parantaa liikenneturvallisuutta ja sovittaa pyöräilyä ja muuta liikennettä yhteen koko katuverkolla. Pyöräilyn edistäminen vaatii poliittista tahtoa ja laajaa näkemystä eri kulkutapojen tavoitteellisesta roolista erilaisilla liikkumisvyöhykkeillä. Toisinaan pyöräilyn suosiminen voi merkitä myös autoliikenteen rauhoittamista ja tilan ottamista pyöräilylle nykyisestä katutilasta. Pyöräiliikenne on erittäin kapasiteettitehokasta kaupunkiliikennettä.

Toimivat julkisen liikenteen, pyöräilyn ja kävelyn verkostot kannustavat ihmisiä liikkumaan kestävämmiin. Kestävien kulkumuotojen näkyvyyttä voidaan parantaa opasteiden, pysäkkien, valaistuksen ja pyöräparkkien muotoilulla ja hyvällä kunnossapidolla. Pyörille tulee myös olla tarjolla katettuja pysäköintipaikkoja.

Pyöräilyinfrastruktuurin laadulla on merkittävä vaikutus pyöräilyn määrään ja liittyy erityisesti liikenneturvallisuuden lisääntymiseen. Aluksi on tärkeää toteuttaa korkeatasoiset, muista kulkumuodoista erotellut pääväylät asuinalueilta keskuksiin ja työpaikkakeskittymiin. Sen lisäksi pyöräily pitää mahdollistaa koko katuverkolla – yksinkertaisesti niin, että pyörällä pääsee helposti kaikkialle. Väyläsuunnittelun perusratkaisut kannattaa hakea Alankomaista ja Tanskasta, joissa pyöräilyinfrastruktuurin laatu ja suunnitteluperiaatteet ovat erinomaisella tasolla ja toimivaksi todettuja. Pääverkon toteuttaminen vaatii pitkäjänteistä panostusta suunnittelusta rakentamiseen ja ylläpitoon. Lisäksi korkealaatuisen pyöräpysäköinnin järjestäminen matkan alku- ja loppupäässä on olennaista, jotta pyöräilyllä on selkeä rooli matkaketjussa. Esimerkiksi, emme ehkä voi olettaa, että pyörällä ajettaisiin päivittäin 20 kilometriä suuntaansa. Sen sijaan 3-5 kilometrin matkat yhdistettynä joukkoliikenteeseen ovat merkittävä mahdollisuus pyöräilyn kulkutapaosuuden lisäämiseksi. (Ramboll 2019.)

Lisätietoja

Blue (2016) Bikenomics: How Bicycling Can Save the Economy.

HLT16 Päijät-Häme I Maakuntajulkaisu (2018)

Lahden koulumatkakysely (2018).

Lahden seudun liikennetutkimus. Osaraportti 1. (2010).

Liikenne- ja viestintäministeriö LVM (2018) Pyöräilyn ja kävelyn edistämishjelma.

Ramboll (2019) Lahden pyöräilyn tavoiteverkko-raportti.

Runkolinjastosuunnitelman asiakaskysely (2018).

Speck, J. (2012) The Walkable City. How Downtown Can Save America One Step at a Time.

Vaismaa ja Hillo (2019) Lahden suunta. Vaikutusten arviointi. kestävä liikkuminen.

Energiahuolto ja yhdyskuntatekniikka

Uusiutuvan energian käyttö ja energiaomavaraisuus ovat kasvaneet, jonka myötä hajautettu energian tuotanto on lisääntynyt. Teollisuuden hukkalämpö ja kaukojäähdytys hyödynnetään. Lahden seudulla on toteutettu Päijät-Hämeen kiertotalouden tiekarttaa ja seutu on kiertotalouden edelläkävijä. Vuonna 2030 Lahden seudun kierrätyspuiston toiminta on käynnistynyt.

Vuonna 2030 lahtelaiset rakennukset lämpiävät edelleen suurelta osin kaukolämmöllä. Kaukolämpöverkko on saatu entistä tehokkaampaan käyttöön tiivistämisen ja täydennysrakentamisen myötä, kun uusia rakennuksia on liitetty siihen. Kaukolämmön tuotanto on ns. älykkäämpää kaksisuuntaisen kaukolämmön ja lämmön varastoinnin ansiosta. Kaukolämpö tuotetaan tehokkaasti Lahti Energian kahdessa voimalaitoksessa.

Voimalaitoksista Kymijärvi II käyttää polttoaineenaan pääasiassa yhdyskuntajätteestä erotellusta energijätteestä muodostettua kaasua. Vuonna 2020 valmistunut, vanhan Kymijärvi I -voimalan korvannut Kymijärvi III käyttää puolestaan pääasiassa biopolttoaineita eli sertifioitua metsähaketta ja puutuoteteollisuuden sivuvirtoja. Voimala on rakennettu nykyiselle voimalaitosalueelle. Maakaasu- ja polttoöljykäyttöiset aluelämpövoimalat on korvattu biovoimalla tai erilaisilla mahdollisilla lämpöakuilla. Pohjavettä käytetään joissain kohteissa lämmön- ja viilennyksen tuotantoon. Hennalassa on biopolttoaineen varastointialue. Vuodesta 2020 lähtien Lahti Energian tuottama sähkö on ollut lähes kokonaan fossiilitonta.

Kaikki uudet talot rakennetaan lähes nollaenergia-rakennuksiksi eli ne tuottavat vuositasolla lähes yhtä paljon energiaa kuin kuluttavat. Elinkaaren aikaiset

päästöt otetaan huomioon kaikkien rakennusten suunnittelussa. Myös olemassa olevien rakennusten ilmastopäästöt ovat vähentyneet. Hajautettu energiantuotanto esimerkiksi lämpöpumpuilla, aurinko- ja pientuulivoimaloilla tai erilaisilla uusiutuvan energian yhdistelmäratkaisulla on lisääntynyt. Aurinkovoimaloita on runsaasti sekä yksityisillä että julkisilla toimijoilla. Energiansäästö ja siirtyminen uusiutuviin energianlähteisiin energiantuotannossa ovat auttaneet merkittävästi päästövähennystavoitteen saavuttamisessa. Lahden kasvihuonekaasupäästöt ovat pienentyneet vuoden 1990 tasosta 80 % ja jäljellä olevat päästöt sidotaan hiilinieluihin tai kompensoidaan. Energia- ja vesihuollossa ja kiinteistöillä varaudutaan ilmastonmuutoksen tuomiin muutoksiin, kuten sateen tulemiseen talvella vetenä, 0-asteen lähellä sahaaviin lämpötiloihin ja hellejaksoihin.

Jätehuolto

Kiertotalous ja resurssiviisaus ovat konkreettisia tapoja hillitä ilmastonmuutosta ja raaka-aineiden käyttöä ja saada siten mm. ravinteet, metallit ja rakentamisen jätteet käyttöön. Lahti toteuttaa valtakunnallista jätesuunnitelmaa, omaa kiertotalouden tiekarttaa vuoteen 2030 sekä Päijät-Hämeen liiton kiertotalouden tiekarttaa. Ihmiset lajittelevat kaikki jätteet kotona ja työpaikalla. Yhdyskuntajätteen käsittely on Lahdessa maailman huipputasoa. Toimialasta, ja kiertotaloudesta yleisemminkin, on kehittynyt merkittävä osa lahtelaista elinkeinoelämää ja se on lisännyt Lahden tunnettuutta ympäristökäupunkina.

Vuonna 2018 Päijät-Hämeen jätehuollon keräämistä yhdyskuntajätteestä hyödynnettiin 97%, sisältäen energiana hyödyntämisen. Materiaalihyödyntämisen aste oli 30% ja tätä lukua halutaan kohottaa - PHJ:n strategisena tavoitteena on nostaa koko toimialueen yhdyskuntajätteen kierrätysaste 60 %:iin vuonna 2030. Tähän päästään laajalla syntypaikkalajittelulla, käsittelytekniikoiden oikealla valinnalla ja niiden tehokkaalla käytöllä. Materiaalihyödyn-

täminen vaatii myös nykyistä enemmän elinkeinoimijoilta, jotta kierrätysraaka-aineille tulee monipuolista hyödyntämistä. Tulevaisuudessa kierrätysalueet voivat myös erikoistua entistä enemmän, kuten Lahden seudun kierrätyspuistohanke osoittaa: uudessa kierrätyspuistossa käsitellään eri materiaaleja eri lähteistä kuin Kujalan kierrätyskosysteemisä. Vuonna 2030 Lahden seudun kierrätyspuiston toiminta on käynnistynyt. Alueella vastaanotetaan, käsitellään ja kierrätetään teollisuuden jätteitä ja maa-aineksia.

Vuonna 2030 biojätteet ja seudun vedenpuhdistamo- ja muut lietteet käsitellään Kujalan biokaasulaitoksessa ja kompostointilaitoksessa. Lopputuloksena saadaan kompostia ja biokaasua. Biokaasu käytetään liikennepolttoaineena. Kujalan kierrätyskosysteemi ml. Labio ja muut yritykset, sekä uusi teollisuusjätteen kierrätysalue tukevat tavoitteita, samoin kuin uudet paikalliset biokaasulaitokset ja yritysten sivuvirtojen hyödyntäminen. Kujalasta on kehittynyt monipuolinen jätteiden jalostukseen ja hyödyntämiseen keskittynyt teollisten symbioo-

sien alue, jossa yritykset tekevät laajasti yhteistyötä. Kujalan jätekeskuksen hajuhaitat ovat vähentyneet, koska vanhat täyttöalueet on saatu suljettua tiiviisti käyttäen hajuhaittoja vähentäviä cleantech-ratkaisuja. 2020-luvulla suljetulta Kujalan kaatopaikka-alueelta kerätään kaatopaikkakaasut tehokkaasti ja käytetään hyödyksi. Jätehuolto on uudistunut ja Kujalan alueella ei ole vuonna 2030 lainkaan jätteen loppusijoitusta.

Vuonna 2030 Lahden alueen vireän elintarviketeollisuuden sivuainevirtoja osataan hyödyntää sekä energiana että uusien tuotteiden valmistuksessa. Näin syntyvät teolliset symbioosit muuttavat teollisuuden jätteitä käyttökelpoisiksi resursseiksi ja raaka-aineiksi. Materiaali hyödynnetään vuonna 2030 ensisijaisesti materiaalina ja vasta toissijaisesti energiana: Ympäristöohjelmassa tavoitteena on vuodelle 2030: yhdyskuntajätteen kierrätysaste - eli materiaalihyödyntäminen - on vähintään 90 % (vuonna 2018 30%).

Taustatietoa: Energian kulutus ja tuotanto Lahdessa

Energiaa kuluu sähköinä, rakennusten ja tuotantotoiminnan lämpönä sekä liikenteen ja muitten toimintojen polttoaineina. Primäärienergian eli liikenteen, prosessivoiman, kaukolämmön ja kaukolämpövoiman sekä rakennusten erillislämmityksen sekä ostosähkön kulutussummat olivat 2017 Lahdessa yhteensä 4 712,5 GWh. Suurin osa Lahden alueella käytetystä lämpöenergiasta tuotetaan keskitetysti. Kaupungissa on maakaasuverkosto (167 km) ja laaja kaukolämpöverkko (683 km). Kaukolämpöverkko on tehokas tapa jakaa lämpöä, ja kun kaukolämpötuotanto on lähes fossiilitonta, LE:n tekemä lämpö on myös ilmastoystävällistä, edellyttäen että hiilinieluja ei hävitetä samanaikaisesti.

Lahti Energia Oy tuotti Lahden yhteistuotantovoimalaitoksissaan vuonna 2017 sähköä noin 506 GWh ja kaukolämpöä 1206 GWh ja lisäksi jonkin verran lämpöä pienissä aluelämpövoimaloissa. Primäärienergiaa käytettiin Lahdessa asukasta kohti vuonna 2017 39,4 MWh per asukas, kun määrä oli vuonna 1990 39,2 MWh/asukas. Merkittävää on sähkönkulutuksen kasvu: vuonna 1990 sähkönkulutus oli 851 GWh Lahti-Nastolassa, mikä on asukaskohtaisesti laskettuna 7,9 MWh/asukas. Vuonna 2017 sähkönkulutus oli 1093 GWh, asukaskohtaisesti laskettuna 9,1 MWh/asukas.

Aurinkoenergiaa voidaan hyödyntää sekä sähkön että lämmön tuotannossa. Auringosta saapuvan säteilyenergian määrä optimaalisella kallistuskulmalla (41 astetta) on 1092 kWh/m² vuodessa Lahden alueella (Energiakolmio Oy 2014). Aurinko- ja maalämpöenergian hyödyntämispotentiaalia on selvitetty Ekotehokkaat kiinteistöratkaisut -projektissa 2016 ja tulokset ovat saatavissa energiavalinta.fi-vertailupalvelussa sekä kaupungin paikkatietoaineistoissa. Energiavalinta.fi-laskurissa on vertailussa myös muita uusiutuvan energian kiinteistökohtaisia ratkaisuja. Geoenergiapotentiaaliaineistoa on hyödynnetty myös yleiskaavaan liittyvässä Lahden ekosysteemipalveluiden selvityksessä 2019 (FCG).

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemi ja sen sisältämän luonnon monimuotoisuuden tuottamat hyödyt kuten ravinto, raaka-aineet, puhdas vesi ja ilma luovat pohjan kaikelle ihmisen toiminnalle. Rakentamattomat alueet ja rakennettujen alueiden kaupunkiluonto tuottavat kaupungin tarvitsemia ekosysteemipalveluita. Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut ovat puhdas vesi (pohjavesi ja vesistöt), metsien tarjoamat raaka-aineet, maatalous sekä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet.

Vuonna 2030 yhdyskuntarakenteen tiivistymisen ansiosta laajat yhtenäiset metsät ovat säilyneet. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja ilmastonmuutoksen hillintä otetaan huomioon kaupungin omistamien metsien ja muiden viheralueiden käytön ja hoidon suunnittelussa. Metsiä ja muita viheralueita hoidetaan tieteellisiin tutkimustuloksiin perustuvien menetelmin niin, että niiden arvo hiilinieluna ja monimuotoisuus kasvavat. Pirstaleisemmat ja lajistoltaan suppeammat lähimetsät ovat virkistyskäytössä. Lähimetsät ja laajemmat virkistysalueet kytkeytyvät toisiinsa ja muodostavat yhtenäisen ekologisen verkoston.

Ns. kaupunkivihreän määrää on lisätty eri keinoin. Muilta toiminnoilta vapautuneita tai käyttämättä jääneitä joutomaita on metsitetty tai muutettu esimerkiksi niityiksi maaperän ominaisuuksien mukaan. Rakennettavilla ja rakennetuilla alueilla on istutettu ja säilytetty puustoa, erityisesti katupuita, sekä lisätty lajiston monimuotoisuutta. Viherkattojen käyttö rakennuksissa ja muut erilaiset hulevesien hallintamenetelmät ovat lisääntyneet.

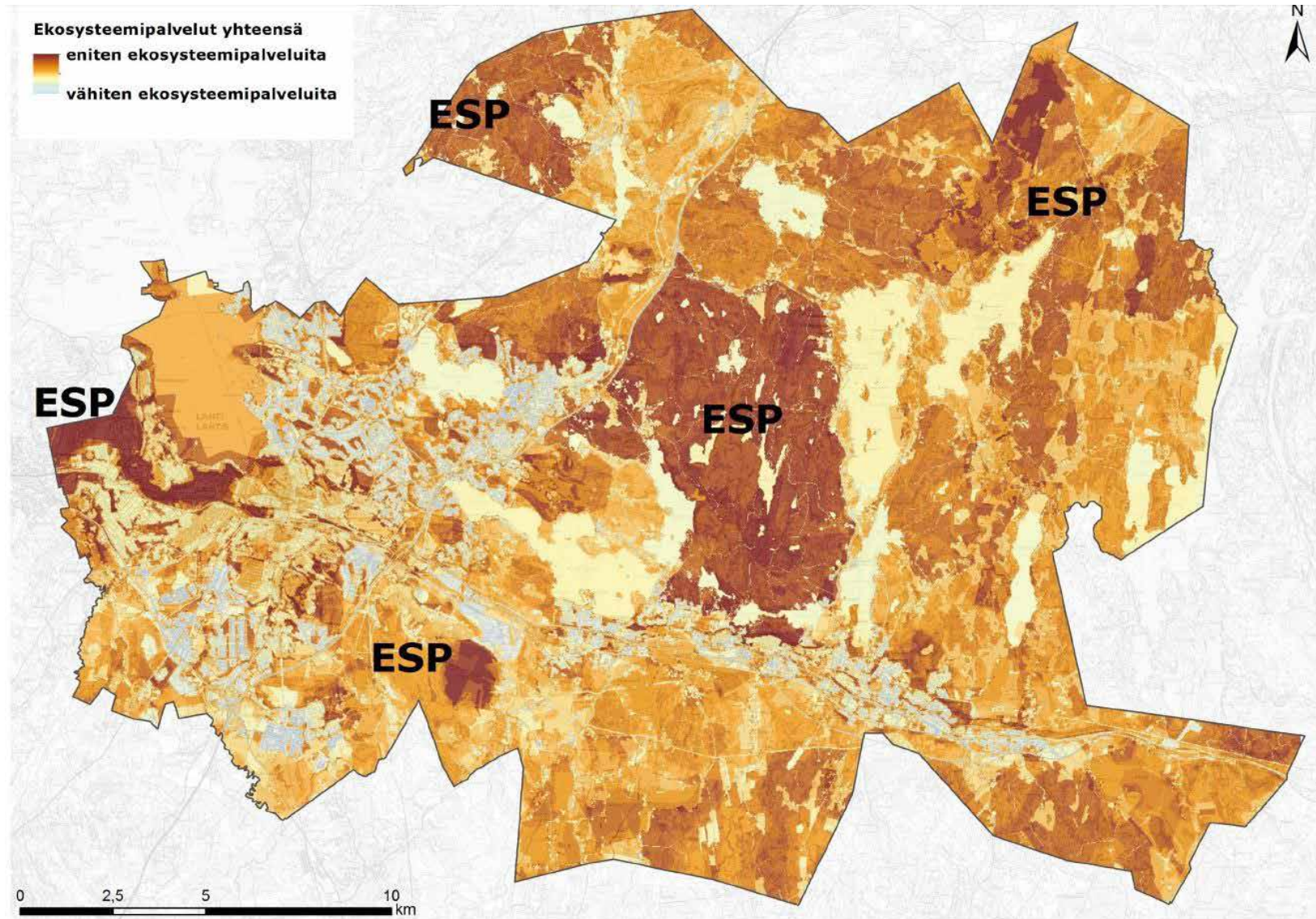
Luonnon itseisarvon lisäksi Lahdessa on ymmärretty myös ekosysteemipalveluiden taloudellinen merkitys. Terveyttä ja hyvinvointia luonnosta -teeman matkailusta on syntynyt liiketoimintaa. Myös lähiruuan arvostus on nousussa niin harrastajien kuin ammattimaisten tuottajien piirissä.

Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut

Taloudellisesti helpommin mitattavia ekosysteemipalveluita ovat luonnollisesti tuotantopalvelut. Yleiskaavan lähestymistapa luonnonympäristöön on ihmiskeskeinen, koska kaupunki on ensisijaisesti ihmisten elinympäristö. Terve, tasapainoinen ja mo-

nimuotoinen luonto (esimerkiksi kaupunkimetsissä ja viheralueilla) on ihmiselle välttämätön. On syytä huomioida, että kaikkien ekosysteemipalvelujen yhtäaikainen hyödyntäminen ei ole käytännössä mahdollista. Esimerkiksi puuvaranto- ja virkistystoimintapotentialin ja luonnon monimuotoisuuden samanaikainen hyödyntäminen ovat ristiriitaisia tavoitteita. Samoin esimerkiksi metsien tai soiden tuotantopalveluiden (raaka-aine ja energia) voimakkaampi hyödyntäminen vähentää alueen kykyä sitoa ja varastoida hiiltä.

Vuonna 2018 laaditun Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut –selvityksen perusteella voidaan tuotanto-, säätely-, ylläpito- sekä kulttuuripalvelujen osalta tunnistaa ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeitä alueita. Lahden kaupungin alueella nämä ovat erityisesti Lahden urheilukeskus (Salpausselän hiihtokeskus ja ulkoilualue), Nastolan nauhataajaman, Salajärven ja vt4 välinen alue, Arkiomaa-Alanen sekä Ruuhijärven alue. Myös pienet ja paikalliset kohteet voivat olla ekosysteemipalvelujen näkökulmasta arvokkaita alueita. Myös vesistöjen rooli on niiden monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen tarjonnan takia todellisuudessa tärkeämpi, kuin selvityksen synteetikartta osoittaa.

Ekosysteempalveluiden synteesikartta, jossa on yhdistetty Lahden kaupungin sääteley- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuriset ekosysteempalvelut.

**LAHDEN TÄRKEIMMÄT EKOSYSTEEMIPALVELUT –
SELVITYKSEN MUKAISET, TUOTANTOPALVELUJEN
KANNALTA TÄRKEÄT ALUEET:**

1. Arkiomaa-Alanen: Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassassa. Pohjavesialue.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4 välinen alue. Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassassa.
3. Ruuhijärven itäpuoli, Metsäkylä: Metsä- ja pelto-alueet, ravinto ja materiaalit. Pohjavesialueet.
4. Pärnämäki – Ruuhijärvi: Metsä- ja peltoalueet, ravinto ja materiaalit. Biomassa.
5. Uusikylä – kaupungin itäinen raja: Peltoalueet, ravinto.
6. Pensuo – Nastolan Montari: Metsä- ja Peltoalueet.
7. Salpausselkä Lahden keskustasta lanteen: Metsäalueet (ravinto). Pohjavesialueet. Vesijärvi.

**SÄÄTELY- JA YLLÄPITOPALVELUJEN
KANNALTA TÄRKEÄT ALUEET:**

1. Holman Pesäkallio: Hiilivarastot ja –nielut, luonnon monimuotoisuus.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4:n välinen alue: Hiilivarastot ja –nielut, luonnon monimuotoisuus.
3. Ruuhijärvi – kaupungin itäinen raja: Hiilivarastot ja –nielut.
4. Vesijärvi ja taajamien puistot ja metsäalueet: Pienilmasto. Virtausten säätely sekä haitta-aineiden puhdistus. Pihoihin ja puutarhoille kohdistuvat palvelut.

**KULTTUURIPALVELUJEN KANNALTA
TÄRKEÄT ALUEET:**

1. Lahden urheilukeskus (Salpausselän hiihtokeskus ja ulkoilualue) – Jalkaranta – Vesijärvi > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, maisema, historialliset ja kaupunkikuvalliset arvot, koulun lähimetsä, mielipaikka/kulttuuriset palvelut
2. Pesäkallion – Merrasjärven alue - Alasenjärven alue – Viuha - Ahtiala > suojelualueita, luonnon ydinalue, virkistyskäyttö, koulun lähimetsä, mielipaikka alue
3. Koiskalan kartanon alue ja sen itäpuoliset metsäalueet järvineen (Lapakisto – Sammalisto) > suojelualueita, luonnon ydinalueita, metsä/tuotanto- ja säätelypalvelut, virkistyskäyttö, mielipaikka/kulttuuriset palvelut. Lisäksi Renkomäki (harju) ja Ämmälä (kulttuurimaisema) ja virkistysalue + suo > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, kulttuurimaisema, koulun lähimetsä, mielipaikka.
4. Nastolan taajaman pohjoispuoliset metsäalueet > suojelualueita, koulun lähimetsä ja mielipaikkoja/kulttuurisia palveluja
5. Ruuhijärvi - historialliset ja maisemalliset arvot.

Kaupunkihydrologia: pohja-, pinta- ja hulevedet

Vuonna 2030 ilmastonmuutokseen on sopeuduttu kartoittamalla tulva-alueet ja -reitit ja huomioimalla ne rakentamisessa. Valuma-alueille on tehty hulevesien hallintasuunnitelmat yleiskaavan mittakaavassa. Lahden hulevesiohjelman mukaisesti pääosa hulevesistä käsitellään luonnonmukaisilla menetelmillä lähellä niiden syntypaikkaa imeyttäen tai viivyttäen. Hulevedet ovat osa kaupunkiluontoa ja esimerkiksi hulevesikosteikkoja, suodatus- ja imeytyspainanteita ja muita hulevesien hallintarakenteita on rakennettu osaksi monitoiminnallisia viheralueita. Sadevedenkeruuta hyödynnetään entistä paremmin, sillä ilmastonmuutoksen myötä pitkät kuivat ja/tai hellekaudet voivat yleistyä.

Niin omakotitalojen kuin taloyhtiöidenkin piha-alueille on rakennettu viihtyisiä sadevesipuutarhoja, jotka imeyttävät sadevesiä. Uusille asuinalueille suunnitellaan aina mahdollisimman luonnonmukaiset hulevesien käsittelyjärjestelmät. Uusille alueil-

le on varattu tilaa luonnonmukaiseen hulevesien käsittelyyn niin, että kaduilta ja pinnoitetuilta alueilta ei huuhtoudu likaista vettä lähivesistöihin. Tämän ansiosta Lahden vesistöjen veden laatu sekä kaupunkitulvariskin hallinta on parantunut.

Lahdessa toimii eri kokoisia yrityksiä, joille puhtaan pohjaveden saanti on olennainen sijaintietu. Kaupunki ja yritykset suojelevat yhteistyössä pohjavettä ja turvaavat pohjavesivarantojen uudistumisen. Vuonna 2030 Lahdesta otetaan edelleen runsaasti hyvälaatuista pohjavettä, josta kaupunki on tullut kansainvälisestikin tunnetuksi. Pohjaveden muodostumisalueilla ei ole sallittu sellaista teollista toimintaa tai varastointia, joka voisi vaarantaa pohjaveden laadun. Myös asuinalueilla pohjaveden laatuun ja muodostumiseen on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Pohjavesialueilla teiden ja katujen ylläpito toteutetaan pohjavedelle vaarattomin menetelmin.

Riittävä, hyvälaatuisen pohjaveden saanti turvataan myös tulevaisuudessa Renkomäen soranottoalueella siten, että alue voidaan ottaa asteittain virkistyskäyttöön maa-aineksen oton päätyttyä. Valtatie 12:n siirryttyä Lahdessa eteläiselle kehätielle ovat tienpidon ja raskaan liikenteen pohjavesiriskit vanhalla linjauksella pienentyneet, mutta uudella linjauksella kasvaneet.

Taustatietoa ekosysteemipalveluista

Yleiskaavan lähestymistapa luonnonympäristöön on ihmiskeskeinen, koska kaupunki on ensisijaisesti ihmisten elinympäristö. Terve, tasapainoinen ja monimuotoinen luonto on kuitenkin myös ihmiselle välttämätön. Ekosysteemi ja sen sisältämän luonnon monimuotoisuuden tuottamat hyödyt kuten ravinto, raaka-aineet, puhdas vesi ja ilma luovat pohjan kaikelle ihmisen toiminnalle. Näitä hyötyjä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi.

Ihmisen luonnosta saamat aineelliset ja aineettomat hyödyt ovat ihmiselle korvaamattomia. Ilman ekosysteemipalveluja emme pysy hengissä. Luonnonvaroista saamme myös toimeentulomme, vaikkakin nykyään useimmiten välillisesti. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään luokkaan: tuotantopalveluihin, tukipalveluihin, sääteleviin ja kulttuurisiin palveluihin.

Lahden kannalta tärkeimmät ekosysteemipalvelut

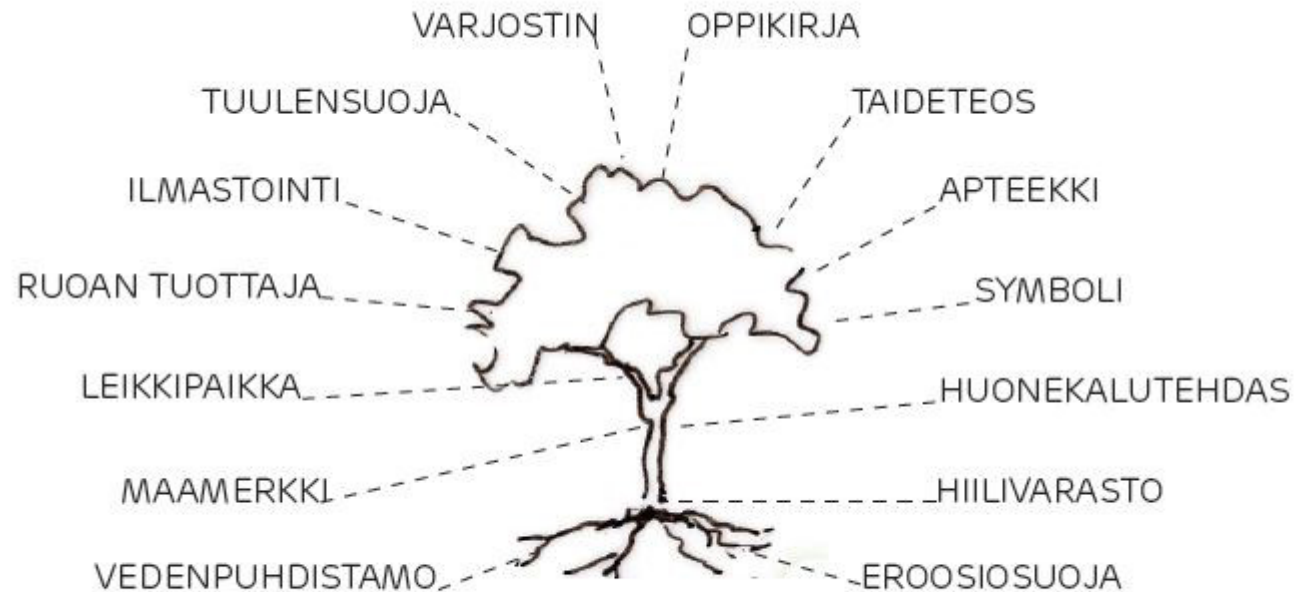
- puhdas vesi (pohjavesi ja vesistöt)
- metsien tarjoamat raaka-aineet
- maatalous
- ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet

Näitä ekosysteemipalveluja tarjoavat Lahdessa

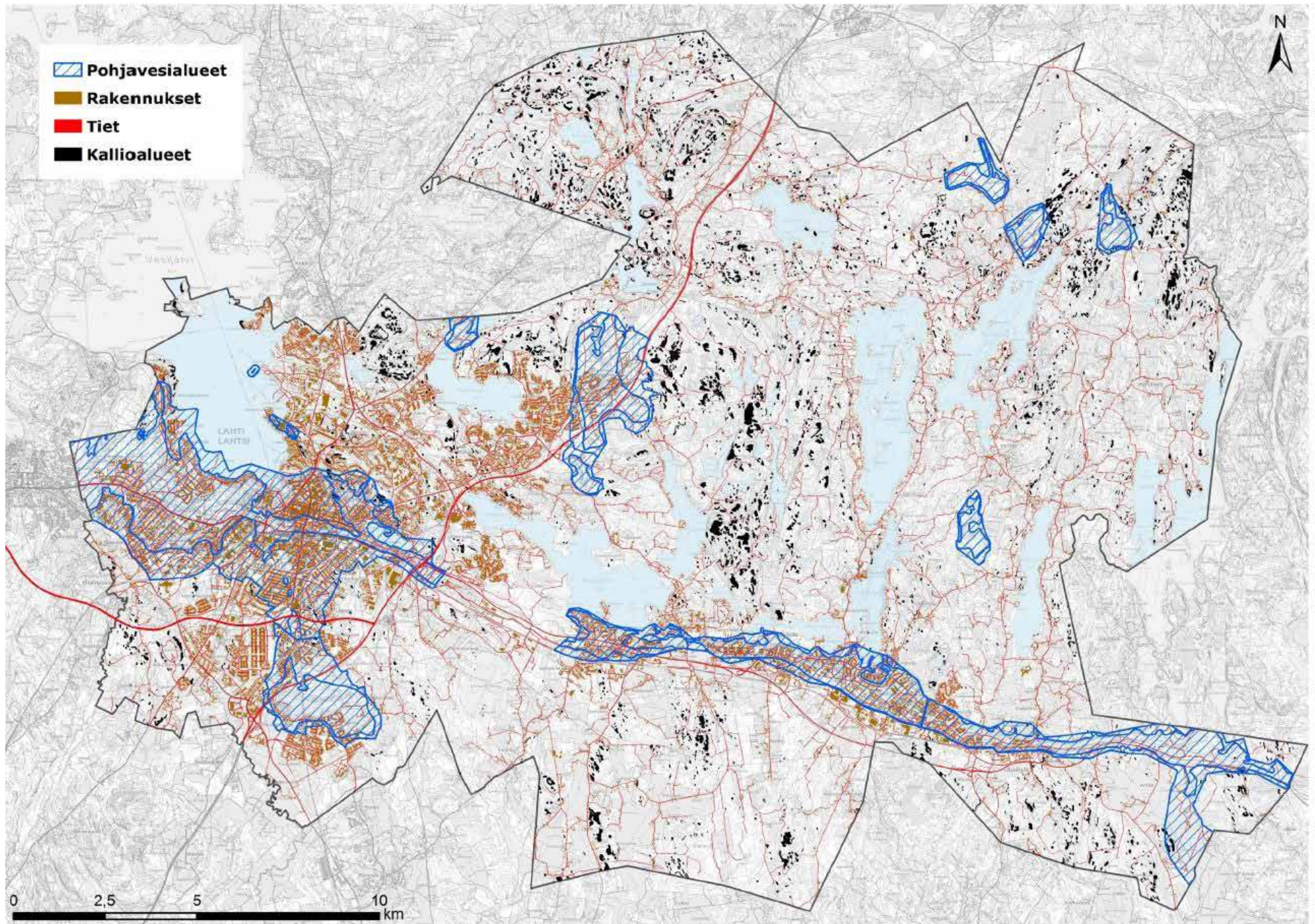
- maaperä
- vesistöt
- metsät
- pellot

Näiden tärkeimpien ekosysteemipalvelujen laatu tulee turvata myös tiivistyvässä ja kasvavassa kaupungissa. Tällöin voidaan puhua kaupungin eheytymisestä. Lahden kaupunki on pitkälti rakentunut pohjavesialueen päälle, jonka vuoksi veden kierto on liittyviä ekosysteemipalveluita ei voi ulkoistaa kaupunkialueelta.

Kaupunkihydrologia eli veden luonnonmukainen kiertokulku kaupunkimaisessa ympäristössä tulee turvata. Maaperän pinnoittaminen vettä läpäisemättömillä materiaaleilla ehkäisee pintavesien imeytymistä maaperään, mikä saa aikaan hulevettä sateella. Pohjavettä muodostuu vain vähän tiiviisti

Puun tuottamia palveluja. (mukaillen <http://www.countdown2010.net/preciousweb/>)

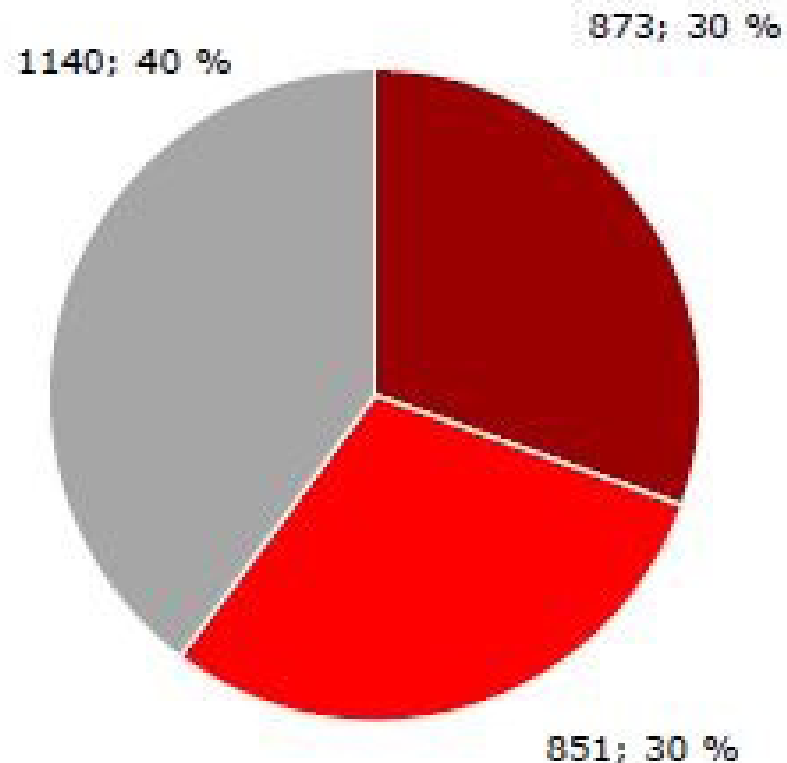

rakennetussa kaupungissa. Kaupungin pohjaveden-ottamoilta saadaan laadultaan hyvää vettä. Paikoin pohjaveden laatu on kuitenkin heikentynyt ihmisen toiminnan seurauksena. Lahden pohjaveden laatua heikentävät katujen ja teiden suolaus, liuotinaineet ja aiemmin käytössä olleet torjunta-aineet, bensiinin lisäaineet sekä maa-ainesten otto.

Pohjavesille aiheutuu riskejä myös asumiseen liittyvistä yhdyskunnan toiminnoista, erityisesti tietyistä lämmitysjärjestelmistä sekä viemäröintijärjestelmistä. Näiden lisäksi riski aiheutuu myös rakentamisesta, jos maanrakennustöitä tehdään liian lähellä pohjaveden pintaa. Myös päällystettyjen pintojen suuri määrä on riski pohjavedelle, kun sadevesi ei pääse päällysteen läpi imeytymään maaperään. Läpäisemättömän, pinnoitetun maa-alan pinta-ala Lahdessa on yhteensä 2 864 ha. Pinnoitetun maa-alan osuus koko Lahden kaupungin alueelta on 5,5 %. Huolestuttavampi on pinnoitetun maa-alan osuus pohjavesialueilla, joka on noin 22 %. Rakennusten (873 ha) ja teiden (851 ha) lisäksi myös muut pinnoitetut yleiset tilat, esimerkiksi parkkipaikat ovat tästä näkökulmasta ongelmallisia.

Kaupunkirakennetta tiivistettäessä huomioidaan hulevesien hallinta Lahden hulevesiohjelman (2011) mukaisesti. Ensisijaisena tavoitteena on imeyttää sadevedet maahan niin, että hulevettä ei synny.

Pinnoitettu maa-ala (ha) ja sen osuus

- Rakennusten pinta-ala
- Teiden pinta-ala
- Kallioalueiden pinta-ala

Ekosysteemipalveluja koskevia yleiskaavamerkintöjä ja -määräyksiä

Vuonna 2018 laadittiin Lahden hulevesijärjestelmän tulvariskien arviointi. Sen jatkotyönä tehtiin ehdotusvaiheessa yleiskaavallinen hulevesiselvitys, joka valmistui keväällä 2020. Lahdessa ei todettu olevan merkittäviä hulevesitulvariskialueita. Ajoittain hulevedet aiheuttavat lyhytaikaisia tulvia tiiviisti rakennetussa kaupunkirakenteessa. Järvien ja jokien vapaat rantavyöhykkeet on varattu viheralueiksi ja vesistötulva-alueet on jätetty rakentamisen ulkopuolelle. Jatkossa varaudutaan laajemmin myös rankkasateiden aiheuttamiin kaupunkitulviin.

Laajat metsäiset viheralueet tuottavat monipuolisesti ekosysteemipalveluja. Vanhoihin metsiin on sitoutunut paljon ilmakehän hiiltä. Lahden kaupunkialueen kokonaishiilivarastot ovat yhteensä noin 3,7 miljoonaa tonnia. Myös metsän läpäisevä maaperä puhdistaa sadevettä ja muodostaa pohjavettä. Nämä biologiset toiminnot ovat avainasemassa, kun Lahden kaupunki pyrkii lieventämään ilmastonmuutosta ja vähentämään sen kielteisiä vaikutuksia. Metsät myös sitovat ilman pienhiukkasia ja muita epäpuhtauksia. On arvioitu, että kaupunkiympäristössä tämä ekosysteemipalvelu on jopa tärkeämpi kuin metsien hiilinieluvaikutus. Lahden kaupungin metsillä on arvoa luonnon monimuotoisuuden kannalta ja jatkossa enenevästi myös vanhojen metsien lajien suojelun näkökulmasta.

YLEISMÄÄRÄYKSET

Alueiden suunnittelussa ja toteutuksessa edistetään ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen varautumista ja sopeutumista, kiertotaloutta ja monimuotoista kaupunkiluontoa sekä ratkaisuja, jotka lisäävät paikallisia hiilinieluja. Huolehditaan tärkeiden ekosysteemipalvelujen ja hiljaisten alueiden säilymisestä.

Hulevesien hallinnassa tulee noudattaa Lahden hulevesiohjelmaa ja siinä esitettyä hulevesien hallinnan prioriteettijärjestystä: 1. Hulevedet käsitellään ja hyödynnetään syntypaikallaan. 2. Hulevedet johdetaan pois syntypaikaltaan suodattavalla ja viivyttävällä järjestelmällä. 3. Hulevedet johdetaan hidastus- ja viivytyalueille ennen vesistöön johtamista. 4. Puhtaat hulevedet johdetaan hulevesiviemärissä suoraan vastaanottavaan vesistöön. Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee tehdä tilavaraukset hulevesien hallintajärjestelmille. Rakentamisen aikana muodostuville hulevesille tulee tehdä hallintasuunnitelma.

POHJAVETTÄ JA SEN SUOJELUA KOSKEVAT MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Salpausselkä. Elinvoimaisen ympäristökaupungin perusta. Maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon reunamuodostuman merkitys maiseman, geologian, pohjaveden, luonnonympäristön, ilmaston, kulttuurihistorian ja virkistyksen kannalta.

pv: Merkinnällä osoitetaan yhdyskunnan vedenhankinnan kannalta tärkeät alueet sekä vedenhankintaan soveltuvat alueet. Pohjavesialueilla on voimassa pohjaveden pilaamiskielto (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 §17). Alueella tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei pohjaveden laatu heikkene tai antoisuus pienene.

pvm: Merkinnällä osoitetaan ne pohjavesialueiden osat, joilla on erityistä merkitystä pohjaveden muodostumisen kannalta. Pohjavesialueilla on voimassa pohjaveden pilaamiskielto (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 §17). Alueella tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei pohjaveden laatu heikkene tai antoisuus pienene.

**TY: ELINKEINOELÄMÄN ALUE, JOLLA
YMPÄRISTÖ ASETTAA TOIMINNAN
LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.**

Ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia. Pohjavesialueella tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei pohjaveden laatu heikkene tai antoisuus pienene.

**TY/A: ELINKEINOELÄMÄN JA
ASUMISEN ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ
ASETTAA ELINKEINOELÄMÄN TOIMINNAN
LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.**

Ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia. Pohjavesialueella tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei pohjaveden laatu heikkene tai antoisuus pienene.

Pohjavesialueella oleville asuinalueille (A) annetaan aluekohtaisia suunnitteluohjeita.

**YLEISKAAVASSA METSIÄ KOSKEVAT
MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET**

SL: Luonnonsuojelualue. Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla perustetut tai perustettaviksi tarkoitetut luonnonsuojelualueet.

VR: Retkeily- ja ulkoilualue. Merkinnällä osoitetaan kaupunkirakennetta jäsentävät laajemmat viheralueet, jotka on tarkoitettu ulkoiluun, virkistykseen ja luonnon kokemiseen.

VL: Lähivirkistysalue. Merkinnällä osoitetaan rakennettujen alueiden läheisyydessä sijaitsevat luonnonmukaiset viheralueet ja laajat rakennetut puistot, jotka on tarkoitettu ulkoiluun, virkistykseen ja luonnon kokemiseen.

VU: Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue. Merkinnällä osoitetaan tärkeät urheilu- ja virkistyspalvelut.

M: Alue on tarkoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Alueella sijaitsee maatalo- ja hajaraken-

nuspaikkoja. Ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuuden turvaaminen on tärkeää.

MU: Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joille suuntautuu ulkoilupaineita ja joilla ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi on tarkoitus toteuttaa ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen. Alueelle saa rakentaa ainoastaan maa- ja metsätalouden rakennuksia, sekä ulkoilua palvelevia rakennuksia ja rakennelmia. Ulkoilureitit muodostavat yhtenäisen verkoston. Hakkuut ulkoilureittien lähimetsissä tulee tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla huomioon ottaen metsän monimuotoisuuden ja maiseman säilyttäminen sekä metsän monikäyttö.

MY: Merkinnällä osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla tulee kiinnittää huomiota erityisiin ympäristöarvoihin. Hakkuut tulee tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla huomioon ottaen metsän monimuotoisuuden ja lajiston säilyminen. Alueelle ei saa rakentaa rakennuksia.

2. Lahden keskusta

Keskusta on vuonna 2030 elinvoimainen; siellä asutaan, käydään työssä ja vietetään vapaa-aikaa ravintoloissa tai kahviloissa seurustellen. Vilkkaimmalle kaupalliselle alueelle on toteutettu viihtyisä kävelykeskusta. Lahden keskustassa liikkuminen on viihtyisää, hiljaista ja ilmanlaatu on hyvä tai erinomainen muutamia poikkeusaikoja lukuun ottamatta. Ydinkeskustan alueella on maakunnan keskuksen tasoiset palvelut: erikoisliikkeitä, kahviloita ja ravintoloita, tori ja kauppahalli, monipuoliset julkiset palvelut ja harrastusmahdollisuudet sekä hyvin hoidetut puistot. Keskustan asukasmäärä on kasvanut ja siellä on elämää läpi vuorokauden. Tähän on merkittävästi vaikuttanut opiskelijoiden määrän lisääntyminen. Lahti on oikea kaupunki.

Vuonna 2030...

- Lahden keskusta on kasvanut ja vahvistunut koko maakunnan keskuksena. Keskusta on viihtyisä kaupunkielämän sydän, jossa käydään työssä, asioidaan, oleskellaan ja jossa on tiloja yritysten erilaisiin tarpeisiin.
- Keskusta on lähellä lahtelaisia. Keskustaan pääsee sujuvasti kaikilla kulkumuodoilla. Pysäköinti on keskitetty laitoksiin.
- Keskustan liikennejärjestelyissä etusijalla ovat jalankulku, pyöräily ja joukkoliikenne. Autoliikenne on sopeutettu muihin liikkumismuotoihin.
- Siniviherrakenteet tuovat viihtyisyyttä ja tukevat kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista

Indikaattorit:

- Keskustan saavutettavuus eri liikennemuodoilla esim. 10 ja 20 minuutin vyöhykkeillä, asukkaiden osuus. Matkan nopeus verkkoa pitkin. Joukkoliikenteen mallinnus reittiopasta hyödyntäen.
- Tyytyväisten osuus keskustan viihtyisyyteen
- Autoliikenteelle, pyöräliikenteelle, jalankulku ja pyöräliikenteelle ja jalankululle annettu tila keskustassa (% osuus)
- Ajoneuvoliikenteen muutosindeksi keskustassa (ympäristökatsaus)
- Tapahtumien määrä
- Katutilan käytön seuranta: terassiluvat yms.
- Kaupallinen elinvoima; esim. liiketilojen täyttöaste

Keskustan elinvoima

Keskustan täydennysrakentaminen on ollut viimeisen 20 vuoden ajan vilkasta Toriparkin valmistumisen jälkeen. Torin lähialue on rakennettu täyteen ja rakentaminen on laajentunut ympäröiviin osiin. Lahden kaupallinen painopiste on ydinkeskustan kävelykeskustassa ja matkakeskukselle johtavan kulkureitin varrella.

Kauppatori sykkii elämää kaikkina vuodenaikoina ja jo lähes 100 vuoden ajan taukoamatta pyörineet kuukausimarkkinat ovat saaneet rinnalleen iltatorin ja muita säännöllisiä toritapahtumia. Ydinkeskustassa ovat jalansijaa saaneet ostoskeskusten rinnalla erityisesti palveluyritykset; ravintolat ja kahvilat, kivijalkaputiikit sekä viihdekeskukset. Co-working-työtilojen ja toimistotyöpaikkojen määrä keskus-

tassa on kasvanut viihtyisyyden ja palvelutarjonnan parantumisen myötä. Keskustan hotellikapasiteetti on kasvanut. Kaupungin palvelut löytyvät ydinkeskustasta hyvien joukkoliikenneyhteyksien päästä. Uudesta Malskin kulttuuri-, taide- ja muotoilukeskuksesta on muodostunut keskustan elinvoiman veturi.

KAUPUNKILAISET OVAT TOIVONEET:

“Yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja keskustaan: matala kynnyks, mukava, luova.”

“Kävelyä suosiva keskusta.”

Paavolaan Kauppakadulle on rakennettu 15–20 kerroksen korkuisia asuintornitaloja, joiden katutasossa ja alimmissa kerroksissa on liiketilaa. Tornitalojen lähiympäristöt ovat erityisen huolellisesti suunniteltuja. Tornitalojen vaatima pysäköinti on järjestetty erilliseen pysäköintitaloon tai maan alle. Tornitalon asukas saa nauttia tavallista kerrostaloa paremmista talon yhteisistä tiloista, jotka on ollut mahdollista toteuttaa suuren kerrosalan puitteissa.

Keskusta-alue on laajentunut radan varteen ja Pikku-Vesijärven rantaan. Matkakeskuksen, keskustan ja Vesijärven välille on muodostunut kaupunkitilallisesti ja toiminnallisesti rikas akseli, joka parantaa Lahden imagoa ja jolla on matkailullista merkitystä.

Ranta-Kartanon alueella on näyttävä, taidepainotteen asuinkortteli vesiurheilukeskuksineen ja satalma on vilkas tapahtuma- ja kulttuurivyoähyke.

Radanvarteen on muodostunut uusi, sijainniltaan erinomainen urbaani työpaikka- ja asuinalue, jolla on lisäksi palveluja ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Uudet yritykset ovat sijoittuneet modernille, ekotehokkaalle ja viihtyisälle alueelle, josta on hyvät yhteydet pääkaupunkiseudulle, maakuntaan ja eri puolille Lahtea. Alueella on ympäristötaidetta, kauniita viher- ja hulevesirakenteita ja näyttäviä talojen seiniä, jotka hillitsevät myös liikenteen ääntä. Alueesta on muodostunut ympäristö- ja resurssitehokkaan rakentamisen sekä kestävien liikenne- ja kaupunkiratkaisujen edelläkävijäalue: näyteikkuna houkuttelevaan ja elinvoimaiseen ympäristökaupunkiin. Nykyaikainen, keskustan tiivistämiseen tähtäävä asuinrakentaminen on houkuttellut uusia asukkaita Lahteen.

Lahden keskustan yhteys luontoon on ainutlaatuinen. Yhteys ydinkeskustasta Salpausselän ulkoi-

luueille on palautettu rakentamalla leveä vihersilta. Radiomäki on myös osa Unescon maailmanperintökohteeksi luokiteltua Geoparkia. Lähellä keskustaa olevien viheralueiden matkailullinen arvo on hyödynnetty suunnittelemalla ja opastamalla uusia kävely- ja maastopyöräilyreittejä. Vesijärven virkistyskäyttöä sekä kesällä että talvella on markkinoitu aktiivisesti.

Kaupunki, yksityiset rakentajat ja kiinteistöjen omistajat ovat noudattaneet Lahden arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa erityisen tarkasti ydinkeskustan alueella, mikä on parantanut koko kaupungin imagoa ja vetovoimaisuutta. Keskustan katu- ja aukio-tiloissa on houkuttelevia oleskelupaikkoja, joissa viihtymisestä ei tarvitse maksaa. Kävelyalueella on myös viihtyisiä kahviloita ja ravintoloita, jotka levittäytyvät kesäisin kadulle. Eri puolilla keskustaa on säännöllisesti erilaisia kaupunkitapahtumia. Terasseille on muotoilukilpailussa suunniteltu yhteiset periaatteet ja taide on luonteva osa rakennusten ja katutilan suunnittelua. Keskusta on koko kaupungin olohuone, joka elää jokaisena viikonpäivänä ja kaikkina vuodenaikoina.

Viihtyisää liikkumisympäristöä asukkaille ja Lahdessa vieraileville

Eteläisen kehätien valmistuttua valtatie 24, 4 ja 12 muodostavat kaupunkia kiertävän ulkokehän, jota pitkin isojen liikennevirtojen on huomattavasti nopeampaa ohittaa Lahden keskusta-alue. Myös kaupungin sisäinen läpikulkuliikenne on siirtynyt keskustan reunoille. Mannerheiminkatu ja sen ympäristö on muuttunut vihreäksi, viihtyisäksi asuin- ja liikkumisympäristöksi raskaan liikenteen poistuttua ja liikennemäärien vähennyttyä. Asukkaat hyödynivät aktiivisesti yhteistä kaupunkitilaa ja yhteisöllinen kulttuuri kukoistaa. Korttelijuhlat, katutaide ja kaupunkiviljely kukoistavat omaleimaisella asuinalueella, jonka kehittämisessä asukkaat ovat olleet aktiivisesti mukana. Liikennejärjestelyissä etusijalla ovat kävely, pyöräily ja joukkoliikenne.

Nostoja Arjen paikat ja reitit kyselyssä jätetyistä kommentteista keskustan liikkumiseen:

“Kannatan autoliikenteen sopeuttamista muihin liikuntamuotoihin.”

“Tehotonta kadunvarsipysäköintiä --> toriparkkiin. Käveltävää kaupunkia.”

“Keskustaan turvattava kulku myös yksityisautoilla.”

“Sujuva liikenne keskustassa.”

Kehäteiden vaikutusten ja kävelyn ja pyöräilyn osuuden lisääntyttyä keskustan väylien autoliikennemäärät ovat vähentyneet. Uudet liikennejärjestelyt ovat myös mahdollistaneet uusien kaupunkimaisten viheryhteyksien ja hulevesikanavien toteuttamisen keskustaan. Kaupunkiluonto on monimuotoista ja

ympäristökaupungin-imago on vahva. Keskustan melualue on selkeästi pienentynyt ja etenkin tielikennemelu on vähentynyt. Ääntä syntyy ihmisten puuhista elävässä kaupunkitilassa. Keskustan ilmanlaatu on parantunut, samoin asumis- ja oleskeluviihtyvyyks. Kestävien liikkumismuotojen osuus on yli 51%.

Keskustan saavutettavuus on parantunut kaikilla kulkumuodoilla. Joukkoliikenne yhdistää toisiinsa tärkeimmät julkiset palvelut, keskustan itä- ja länsiosat sekä ylittää harjun. Keskustaan ja sen läpi pääsee aiempaa sujuvammin pyörällä viihtyisiksi ja turvalisiksi kehitettyjä pyöräilyn pääreittejä pitkin. Paikansa vakiinnuttanut kaupunkipyöräjärjestelmä palvelee niin lahtelaisia kuin kaupungissa satunnaisesti vierailevia. Matkakeskuksen rakentamisen jälkeen keskusta on paremmin saavutettavissa pääkaupunkiseudulta ja koko Päijät-Hämeestä joukkoliikenteellä.

Matkakeskus mahdollistaa sujuvan ja esteettömän siirtymisen kulkumuodosta toiseen. Keskustaan saavutaan Lahden seudulta junalla tai bussilla. Kaikki Lahden sisäinen joukkoliikenne kulkee Vesijärven ja Aleksanterinkadun kulmauksessa sijaitsevan vaihtopysäkin ja matkakeskuksen kautta. Vesijärvenkatu toimii keskustan pääjoukkoliikennereittinä. Autolla keskustaan tulevat pysäköivät ensisijaisesti keskustan kehällä oleviin pysäköintilaitoksiin, toriparkkiin tai muihin pysäköintilaitoksiin. Pyörille on tarjolla turvallisia, säältä suojattuja pysäköintipaikkoja palveluiden välittömässä läheisyydessä.

Arjen paikat ja reitit kyselyyn osallistujat pitivät tärkeänä, että keskusta on saavutettavissa eri tavoilla. Keskustaan toivottiin hyviä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksia, mutta myös sen varmistamista, että keskustaan pääsee henkilöautollakin. Matkakeskuksen liityntäpysäköintiä toivottiin kehitettävän.

Keskustan käveltävyyttä on parannettu liikennettä rauhoittamalla ja eri liikennemuodot huomioivalta katutila- ja reittijärjestelyillä ja kunnossapidolla. Katupuut ja muut viherratkaisut elävöittävät keskustan ympäristöä ja lisäävät viihtyisyyttä. Katutila on eroteltu selkeästi kävelijöiden, pyörä- ja moottoriajoneuvoliikenteen kesken ja kadunvarsilla on pysäköintipaikkoja, jotka palvelevat erityisesti kotipalveluiden tarjoajia, yhteiskäyttöautojen käyttäjiä ja muita erityisryhmiä. Kadunvarsipysäköinnin suunnittelussa on huomioitu viihtyvyys kävelijän näkökulmasta. Laadukkaan katu ympäristön lisäksi keskustan käveltävyyttä on parannettu huolehtimalla, että keskusta pysyy elävänä vuorokauden ympäri. Monipuolisten kaupallisten palvelujen ja työpaikkojen lisäksi siellä on kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjontaa iltaisin. Keskustan asukasluku on myös jatkuvasti kasvanut täydennysrakennushankkeiden myötä.

Toimiva keskustan huoltoliikenne tekee keskustasta houkuttelevan liikepaikan. Huolto- ja jakeluajo on sallittu kävelypainotteisilla alueilla vain tiettyinä aikoina aamupäivisin ja keskustaan ajavat lähinnä pienet jakeluautot - leutoihin vuodenaikoihin jakelu hoidetaan sähkökuormapyörillä. Huoltoliikenteelle on selvät, turvalliset purku- ja lastauspaikat.

Kävelykeskusta on kaupungin sydän

Lahden keskusta on turvallinen ja viihtyisä, esteettömyys on huomioitu kaikissa toiminnoissa ja keskustaa-alueen kunnossapito on huippuluokkaa ympäri vuoden. Keskustan kävelyalueella on laadukkaita pinnoitteita, istuskelupaikkoja ja paljon katuvihreää. Muotoilu ja taide näkyvät keskustassa runsaina julkisina taideteoksina sekä erilaisissa kaupunkikalusteissa kuten opasteissa, roska-astioissa ja pyörätelineissä sekä valaistuksessa. Kesäisin kävelyalueella on näyttäviä istutuksia ja tapahtumia. Liikkeet ovat levittäytyneet myös kadulle ja terassikulttuuri kukoistaa.

Talvisin toteutetaan jää- ja lumitaidetta. Lahden keskustarakentamiselle ominaisia valopihoja on kunnostettu, katettu lasikattein ja otettu monipuolisempaan käyttöön. Kaupunkilaisille on luoto uusia viihtyisiä ja elämyksellisiä kävelyreittejä ja oleskelupaikkoja keskustan kortteleiden sisään. Valopihoista on tullut kiinteä osa kävelypainotteista keskustaa.

Tapahtumatarjonta on laajaa ja monipuolista ja keskustassa näkyvät myös sen ulkopuolelle sijoittuvat urheilu- ja kulttuuritapahtumat. Keskustan alueen yrittäjien yhteistyö on aktiivista ja aikaansaavaa. Keskustassa on alueita ja tiloja, jotka ovat kaupunkilaisten vapaasti hyödynnettävissä ja muunneltavissa kulloistenkin tarpeiden mukaan.

Lahdella on 2030 ulkopaikkakuntalaisten silmissä selkeä imago tapahtumarikkaan ja elävänä, kutsuvana kaupunkina.

Matkailun kävelyreitit yhdistävät matkakeskuksen, keskustan ja Vesijärven tapahtuma-akselin

Matkakeskukselta ydinkeskustaan kuljetaan Rautatienkadun kävelyreittiä pitkin. Kadusta on muodostunut todellinen design-district ja putiikkikatu, joka johdattaa kävelijän Malskin Kulttuurikeskukseen ja Taide- ja muotoilumuseoon. Taide ja muotoilu ovat uuden museon myötä läsnä kaikkialla keskustassa - on julkista ja yksityistä taidetta, sekä taiteeseen liittyvää toimintaa ja tapahtumia.

Kävely- ja pyöräily yhteys Aleksanterinkadulta Ranta-Kartanoon ja Vesijärven rantaan kulkee Paasikivenaukion sekä Pikku-Vesijärven puiston puistokäytävien kautta. Reitti on viihtyisä, vihreä ja elämyksellinen, mikä saa aikaan vaikutelman, että Vesijärven ranta on tullut lähemmäs keskustaa. Kaupunkipyörillä matkan polkaisee muutamassa minuutissa.

Matkakeskuksesta Rautatienkatua ja Aleksanterinkatua Ranta-Kartanon kautta pääsee Vesijärven satamaan matkailun kävelyreittiä pitkin. Reitti jatkuu edelleen Vesijärven rantoja pitkin Niemen kautta Mukkulan kartanon matkailualueelle. Matkailun

kävelyreitoin toinen haara johtaa matkakeskuksesta Rautatienkadun ja Harjukadun kautta Urheilukeskukseen. Etelän suuntaan matkailun kävelyreittiä pitkin pääsee Launeen vapaa-ajan keskuksen monipuolisten palveluiden alueelle. Reitti erottuu katutilassa erityisesti muotoillun ilmeensä ansiosta. Keskustassa ja matkailureittien varrella sijaitsevat hotellit tarjoavat monipuolisia majoituspalveluja.

Ekologisesti kestävästä luontomatkailesta on tullut suosittua. Lahti kuuluu osana Salpausselkä geopark:iin, joka on saanut Unescon Global Geopark -statuksen. Geoparkin keskuskaupunkina Lahti toimii matkailijoiden pääpisteenä, josta pääsee helposti luontoon ja tutustumaan geokohteisiin. Retkeilymatkailuun kaupungin alueella tehdyt investoinnit ovat matkailijoiden lisäksi hyödyttäneet lahtelaisia, kun on kehitetty rengasmaisia ulkoilureittejä ja niihin liittyviä palveluja. Reitit on merkitty hyvin ja niihin on hyvät opasteet kaduilta kevyen liikenteen väyliltä. Retkeilymatkailua ja virkistystä tukemaan on tuotettu karttoja ja sähköistä aineistoa, jonka avulla voi suunnitella ulkoilupäivänsä.

Taustatietoa liikkumisesta kaupungin keskustassa

Keskustatoimintojen alueella on monenlaisia toimintoja: asumista, palveluja, työpaikkoja, kauppaa jne. Keskustassa ovat päällekkäin jalankulku- ja pyöräilykaupunki, joukkoliikennekaupunki ja auto-kaupunki. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa painon pitäisi olla jalankulkukaupungin eli käveltävyiden suunnittelussa, koska kaikki liikkujat ovat lopulta myös kävelijöitä.

Kävelypainotteinen keskusta

Kestävien liikkumistapojen edistäminen kaupungin keskustassa on tutkimusten mukaan taloudellisesti kannattavaa, sillä kävelykeskustojen ja -katujen lisääminen edistää alueiden liike-elämää sekä viihtyisyyttä. Tutkimusten mukaan kävellessä ja pyörällä liikkuvat ihmiset tekevät paljon pieniä ostoksia ja pitävät keskustat elinvoimaisina. Viihtyisät kävely-ympäristöt ovat niitä suosituimpia kauppapaikkoja ympäri maailman. Keskustoissa maan arvoa on tyypillisesti korkeampi kuin ympäröivillä alueilla, joten kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on huomattavasti edullisempaa kuin autoilun vaatiman katutilan ja pysäköinnin järjestäminen (LVM 2018).

Harkiten suunniteltu keskustan liikennejärjestelmä mahdollistaa jalankulkijalle sujuvan, viihtyisän ja turvallisen liikkumisen niin autottomalla alueella kuin paikoissa, joissa autoilu on sallittu. Pienellekin alueelle rajattu kävelykeskusta toimii turvallisena, esteettömän haahuilun mahdollistavana oleskelualueena. Keskustassa ei kuitenkaan tarvitse pyrkiä täyteen autottomuuteen vaan kävelyn viihtyisyyttä voi edistää myös liikennettä rauhoittamalla ja järjestämällä laadukkaat kadunylitykset vilkasliikenteisille kaduille. Esimerkillinen keskustan liikennejärjestelmä muodostuu Liikenteen tutkimuskeskus Vernen (2014) mukaan kävely- ja pyöräilypainotteisesta ydinkeskustasta, sitä ympäröivästä matalanopeuksista alueesta, keskustan saavutettavuuden mahdollistavasta joukkoliikennepainotteisesta alueesta sekä keskustaa ympäröivästä pysäköintikehästä.

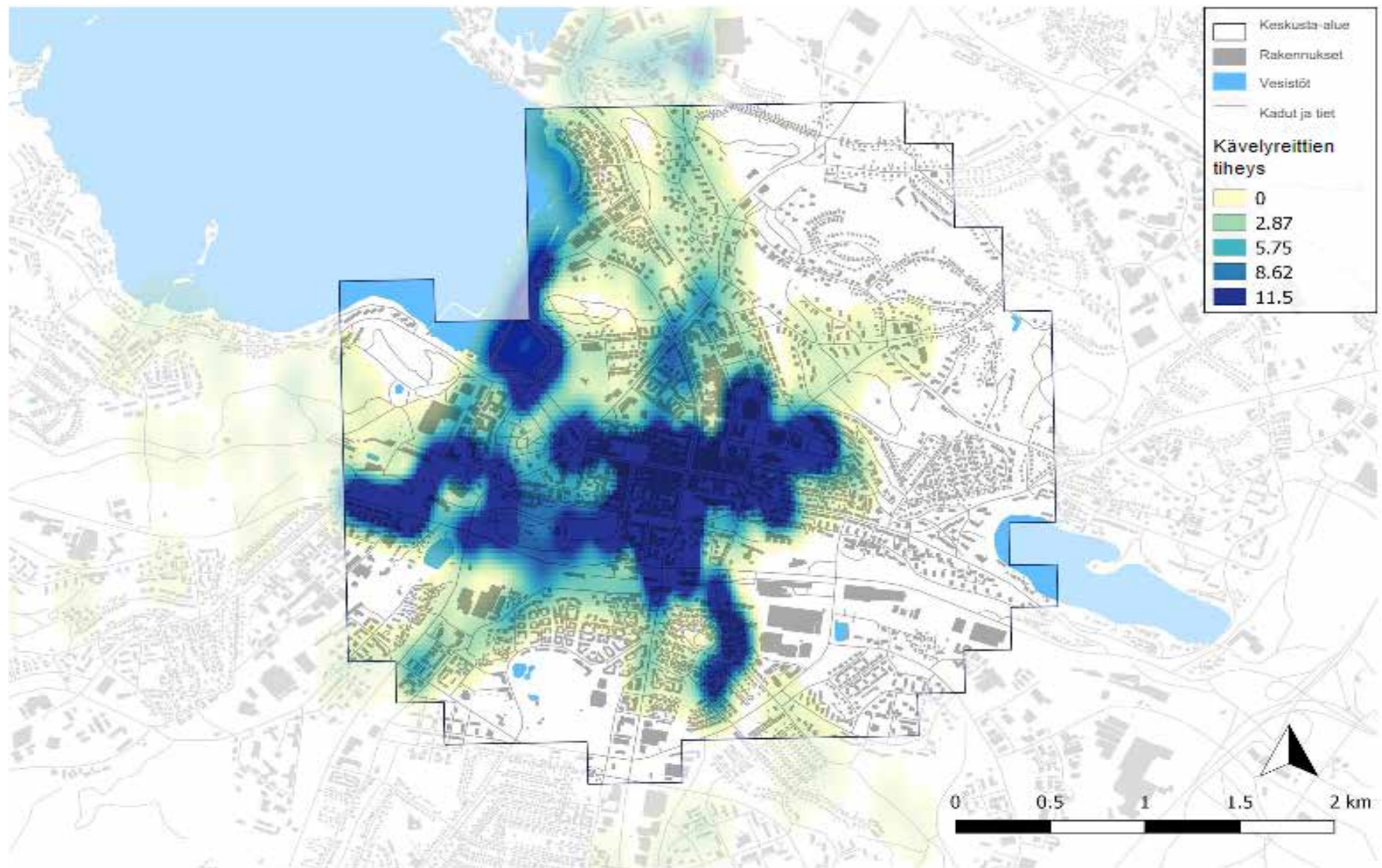
Yhä useammat kaupungit ovat tehneet päätöksiä liikenteen rauhoittamiseksi keskusta-alueillaan. Useat Keski-Euroopan kaupungit toimivat esimerkkinä elinvoimaisista ja monipuolisen liike-elämän mahdollistavista kävelypainotteisista keskustoista. Esimerkiksi Leuven, 100.000 asukkaan kaupun-

ki Belgiassa on ohjannut autoliikenteen keskustaa kiertävälle kehätielle hyvin tuloksin, sillä autoilun määrä keskusta-alueella on vähentynyt ja kävelyn ja pyöräilyn kasvanut. Keskustaan siirretty joukkoliikenteen terminaali on kasvattanut joukkoliikenteen käyttöä 12 % (Eltis 2017). Samankaltainen ratkaisu aiemmin hyvin autovaltaisessa Belgian Ghentissä on kestävien kulkumuoto-osuuksien ja viihtyisyyden lisääntymisen lisäksi parantanut keskustan ilmanlaatua merkittävästi. Hiukkaspäästöt ovat pienentyneet keskimäärin 20% kaikissa mittauspisteissä (Flanders today 2018). Liikenteen tutkimuskeskus Vernen tutkimuksen (2014) mukaan saksalaisissa kaupungeissa kävelykeskustan rakentaminen lisäsi jalankulkijoiden määrää keskustassa 25–70 %.

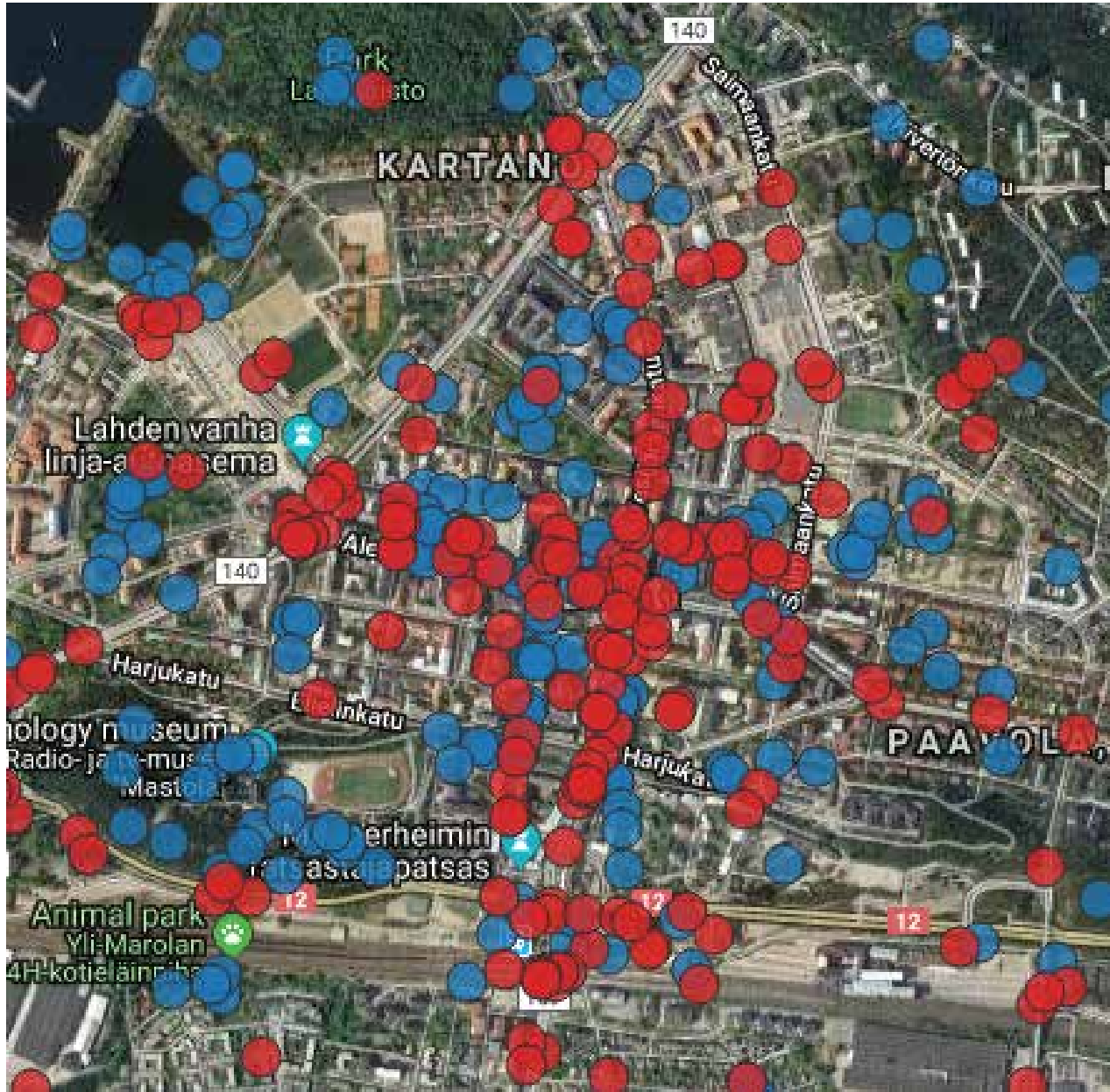
Liikenteen tutkimuskeskus Verne (2014) tutki viiden eurooppalaisen esimerkkikaupungin (Delft, Linköping, Lund, Sheffield ja Peterborough) kautta kävelyolosuhteiden onnistumisen edellytyksiä.

Tutkimuksen perusteella tärkeimmät opit muille kaupungeille ovat seuraavat kymmenen kohtaa:

1. Tärkeintä yhtenäisten reittien tai alueiden muodostuminen kävelylle
2. Kävelyolosuhteita voi parantaa myös pienillä toimenpiteillä
3. Keskustan saavutettavuus joukkoliikenteelle taataan joukkoliikennekadulla
4. Pyöräilyä suositaan myös kävelykeskustassa kävelijöiden ehdoilla
5. Toimiva autopysäköintikehä takaa keskustan saavutettavuuden myös autolla
6. Pysäköinnin ohjaus hinnoittelulla ja aikarajoituksilla haluttuun suuntaan
7. Autoilua ei kielletä, vaan tehdään muista kulkutavoista sujuvampia
8. Visionääriset keskustasuunnitelmat houkuttavat sijoittajia
9. Kaupunkiorganisaatiossa yksilösuorittamisesta tiimityöskentelyyn
10. Keskinkertaiset suunnitelmat johtavat keskinkertaiseen lopputulokseen: rohkeutta päätöksiin!

Kuva 5 kartalla on kuvattu paikannusten perusteella tärkeimmät kävelyreitit keskustan alueella. Osana Lahden suunta -työtä järjestetyn Arjen paikat ja reitit -kyselyn tulok-
sista on nähtävillä, että keskusta on jo nykyisellään hyvin tärkeä kävely-ympäristö asukkaille. Lähde: Arjen paikat ja reiti -aineisto.

Kuva 6 Punaisella kielteiset ja sinisellä myönteiset kokemukset reitillä tai sen läheisyydessä Lahden keskustan alueella. Kielteisten kokemusten keskittyminen keskusta-alueelle kannustaa kehittämään keskustan kävely-ympäristöä. (N:400)

Lisätietoa:

Eltis (2017) Circulation plan in Leuven leads to more bikes and fewer cars (Belgium)

Eltis (2017) Gent's traffic circulation plan.

Flanders Today 29.8.2018 (2018) Ghent's circulation plan leads to sharp drop in pollution.

Liikenteen tutkimuskeskus Verne (2014) Kävelystä elinvoimaa.

3.

Asumisen

Lahti

Vuoteen 2030 mennessä Lahden väkiluku on voinut kasvaa yli 150 000:een asukkaaseen. Kaupunkirakenne on eheytynyt kasvun sijoituttua pääasiassa nykyiselle taajama-alueelle. Lahdessa on viihtyisiä asuinalueita, joissa lähipalvelut ovat saavutettavissa myös kävelen. Asuntotarjonta on monipuolista, ja eri elämänvaiheisiin ja -tyyleihin löytyy sopiva asunto. Asuntokaduille on istutettu lisää katupuita ja myös tonttien omistajat ovat kohentaneet katuun rajautuvaa viherympäristöä. Kaupallisten palveluiden lähiympäristöt on suunniteltu kävelijän näkökulmasta houkutteleviksi järjestämällä pysäköintialueet kävelijöiden ehdoilla. Virkistysalueet ovat suurella osalla lahtelaisista kävelyetäisyydellä ja niitä käytetään ahkerasti. Eri-ikäiset lahtelaiset kävelevät monista syistä; kouluun ja töihin, tai hoitaakseen asioita - tai terveyttään

Vuonna 2030...

- Lahdessa on tarjolla kohtuuhintaisia asuntoja ja eri elämäntyyliin sopivia asumismuotoja eri puolilla kaupunkia.
- Liikkuminen asuinalueilla on viihtyisää ja turvallista.
- Asukkailla on etupihalla kaupunki, takapihalla luonto. Luonto on lähellä asukkaita.
- Lahteen on toteutunut kaupunkikuvallisesti korkeatasoisia keskusta-asumisen kortteleita.

Indikaattorit:

- Enintään 300 m etäisyydellä lähivirkistysalueesta asuvien osuus väestöstä
- Asumisväljyys
- ≤30 km/h alueiden osuus katuverkosta
- Melualueella asuvien osuus
- Asukaskyselyn soveltuvat osiot, useita indikaattoreita
- Liikenneonnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet
- Jalankulkijat / jalankulkusuorite - pyöräilijät / pyöräilyosuus - autoilijat / suorite

Asumisratkaisuja eri elämäntyyliin

Lahdessa on luotu edellytykset kohtuuhintaiselle ja monipuoliselle asuntotuotannolle ja siten vastattu erilaisten väestöryhmien asumistarpeisiin. Samalla on huolehdittu asuinalueiden viihtyisyydestä sekä sosiaalisesta kestävyyydestä ja ehkäisty eriytymistä.

Uusia omistus-, asumisoikeus- ja vuokra-asuntoja on rakennettu riittävästi sinne missä on kysyntää. Vuosittain rakennettavista asunnoista noin 60 prosenttia on tullut kerrostaloihin ja noin 40 prosenttia pientaloihin. Uudisrakentaminen on pystytty sijoittamaan taajamassa liikenteellisesti hyvin saatavissa oleville paikoille ja maaseudulla ensisijaisesti kyläalueille. Väestön kasvaessa tämä on hillinnyt asuntojen hintojen ja vuokrien nousua sekä pitänyt matka-ajat ja -kustannukset kohtuullisina. Hajarakentaminen ja loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi on ollut vähäistä. Lahden väestönkasvusta osa on kohdentunut vanhaan asuntokantaan, jota on uudistettu esimerkiksi lähiöiden ke-

hittämisprojekteissa ja erilaisten avustusten turvin.

Kerrostalorakentaminen on ollut voimakasta tiiviisti ja tehokkaasti rakennettavilla alueilla keskustassa ja radan varrella esimerkiksi Starkin alueella. Kerrostaloasumiseen on tullut pientalomaisia ja yhteisöllistä elämää tukevia ominaisuuksia ja siitä on tullut entistä houkuttelevampi asumismuoto myös perheille. Pientaloalueiden yhteyteen ja kerrostaloalueiden täydennyskohteisiin on rakennettu ns. perhekerrostaloja, joissa yhdistyy monia yhtiömuotoisen asumisen ja pientaloasumisen hyviä piirteitä.

Uuden omakotitalon hankinta avaimet käteen -periaatteella sekä tuottajamuotoinen rakentaminen ovat kasvattaneet suosiotaan. Etenkin pienille tonteille sopivia talotyyppejä rakennetaan yhä enemmän avaimet käteen -periaatteella. Pientaloalueiden asemakaavoituksessa on otettu aiempaa paremmin huomioon myös tuottajamuotoisen omakotitalora-

kentämisen edellytykset. Lahden seudulla toimivat rakennusliikkeet ovat olleet em. kehityksessä vahvasti mukana. Kauempana keskustasta sijaitseville isommille tonteille rakennetaan edelleen myös hartiapankkimenetelmällä.

Uudet pientaloalueet ovat huomattavasti aiempaa tiiviimpiä ja ekotehokkaampia. Samalla on kuitenkin huolehdittu viheralueiden muodostamien ekologisten verkostojen säilymisestä ja muodostumisesta sekä hiljaisten alueiden säilymisestä. Asuinalueiden liikenneturvallisuutta on parannettu rakentamalla tonttikaduista viihtyisiä pihakatuja, hillitsemällä ajonopeuksia kokoojakatuverkoston suunnittelulla ja suunnittelemalla viihtyisää kävely- ja pyöräily-ympäristöä. Lahden tasaisimpia maa-alueita on pyritty hyödyntämään myös tiiviin ja matalan rakentamisen alueina. Kaupunkipientaloja ja rivitaloja on rakennettu liikenteellisten solmujen ja palveluiden läheisyyteen. Uusia pientaloalueita onkin synty-

nyt Kytölään, Renkomäkeen, Karistoon, Koiskalaan, Villähteelle sekä Rakokiven ympäristöön. Lähellä keskustaa olevat omakotitalotontit ovat kooltaan keskimäärin 700 m². Myös kauempana keskustasta sijaitsevilla uusilla alueilla tontit ovat aiempaa pienempiä: maapohjan ominaisuuksista riippuen korkeintaan 800–900 m². Asemakaavoissa uusien alueiden keskimääräiseksi tonttitehokkuudeksi on vakiintunut 0,35.

Olemassa olevia kerrostaloalueita, ja väljiä pientaloalueita etenkin Nastolan nauhataajamassa, on eheytetty täydennysrakentamisella. Omakotitaloalueilla on tiivistetty yhdyskuntarakennetta pääasiassa jakamalla tontteja. Kiinteistönomistajien kanssa on kehitetty toimintamalleja tonttien jakamiseksi ja täydennysrakentamiseksi. Samalla on kunnostettu leikkipuistoja ym. viheralueita. Kaupunkiluonnon monimuotoisuutta on suojeltu viheralueilla ja viherkäytävillä rakennetun alueen keskellä. Vihervyöhyk-

keet ja mm. viherkatot ovat auttaneet myös ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Luonnonmukaiset viherkatot ovat auttaneet luonnon monimuotoisuuden kapenemisen, esimerkiksi hyönteiskadon, taittamisessa.

Vanhoja asuntoja on poistunut aiempaa enemmän mm. sisäilmaongelmien ja rakennusten muuntojoustamattomuuden tai perusparannuksen kustannusten johdosta. Yhdyskuntarakenne on tiivistynyt, kun purkukohteiden tonteille on laadittu aiempaa merkittävästi tehokkaampia asemakaavoja. Tiivistymistä on edistänyt myös se, että uudet asunnot ovat keskimäärin pienempiä ja tilatehokkaampia kuin aiemmin. Vanhoille asuinalueille on muuttanut lapsiperheitä ja näin niiden väestö kasvaa jälleen. Lapsiperheiden kerrostaloasumistrendi on lisännyt perheystävällisten kerrostaloasuntojen kysyntää keskustassa ja sen lähialueilla. Lähiöprojektien yhteydessä selvitetystä täydennysrakentamismahdol-

lisuuksista Kivimaalla, Metsäkankaalla, Mukkulasassa, Möysässä, Tonttilassa ja Riihelässä lähes kaikki ovat toteutuneet.

Palveluiden tarjonta on monipuolistunut digitaalisten palveluiden lisääntymisen myötä. Asuinalueiden tiivistäminen on uusien asukkaiden myötä monipuolistanut lähipalveluita. Palvelut on helpompi saavuttaa ja joukkoliikenne toimii hyvin. Perheet pärjäävät yhdellä autolla tai jopa kokonaan ilman omaa autoa. Myös jalankulku ja pyöräily ovat lisääntyneet, koska palvelut sijaitsevat nopeiden, turvallisten ja esteettömien yhteyksien päässä. Liikenneturvallisuus on parantunut selkeästi, niin fyysisen ympäristön toimenpiteiden, kuin liikummisen ohjauksen pitkäjänteisen työn seurauksena. Eheyttävän täydennysrakentamisen ansiosta alueet ovat säilyneet luonnonläheisinä, ja virkistysalueet ovat asukkaiden helposti saavutettavissa.

Arjen paikat ja reitit kyselyn osallistajat korostivat, että luontoalueet ovat tärkeitä kaupungin viihtyisyyden kannalta. Keskustassakin pitäisi olla vihreää ja metsiköitä, kuten myös asuinalueilla. “Luonto on vahvuus, josta täytyy pitää kiinni”. Myös liikkumisen turvallisuus nostettiin tärkeänä arvona esille.

Uudet asuinalueet on suunniteltu tehokkaiksi niin, että niihin on saatu hyvät joukkoliikenneyhteydet. Useiden olemassa olevien asuinalueiden joukkoliikenteen palvelutaso on parantunut, kun tiivistämisen ja täydennysrakentamisen myötä on saatu keskimäärin yli 15 asukasta hehtaarille. Niillä asuinalueilla, joilla etäisyys bussipysäkille on yli puoli kilometriä, pysäkille voi sujuvasti pyöräillä ja jättää polkupyörän sille varattuun katettuun telineeseen pysäkin viereen.

Keskusta-asuminen on suosittua ja kohtuuhintaista

Lahden keskusta on pysynyt elävänä, koska asioinnin ja työssäkäynnin lisäksi siellä myös asutaan. Ydinkeskustan alueella on enimmäkseen yhden ja kahden hengen talouksia. Tiivis keskusta palveluineen ja toimivat ja turvalliset yhteydet palvelevat myös ikääntyvää väestöä. Keskustan reunavyöhykkeellä asuu myös perheitä, jotka ovat valinneet kaupunkimaisen elämäntyylin: palvelut ovat lähellä eikä perheessä välttämättä tarvita autoa. Eri puolilla kaupunkia sijaitsevat monitoimitalot ja mm. uimahallit palvelevat eri-ikäisiä.

Keskusta, Rakokivi ja niiden tuntumassa sijaitsevat alueet uudistuvat vähitellen. Keskusta-asuminen on suosittua hyvän palvelutarjonnan vuoksi, ja vilkas uudis- ja täydennysrakentaminen keskustassa ja lähialueilla on pitänyt hintatason kohtuullisena. Keskustan asukasluku kasvaa ja vahvistaa entisestään palveluita ja muuta liiketoimintaa.

Uudistamismahdollisuuksia on tutkittu myös Sopenkorvessa, Niemessä ja Pohjois-Paavolassa. Pohjois-Paavola on uudistunut säilyttäen alueen liiketoiminnan ja työpaikat, samalla lisäten asukkaita. Matalien liikerakennusten tilalle on rakennettu yhdistettyjä liike- ja asuinkerrostaloja. Osa rakennetuista taloista on jopa 15–20-kerroksisia tornitaloja.

Kerrostaloasumista lapsiperheille

Lahdessa on kehitetty uudenlaisia puurakentamisen ja yhteisöllisemmän asumisen konsepteja osana asumisen kärkihankkeita ja lähiöuudistusta. Perhekerrostaloja on rakennettu tiivistettävälle kerrostaloalueille hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle muun muassa Mukkulaan ja Liipolaan. Perhekerrostaloja on sijoitettu vanhusten palvelutalojen läheisyyteen tai ns. elinkaarikortteleihin siten, että lapsiperheet voivat käyttää esimerkiksi samoja siivous- ja ruokapalveluja. Tämä on tukenut myös palveluiden kannattavuutta ja lisännyt niiden tarjontaa. Perhekerrostalossa asuvalla lapsiperheellä ei ole omaa pihaa, mutta on suojaisa asuntokohtainen ulkotila; kookas parveke tai maan tasossa oleva terassi. Talon yhteinen piha on suunniteltu lapsiperheiden elämää varten niin, että siellä on turvallista pientenkin lasten leikkiä.

Taloyhtiöllä on yhteisiä tiloja kuten askartelutila ja pyykkitupa. Saunaosastoja on useita, niin että saunavuoron saa aina halutessaan. Saunaosastojen yhteydessä on oleskelutilaa, jonka asukas voi myös varata käyttöönsä. Asuntokohtaista varastotilaa on maan tasossa. Perhekerrostaloissa käytetään rakennusmateriaalina runsaasti puuta. Innovatiivisen raken-

tamisen, kierrätysmateriaalien käytön ja asumisen konseptit ovat tehneet Lahtea tunnetuksi Suomessa ja maailmallakin.

Kaupunkimainen elämäntyyli pientalossa

Vuonna 2030 lapsiperheet haluavat pienen oman pihan, mutta tontin ei tarvitse olla suuri. Kaupunkimainen pientaloasuminen on suosittua erityisesti keskustan läheisillä alueilla ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien lähellä. Keskimäärin noin 700 neliön tontilla on tilaa ulko-oleskelulle ja lasten leikille. Talon ja kadun välisellä tontin osalla asukkaat hoitavat kauniita puutarhoja koko alueen asukkaiden iloksi. Talon takana on taloon kytketty terassi tai viherhuone ja pihan perällä pieni hyötypuutarha, jossa asukkaat kasvattavat puhdasta lähiruokaa.

***Nosto Arjen paikat ja reitit kommentaista:
“Ei jätetä asuinalueiden viimeistelyä
tekemättä.”***

Omakotitalot rakennetaan yleisimmin puusta. Asu-
misväljyyden kasvu on taittunut ja neljän hengen perheellä on asuintilaa noin 150 neliötä. Asuintilat ovat kahdessa tai kolmessa kerroksessa. Käytännöksi on muodostunut hissivaruksen suunnitteleminen myös pientaloihin. Lisäksi tontilla on noin 40 k-m² kokoinen erillinen talousrakennus, jota käytetään työ- ja harrastetilana tai perheen isovanhemman tai nuoren asuntona.

Yhtiö- tai osuuskuntamuotoinen pientaloasuminen paritaloissa ja erillispientaloissa on entistä suositumpaa. Tavaksi on tullut rakentaa kahdelle tai kolmelle perheelle yhteinen talousrakennus, jossa on sauna ja kodinhoitotiloja. Uusille pientalovaltaisille alueille on rakennettu myös rivitaloja ja kaupunkipientaloja. Alueelle muuttavat asukkaat voivat siis löytää samalta alueelta asunnon myöhemmässä elämänvaiheessa, kun omakotiasuminen käy liian ras-
kaaksi. Pitkään alueella asuneilla ihmisillä on usein voimakkaat siteet omaan ympäristöönsä ja heille on tärkeää löytää elämäntilanteeseen ja fyysiseen kuntoon sopiva koti omasta kaupunginosasta. Vanhoille

Elinvoimaiset kylät

Lahden kylät tarjoavat vaihtoehdon kaupunkimaiselle asumiselle. Hajarakentamisen keskittyminen kyläalueille on lisännyt kylien elinvoimaisuutta ja alueiden palvelutarjonta on parantunut. Tietoliikenteen ja kuljetuspalvelujen kehitys, kuten esimerkiksi ns. ”kyläkydyt”, sekä etätöiden yleistyminen ja monipaikkaisuuden kasvu, ovat mahdollistaneet kyläasumisen kehittymisen. Kyläalueiden ympärillä elää elinvoimainen maaseutu, jossa maa- ja metsätalouden harjoittaminen on kannattavaa. Maaseutuelinkeinot ovat kehittyneet ja monipuolistuneet lisääntyvän maaseutu- ja luontomatkailun sekä kotimaisen tuotannon kysynnän kasvun myötä.

Taustatietoja asumisesta

Asuinalueilla (A) pääkäyttötarkoitus on asuminen, mutta alueilla on myös esimerkiksi palveluita ja kaupan toimintoja. Asumista on myös keskusta-alueilla (C), yhdistetyillä elinkeinoelämän ja asumisen alueilla (T/A), kyläalueilla (AT), sekä maa- ja metsätalousalueilla (M). Yksittäisiä maatilojen talous-

keskuksia sijaitsee myös maisemallisesti arvokkailla peltoalueilla (MA).

Lahden läntisten osien osayleiskaavaan verrattuna asuinaluevarauksia on jätetty pois vaikutusten arvioinnissa epäedullisiksi osoittautuneilta alueilta Kunaksessa, Jokimaalla, Okeroisissa ja Kujalassa. Asuinaluevarauksia on lisäksi supistettu Ämmälässä ja Nastolan nauhataajamassa mm. Villähteellä. Nämä alueet ovat muuttuneet pääasiassa maa- ja metsätalousalueeksi. Nastolan osayleiskaavoissa olleita asumisen eri tyyppisiä alueita on muunnettu asuinalueiksi, kyläalueiksi, maa- ja metsätalousalueiksi tai maisemallisesti arvokkaiksi peltoalueiksi.

Asuinalueiden viihtyisyys ja monipuoliset asunto-markkinat ovat työpaikkojen ohella ydinkysymyksiä strategian mukaisen väestötavoitteen saavuttamisessa. Prosentin vuotuinen väestönkasvutavoite edellyttää noin 7000 kerrostalo-, 1350 rivitalo- ja 2400 omakotiasunnon rakentamista vuosien 2019-2030 aikana. Raakamaata tarvittaisiin noin 745 hehtaaria. Kahden prosentin kasvutavoite puolestaan edellyttää noin 12800 kerrostalo-, 1900 rivitalo- ja 3900 omakotiasunnon rakentamista. Raakamaata tarvittaisiin noin 1230 hehtaaria.

Vuosina 2010–2019 rakennettiin keskimäärin 767 uutta asuntoa vuodessa. Uusia asuntoja tarvitaan enemmän kuin väestönkasvu edellyttää asuntokuntakoon pienenemisen, asumisväljyyden kasvun ja asuntopoistuman vuoksi.

Asuinalueilla on paljon muutakin kuin asumista, mutta muut toiminnot eivät saa aiheuttaa haittaa asumiselle. Esimerkiksi kaikkia julkisia palveluita, kuten kouluja ja päiväkoteja, ei ole yleiskaavakartalla esitetty omina aluevarauksinaan vaan ne sisältyvät asuinalueisiin. Uusien lähipalveluiden sijainti tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Aluevarauksen indeksin takaa löytyy tarkempi kuvaus alueen ominaispiirteistä ja mm. siitä, mitä palveluja alueella jo on ja mitä sinne suunnitellaan.

Toimiva joukkoliikenne edellyttää vähintään 15–20 asukasta hehtaarille, mikä tarkoittaa enintään 600–800 m² tonttikokoja pientalorakentamisessa. Lisäksi tarvitaan tehokkaampaa rivitalo-, kaupunkipientalo- ja kerrostalorakentamista ja mm. tornitaloja. Kun asuinalueella on paljon asukkaita, on mahdollisuuksia järjestää parempia lähipalveluita ja toimivampi joukkoliikenne, jotka puolestaan vähentävät liikkumistarvetta ja autoriippuvuutta tai moniautoistumista.

Liikenneturvallisuuden lisääminen asuinympäristössä

Liikenneturvallisuudella on suuri merkitys liikkumiseen. Turvallinen asuinympäristö houkuttelee liikkumaan, oli kulkumuoto mikä tahansa. Kävelijä ja pyöräilijä ovat katuverkolla haavoittuvimpia. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen asuinalueilla, koulujen läheisyydessä ja muilla keskeisillä alueilla ja reiteillä vaikuttaa positiivisesti kestävien kulkumuotojen käytön suosioon sekä onnettomuuksien määrään. Kun kaikilla liikkumismuodoilla on oma paikkansa liikenneverkon osana, turvallisuus parantuu. Arjen liikenteessä korostuu lisäksi kaikkien tienkäyttäjien vastuullinen käyttäytyminen. Turvavöiden käyttö, liikennesääntöjen noudattaminen, kansaliikkujien huomioiminen ja kestävät kulkutapavalinnat ovat jokapäiväisiä valintoja, joita me liikkujina jatkuvasti teemme.

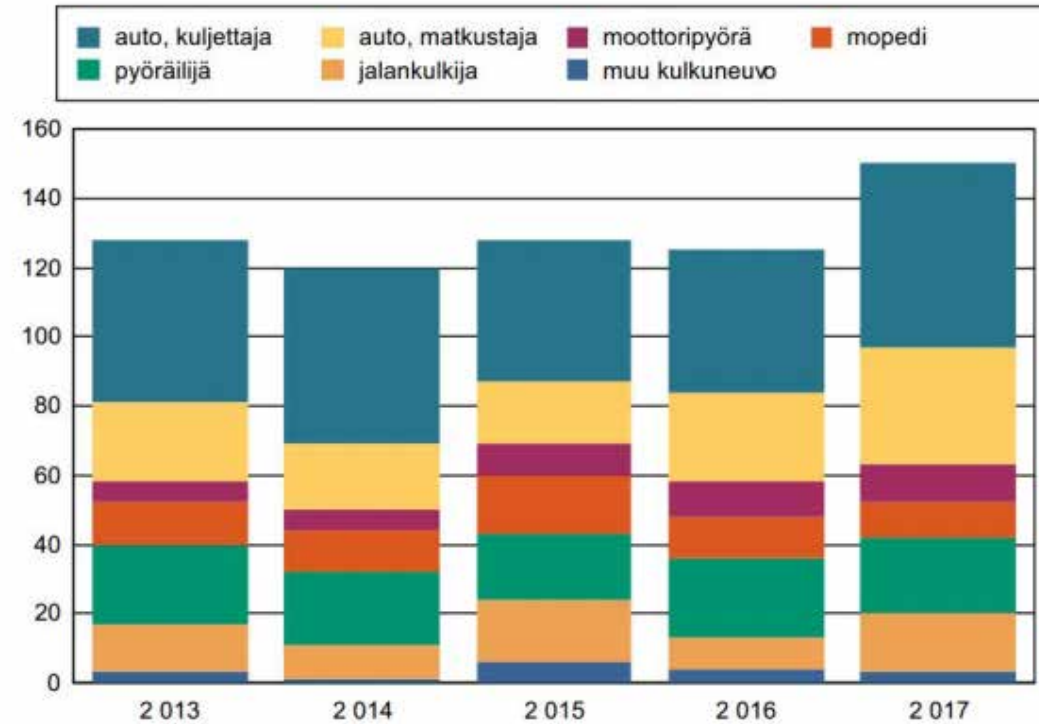
Lahden uusi liikenneturvallisuussuunnitelma julkaistiin alkuvuodesta 2019. Liikenneturvallisuustyöllä on pitkät perinteet Lahdessa ja sitä tehdään useiden toimijoiden yhteistyönä. Liikennekasvatuksen tueksi on laadittu laaja-alainen ja monipuolinen toimintasuunnitelma, johon on kerätty liikennekasvatuksen ja viestinnän konkreettisia keinoja. Liikkumisen tulisi olla terveellistä, turvallista ja taloudellista. Työssä on tarkasteltu myös liikenneympäristöön kohdistuvia parantamistarpeita. Parannuskohteista on laadittu erillinen toimenpideohjelma.

Liikenneturvallisuustyön valtakunnallista tavoitetta mukaileva visio on:

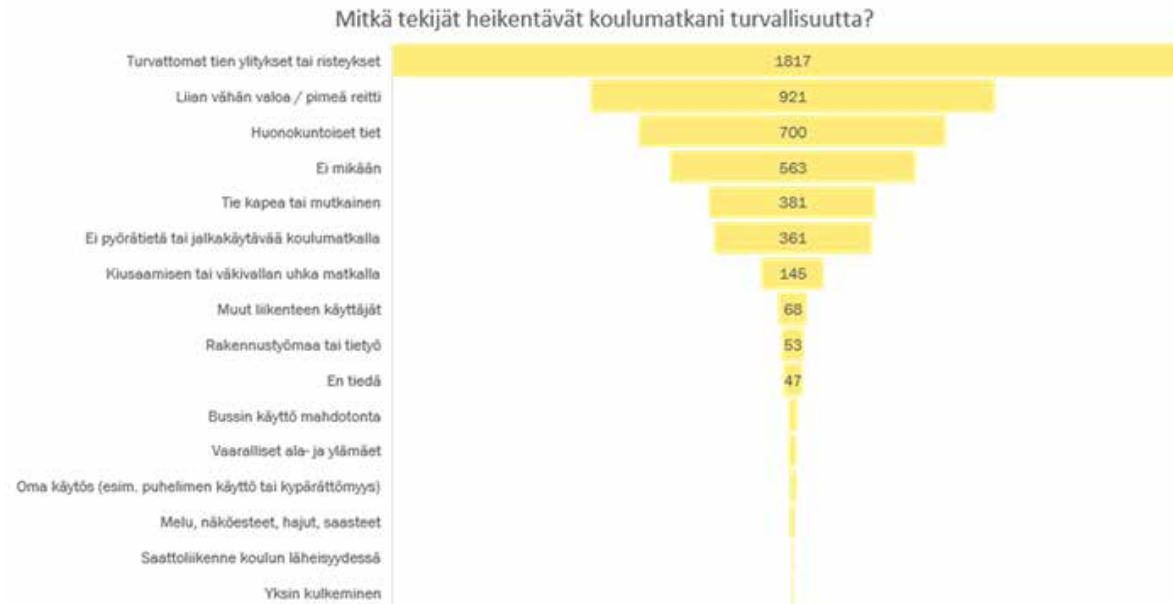
“Välitä itsestäsi ja muista. Kukaan ei halua kuolla tai loukkaantua liikenteessä.”

Vuonna 2017 Lahdessa tapahtui 376 tieliikenneonnettomuutta, joista 118 johti loukkaantumiseen ja yksi kuolemaan. Kaikista jalankulun, pyöräilyn ja mopoilun onnettomuuksista tapahtui maanteillä 10 % ja katuverkolla 85 %. Henkilövahinkoon johdaneista jalankulun, pyöräilyn ja mopoilun onnettomuuksista tapahtui maanteillä 11 % ja katuverkolla 84 %.

Tieliikenneonnettomuuksien uhrin kulkutavan mukaan v. 2013-2017:

Lähde: Lahden liikenneturvallisuuksuunnitelma 2019

Syksyllä 2018 Lahden kouluissa tehdyn koulumatkakyselyn perusteella eniten turvattomuutta koulumatkalla aiheuttaa turvattomat tien ylitykset tai risteykset, toiseksi eniten pimeät reitit ja kolmanneksi huonokuntoiset tiet.

Selkeitä tekijöitä, jotka pitää huomioida liikenneturvallisuu-
den eteen tehtävässä työssä.

hittämällä jalankulku- ja pyöräily-yhteyksiä sekä pa-
rantamalla tienylityksiä koulumatkareiteillä.

***Mitkä asiat heikentävät koulumatkasi
turvallisuutta?***

*Vastaajien määrä: 4413,
valittujen vastausten lukumäärä: 5228*

Taajama-alueiden turvallisuutta voidaan parantaa
rauhottamalla ajonopeuksia ja toteuttamalla liikenne-
ympäristössä pienimuotoisiakin parantamistoi-
mia, jotta katuverkolla erityisesti haavoittuvimpiin
kohdistuvimpien onnettomuuksien määrä saadaan
laskuun entisestään.

Lasten ja koululaisten liikkumista taas turvataan ke-

Lisätietoa:

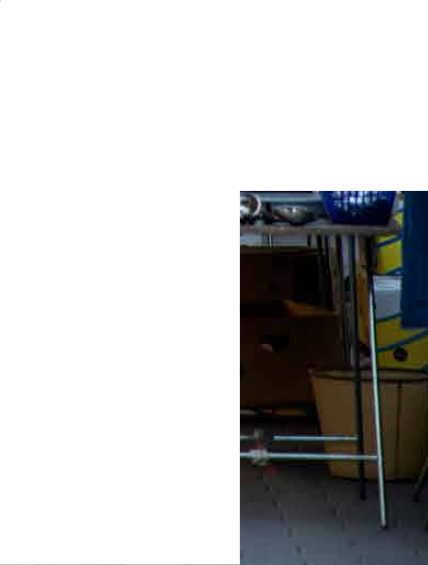
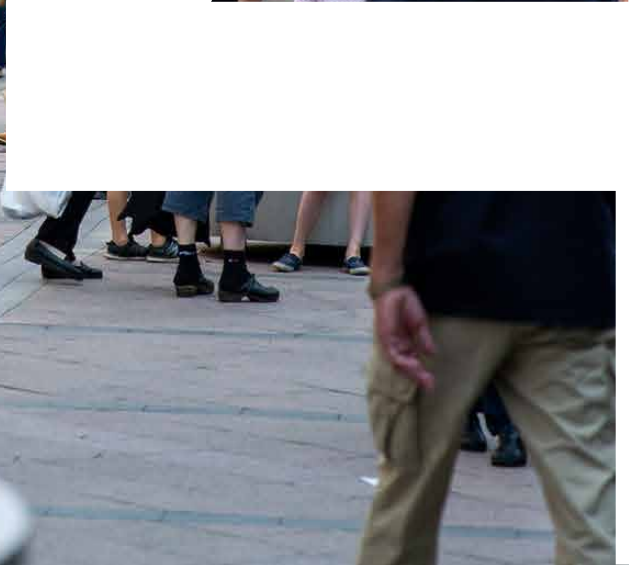
Lahden koulumatkakysely (2018).

Lahden liikenneturvallisuustyö:

<https://www.lahti.fi/palvelut/liikenne-ja-kadut/liikenneturvallisuus>

ELY-keskus

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/liikenneturvallisuus>

4.

Elinkeinojen Lahti

Vuonna 2030 Lahden seutu tunnetaan ympäristö- ja yritysystävällisyydestä. Kaupunkiseudulla on hyvä työllisyys ja yhtenäinen, hyvin saavutettava työssäkäyntialue, mikä on lisännyt pendelöintiä myös pääkaupunkiseudun suunnasta. Lahden seutu on valtakunnallinen henkilö- ja tavaraliikenteen solmukohta. Helsinki – Lahti – Kouvola logistiikkakäytävä on heti Helsinki-Tampere käytävän jälkeen toiseksi tärkein valtakunnassa. Lahden seutu on myös EU:n TenT Scandinavia-Välimeri ydinverkkokäytävän ja TenT-ydinverkon kannalta

merkittävässä asemassa. Lahden elinkeinoelämän alueet ovat laajentuneet ja monipuolistuneet, ja työpaikkojen määrä on kasvanut elinkeinorakenteen painopisteen muututtua perinteisistä teollisuuden työpaikoista teknologian, suunnittelun ja palveluiden työpaikoiksi. Lahden liikenteellisesti erinomainen saavutettavuus on houkuttellut uusia, erityisesti ympäristöalan ja muotoilun yrityksiä Lahteen. Elinkeinoelämän tarvitsemia osaajia on muuttanut Lahteen asumaan, ja Lahti on vetovoimainen erityisosaamisen keskus Helsingin metropolialueella.

Vuonna 2030...

- Lahden seudulla on vetovoimainen toimintaympäristö ja uusia hyviä alueita yrityksille sekä laadukas asuinympäristö työntekijöille.
- Lahden työpaikkaomavaraisuus on yli 110%.
- Lahti on johtava elintarvike-, ympäristö- ja muotoiluosaamisen liiketoiminta-alue, jossa kehitetään kiertotaloutta uutta teknologiaa hyödyntäen.
- Lahti on vahva yliopistokaupunki, jossa koulutus, tutkimus ja elinkeinotoiminta ovat lähellä toisiaan ja toimivat yhteistyössä.
- Maaseudulla on monipuolista maaseudun ominaisluonnetta hyödyntävää elinkeinotoimintaa.

Indikaattorit:

- Yritystytyväisyys / yritysystävällisyys maankäytön ja logistiikan näkökulmasta
- Tonttivaranto
- Työpaikkaomavaraisuus
- Työpaikkojen toimialajakauma
- Asuntojen ja vuokrien neliöhinnat
- Työssäkäyntietäisyys

Yritysyntäväallinen Lahti

Lahden strategia tähtää Lahden kasvuun rohkeana ja yritysystävällisenä ympäristökaupunkina. Vuoteen 2030 mennessä Lahti tavoittelee kaupungin muutosta yhteisölliseksi, lapsiystävälliseksi ja yrityksiä kuuntelevaksi kaupungiksi.

Yrityksiä on aktiivisesti houkuteltu sijoittumaan Lahteen. Sijoittumisprosessia on virtaviivaistettu. Tontti- ja toimitilarajonta on hyvä ja hintataso kohtuullinen. Tonttien esirakentaminen on päässyt hyvään vauhtiin kaupungin hankkeissa syntyvien maamassojen parantuneen koordinaation myötä, mikä on osaltaan lisännyt alueen houkuttelevuutta. Lahden yrityksensä tuova yrittäjä löytää kaikki sijoittumiseen tarvitsemansa palvelut yhdestä paikasta. Lahden maine yrittäjien silmissä on parantunut merkittävästi kymmenen vuoden takaisesta tilanteesta (vrt. 500 lahtelaisyrittäjien kyselytutkimus, Taloustutkimus Oy). Lahteen on helppo asettua ja löytää toiminnalle tarpeelliset verkostot. Työllisyystoimijat toimivat verkostomaisesti, ja esimerkiksi Ohjaamo-palvelun kautta työntekijät ja työantajat kohtaavat entistä paremmin. Työvoiman saatavuus on parantunut muun muassa työperäiseen muut-

toon, muunto- ja oppisopimuskoulutukseen ja korkeakoulu yhteistyöhön lisättyjen panostusten ansiosta.

Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden ansiosta Lahti on valtakunnallisesti ja maailmalla opittu tuntemaan viihtyisänä, vihreänä ja turvallisena asumisympäristönä, jossa on aitoa kaupunkielämän sykettä ja kaikki on lähellä. Lahdessa työmatkat sujuvat jalan, polkupyörällä tai julkisilla kulkuvälineillä. Eri alojen työpaikat sijaitsevat lähellä toisiaan ja kaupunkikeskustaa, mikä on saanut aikaan luovia ympäristöliiketoiminnan ja muotoilun osaamisen keskittymiä. Lahti tarjoaa innovaatioita edistäviä yritys ympäristöjä.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommentteista:

“Lahden sijaintia on käytettävä hyödyksi.”

Julkista tietoa on avattu yritysten käyttöön. Paikalliset yritykset ovat hyödyntäneet merkittäviä aluerakentamiskohteita Ranta-Kartanossa, Niemessä ja Radanvarressa ensimmäisillä kohteina ympäristö-

teknologialle ja ympäristöalaaan liittyville palveluille. Radanvarsi ja asemanseutu Mytjäisistä Upon alueelle on rakentumassa sijaintinsa ansiosta yrityksiä ja työntekijöitä houkuttelevaksi alueeksi, jossa on uusia yrityksiä, työpaikkoja ja asuntoja.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommentteista:

“Hyödynnetään alueen teollista perimää uusilla.”

“Lahti-imago ”vanhan ajan” käytännön järkevänä luovana kaupunkina! Muita ei tarvitse kopioida.”

Vanhat lahtelaiset teollisuusyritykset on haluttu pitää Lahdessa ja niiden toimintaedellytykset kaupunkirakenteessa on muutosten keskellä turvattu. Perinteinen teollisuus nähdään osana oikeaa, elinvoimaista kaupunkia – myös ympäristökaupunkia. Lahti on houkutteleva kaupunki, koska täällä on monipuolista toimintaa. Laadukkaiden asumisympäristöjen ja viihtyisän keskustan ohella on rosoisia teollisuusympäristöjä, killettä ja pauketta, ajoittain hajujakin.

Työtä ja asumista lähellä toisiaan

Lahden ydinkeskustan elinkeinoja on käsitelty tarkemmin luvussa 2. Lahden keskusta-alueeseen kuuluvan radanvarren osaamisintensiivisen eli asiantuntemukseen perustuvaa palvelua tarjoavan yritystoiminnan ja asumisen aluetta on päästy kehittämään matkakeskuksen länsipuolella sijainneen tavaratarapihan toiminnan lakattua. Alueen suunnittelu ja kehittäminen nojautuu vahvasti Niemen alueen osaamiskeskittymään. Asemanseudun ja Niemen välille luodaan korkean osaamisen “laatukäytävää”, joka sitoo alueet ja niiden osaamisen yhteen ja toimii kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisena osaamisintensiivisen liiketoiminnan näyteikkunana. Alue mahdollistaa yhteistyön ja verkostoitumisen. Radanvarren kehittämisessä yhtenä ajatuksena on, että Niemen alueen opiskelijat voisivat jäädä töihin seudulle valmistumisensa jälkeen.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommenteista:

“Lahti ei ole perinteinen yliopistokaupunki. Sen oppiminen ja omaksuminen vie aikaa ja siihen tarvitaan kärsivällisyyttä.”

Niemen alue on tutkimuksen, koulutuksen ja yritys-

ten keskittymä. Niemessä on vuonna 2030 Suomen johtava ja Euroopan tasolla tunnettu LUT:n ja LAB:n kampuksen ympäristöliiketoiminnan ja käyttäjälähtöisen muotoilun ympärille syntynyt monialainen osaamiskeskus, jossa yhteistyö ja vuoropuhelu korkeakoulu yhteisön ja elinkeinoelämän kanssa on tiivistä. Viihtyisä, alueen teollisen historian leimaama kaupunkiympäristö Niemessä tukee luovuutta ja innovaatioiden syntymistä. Alue on houkutteleva ja elinvoimainen, koska sinne on erinomaiset liikenneyhteydet keskustasta ja muista kaupunginosista sekä kaupunkiseudulta. Asemanseudulta pääsee Niemeen tiheän vuorovälin bussilla tai suoraan asemalaiturien päästä pyöräilyn pääreittiä esimerkiksi Mytjäisten ja Ankkurin sataman kautta. Matkakeskuksen asemalaiturien läheisyyteen on sijoitettu tähän tarkoitukseen pyöräpysäköintiä sekä kaupunkipyöriä.

Niemessä on työpaikkoja ja asumista lähellä toisiaan. Sinne rakennetut uudet kerrostalot ovat nollaenergiataloja, joissa on käytetty innovatiivisia teknisiä ratkaisuja ja arkkitehtuuria. Katot ovat viherkattoja. Katutilat, puistot ja muut julkiset tilat on toteutettu teknisesti ja esteettisesti laadukkaasti ympäristökäytön imagoa tukien. Niemen alueelle sijoittuvien

asumisen ja elinkeinojen kortteleiden väliin on rakennettu nykyaikainen kaupunkipuisto, josta on yhteys Vesijärven rannassa kulkevalle ulkoilureitille. Puistoon on toteutettu laadukkaat hulevesikanavat. Keskuspuisto on rakennettu viheralue, mutta se toimii myös osana ekologista verkostoa.

Hennalan entinen kasarmialue on muuttunut asumisen ja muun muassa majoitus-, ravitsemus-, ja palveluliiketoiminnan alueeksi. Sopenkorven alue on puolestaan vähitellen muuttumassa eka-alueeksi, jossa on sekä työpaikkoja että asuntoja samassa korttelissa. Arvokkaat vanhat teollisuusrakennukset on säilytetty ja niihin on tullut katutasoon ja alakerroksiin mm. teknologia-, suunnittelu ja palveluyritysten toimitiloja sekä luovien alojen toimintaa. Ylempiin kerroksiin rakennetuille asunnoille on kova kysyntä. Alueella asuvista ja siellä työssä käyvistä ihmisistä riittää asiakkaita muutamaan kahvilaan ja ravintolaan, jotka ovat sijoittuneet vanhoihin teollisuusrakennuksiin ja ovat auki myös iltaisin. Alueella on myös sekä ulko- että sisätilaa ihmisten kohtaamiselle luovien kaupunkitapahtumien merkeissä.

Lahti tunnetaan matkailu- ja tapahtumakaupunkina

Uusia, seudullisestikin merkittäviä elinkeinoelämän alueita syntyy valtateiden 12 ja 4 varrelle. Tuotteidensa maantiekuljetuksiin nojautuville yrityksille Lahden seutu on logistisesti ykköspaikka. Uuden Lahden eteläisen kehätien ja valtatie 4 risteyksessä sijaitseva Kujala-Pippon alue houkuttelee hyviä liikenneyhteyksiä tarvitsevia, logistiikkaintensiivisiä tuotannollisia yrityksiä. Automatisaation ja robotiikan kehityksen myötä alueelle ei todennäköisesti tule kuitenkaan sijoittumaan kovin paljon työvoimaa. Lehmukseen on kehittymässä monipuolinen työpaikka-alue, jossa on teollisuutta, varasto- ja logistiikkatoimintoja sekä toimistoja. Lehmuksessa ja Ämmälässä työpaikkarakentaminen on lähellä moottoritietä tai rataa ja suojaa asumista rata- tai tieliikenteen häiriöiltä. Asuinrakentaminen puolestaan muodostaa sopusuhtaisen reunavyöhykkeen arvokkaalle peltomaisemalle tai luonnonympäristölle. Nastolassa radan varren uudet elinkeinoelämän alueet ovat profiloitumassa tilaa vaativalle kaupalle, teollisuudelle, kierrätysliiketoiminnalle ja muulle yritystoiminnalle.

Vuonna 2030 Lahden seutu tunnetaan Suomessa ja ulkomailla monipuolisena matkailukohteena. Perinteisen talviurheilun ja siihen liittyvien tapahtumien rinnalle on tullut terveys- ja hyvinvointimatkailua. Esimerkiksi Pajulahden alue on valtakunnallisestikin tunnettu urheiluun ja vapaa-aikaan liittyvistä palveluistaan. Kaupunkiseudulle on toteutunut kylpylä- ja loma-asumisen palveluita. Ulkoilu- ja retkeilypalveluiden tarjoajat ovat tehneet matkailutuotteita Lahden erinomaisten ulkoilu- ja retkeilyalueiden varaan. Samat palvelut hyödyttävät myös kaupunkiseudun asukkaita. Lahti on osa Unescon Global Geopark -statuksen saanutta Salpausselkä-Geoparkkia. Valtakunnallisesti arvokas Salpausselkä-Tiirismaan maisemanähtävyys vahvistaa Lahden keskustaan asti ulottuvien luontoalueiden merkitystä

Sataman, Vesijärven ranta-alueen, Kisapuiston ja Urheilukeskuksen väliselle alueelle on muodostunut kansainvälisesti mielenkiintoinen liikunnan, kulttuurin, tapahtumien, kaupunki- ja luontomatkaillen sekä vapaa-ajan ja virkistytymisen vyöhyke. Alueen palvelutarjonta on kasvanut ja tapahtumia on ym-

päri vuoden. Myös Mukkulan tapahtumapuisto on noussut valtakunnallisesti merkittäväksi isojen yleisötapahtumien näyttämöksi.

Lahteen tulevat matkailijat pääsevät myös nauttimaan monipuolisesta kulttuuri- ja ravintolarjonnasta. Lahden ominaispiirteet on osattu hyödyntää palveluissa. Ihmiset tulevat Lahteen konserttiin tai teatteriin nauttimaan Lahden monipuolisesta tarjonnasta. Keskustan erikoisliikkeistä tullaan shoppailemaan lahtelaista muotoilua ja muotia. Ravintoloissa saa nauttia puhtaista lähiseudun tuotteista valmistettua ruokaa.

Lahdessa voi viikonloppumatkan aikana ulkoilla ja retkeillä, käydä klassisen musiikin konsertissa tai keikalla, syödä rennosti gourmet-tasoista ruokaa, shoppailla ja käydä museoissa tai messuilla. Lahden perinteiset maamerkit ovat säilyttäneet hallitsevan asemansa maisemassa. Lahden vetovoima perustuu viihtyisään kaupunkiympäristöön, ainutlaatuisen maisemaan sekä aitoon, maanläheiseen paikalliseen kulttuuriin.

Lahti tunnetaan matkailu- ja tapahtumakaupunkina

Taustatietoja elinkeinoista

Elinkeinoelämän alueet (T, TY, T/A, PY/T) on osoitettu yhdellä pääkäyttötarkoituksella ja sinisellä värillä tai vinoraidoituksella.

Pohjaveden muodostumisalueella Salpausselällä olevat elinkeinoelämän alueet on varattu yrityksille, jotka eivät aseta erityisiä vaatimuksia pohjaveden suojelulle (TY). Alueelle voi sijoittua toimintaa, joka ei vaaranna pohjaveden laatua tai määrää. Yhdistetyillä elinkeinoelämän ja asumisen alueilla (T/A, TY/A) on tavoitteena mahdollistaa työpaikkojen sijaitseminen lähellä asumista. Elinkeinojen alueista on erotettu omaksi pääkäyttötarkoitukseksi kaupalliset palvelut (P ja Pkm, oranssi) niiden aiheuttamien suurien liikennevirtojen vuoksi. Yhdistetty kaupallisten palvelujen ja elinkeinoelämän alue (Pkm/T) mahdollistaa sekä kaupalliset palvelut että yritykset ja työpaikat. Julkisten palvelujen, hallinnon ja elinkeinoelämän alue (PY/T) mahdollistaa oppilaitoksien, hallinnon ja elinkeinoelämän sijoittumisen samalle alueelle mahdollistaen eri toimijoiden väli-

sen läheisen yhteistyön. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta alueesta on Niemen alue. Keskustatoimintojen merkintä (C) mahdollistaa monimuotoisen yritystoiminnan kehittymisen keskusta-alueille.

Lahden elinkeinorakenteen oletetaan muuttuvan jatkossa yhä korkeamman jalostusasteen suuntaan ja enenevässä määrin palveluelinkeinoihin. Elinkeinot muuttuvat yhä työvoimaintensiivisemmiksi ja vaativat yhä vähemmän maapinta-alaa.

Luovat alat ovat tulevaisuuden menestyksen luoja. Ekonomisti ja kaupunkitutkija Richard Florida mukaan lapsiperheisiin satsaaminen on tärkeää, mutta nuoret 18–29-vuotiaat kaupunkilaiset ovat avainasemassa luovuuden kehittymisen kannalta. Erilaisuuden suvaitseminen (diversity) on

hyvä mittari sille, miten luova kaupunkiyhteisö on kyseessä. Luovuutta syntyy suotuisassa kaupunkiympäristössä ja ilmapiirissä, johon on helppo tulla ja ryhtyä toteuttamaan luovuuttaan. (Florida, 2011)

Harvardin kaupunkitaloustieteen professorin Edward Glaeserin mukaan inhimilliseen pääomaan eli koulutukseen ja kouluihin sijoittaminen on myös elinkeinojen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Koulutustaso korreloi kaupungin menestymiseen. Koulutetut perheelliset ihmiset muuttavat asumaan kaupunkiin ja pysyvät siellä, jos tarjolla on hyvät koulut heidän lapsilleen. (Glaeser, 2011)

Viitteet

Florida, Richard (2011) The rise of the creative class. Teoksessa The innovator's cookbook: essentials for inventing what is next. Toimittanut Steven Johnson. Riverhead Books, New York.

Glaeser, Edward (2011) Triumph of the city. How urban spaces make us human. Macmillan, London.

5. Palveluiden ja kaupan Lahti

Vuonna 2030 kaupunki vastaa ihmisten erilaisiin tarpeisiin tarjoamalla ajanmukaiset peruspalvelut. Julkiset palvelut saavutetaan monella tavalla. Sähköiset palvelut ovat helpokäyttöisiä ja niiden itsenäistä käyttöä tuetaan. Asiantuntijat ovat helposti tavoitettavissa sähköisten etäyhteyksien avulla, jolloin asukkaan ei aina tarvitse mennä asiantuntijan luo. Teknologian avulla ikäihmiset pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan pidempään. Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut tuotetaan yhdessä lähellä toisiaan esimerkiksi monitoimitaloissa, jonne on hyvät joukko-liikenne- ja pyöräily-yhteydet. Lahti on myös tunnettu laadukkaista kulttuuri- ja liikunta-palveluistaan.

Vuonna 2030...

JULKISET PALVELUT

- Julkisia palveluita tarjotaan eri laajuudella ja eri tavoin riippuen kaupunginosan luonteesta ja väestön tarpeista. Palveluita tarjotaan laajasti myös sähköisinä.
- Kaupunkivyöhykkeellä arkipäivän palvelupisteet on mahdollista saavuttaa kävellen tai pyörällä, muut palvelupisteet ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä. Maaseutumaisilta alueilta palvelupisteet saavutetaan joukkoliikenteellä tai omalla autolla. (SUMP)

KAUPALLISET PALVELUT

- Keskustan ulkopuoliset kaupalliset palvelut on sijoitettu yhdyskuntarakenteeseen olemassa olevien hyvien liikenneyhteyksien varrelle.
- Kaupunkijakelussa käytetään älykkäitä ratkaisuja ja kestäviä liikennemuotoja ja kaupan toimijat tekevät yhteistyötä. (SUMP)
- Kaupunkivyöhykkeellä joukkoliikenne on kilpailukykyinen palvelu. Joukkoliikenteen runkolinjat tarjoavat nopeita yhteyksiä. Joukkoliikenteen nousijamäärät ovat kasvaneet kaksinkertaisiksi. (SUMP)
- Eri liikennemuotojen solmukohtiin on järjestetty hyvät liityntämahdollisuudet. Liikenteen palvelut ovat osa sujuvia matkaketjuja. (SUMP)
- Vuonna 2030 paikallisliikenne kulkee sähköllä ja biokaasulla. (ympäristöohjelma)

Indikaattorit:

- Palveluiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä (julkiset ja kaupalliset) lkm ja % osuus
- Enintään 500 m etäisyydellä tärkeästä lähipalvelusta asuvien osuus
- Lasten koulumatkojen kehitys
- Joukkoliikenteen nousijamäärät
- Liityntäpysäköintipaikkojen määrä ja käyttöaste, pyörät ja autot

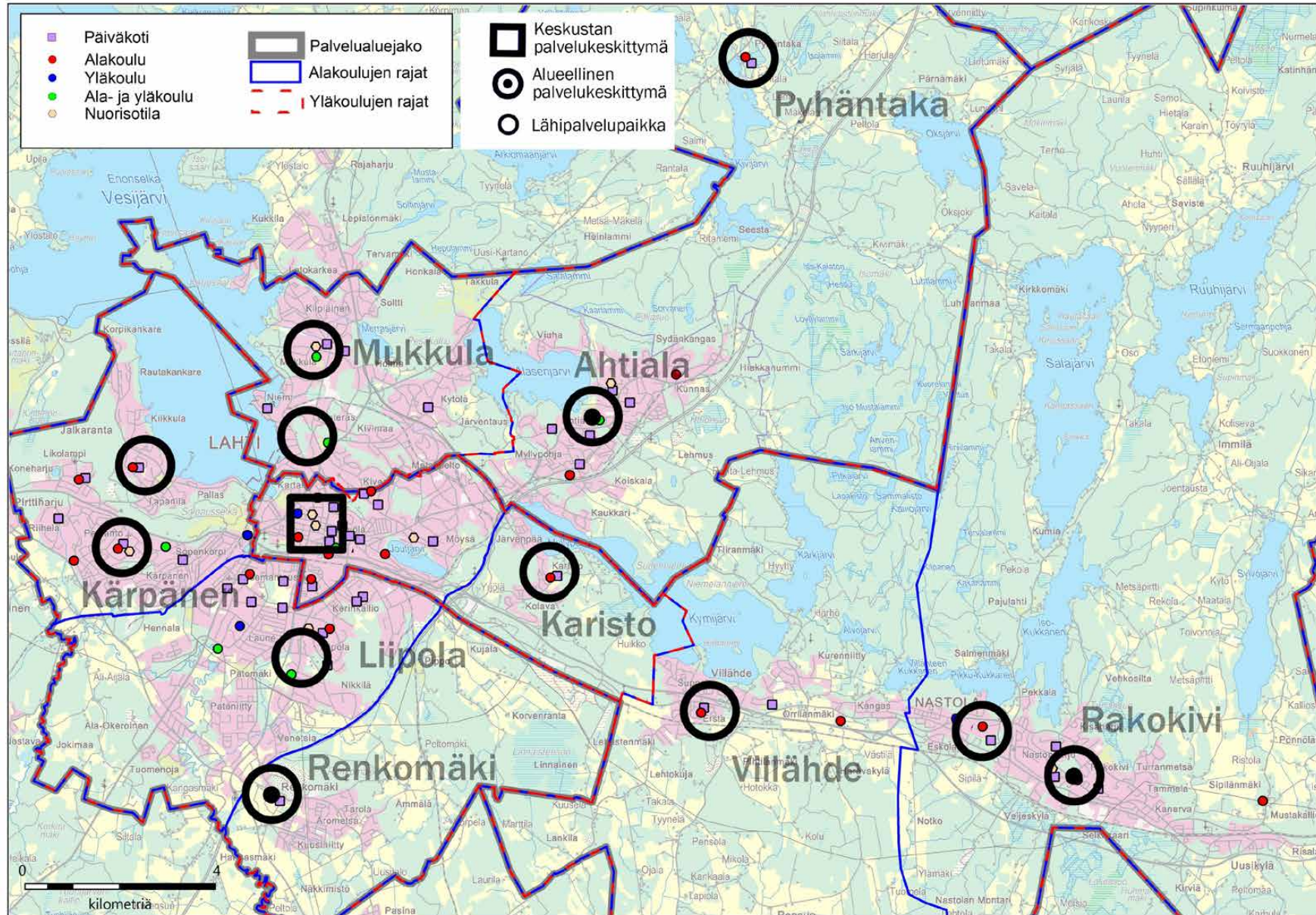
Monipuolinen palveluverkko

Keskustan julkisten palveluiden keskittymien lisäksi Rakokivessä, Renkomäessä ja Ah-tialassa sijaitsevat alueelliset palvelukeskittymät. Lähipalvelupaikat sijaitsevat viiden kilometrin etäisyydellä keskustasta lähipalveluyöhykkeellä, mm. Pyhäntaan alueella. Sitä kauempana olevat palvelupaikat sijaitsevat etäpalveluiden vyöhykkeellä.

Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla liikutaan eri tavoin ja joissa on erilainen palvelutarjonta. Julkisia palveluita tarjotaan kolmella erilaisella laajuudella riippuen alueen luonteesta. Palvelutarjonta on laajinta lähipalvelualueilla, joita ovat keskustan palvelukeskittymän vaikutusalue (1), alueellisten palvelukeskittymien (2) ja lähipalveluyksiköiden (3) vaikutusalueet. Näillä alueilla palvelut ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä, kävellen tai

pyöräillen. Muut alueet ovat etäpalvelualueita, jossa palvelut ovat saavutettavissa omalla autolla, joukkoliikenteellä tai kuljetuksin. Lisäksi on harvaan asuttua aluetta, jolla palvelut ovat saavutettavissa vain omalla autolla tai kuljetuksin.

Kaupungin peruskouluissa on keskimäärin kolme rinnakkaisluokkaa ja päiväkodeissa 6-7 ryhmää. Koulut ja päiväkodit sijaitsevat keskustassa ja alueilla, joissa on paljon lapsiperheitä ja väestö kasvaa edelleen. Uudet tai peruskorjatut rakennukset vastaavat nykyaikaista lapsilähtöistä oppimiskäsitystä. Monitoimitalojen yhteydessä tarjotaan myös kirjasto- ja hyvinvointipalveluita sekä oleskelutiloja eri ikäryhmille vaihtelevasti alueen asukkaiden tarpeiden mukaan. Asukkaat osallistuvat palveluiden sisällön suunnitteluun. Aiempaa isommilla palveluja tarjoavilla yksiköillä on pidemmät aukioloajat.

Kuvateksti. Periaatekuva tulevaisuuden palveluverkon rakenteesta Lahdessa. Kuva on luonnos pitkän aikavälin visiosta keskustelun pohjaksi, eikä sen perusteella tehdä päätöksiä palvelupaikkojen sijainneista.

Keskustassa tarjotaan kaupunkitasoiset palvelut

Keskustassa on laajin julkisten palveluiden tarjontapaikka, Palvelutori keskittää ja kokoaa yhteen kaupungin palveluita, palveluohjausta sekä opastusta sähköisten palveluiden käytössä. Kaupungin palveluiden lisäksi Palvelutorilla toimii mm. Kela ja TE-palvelut sekä sosiaali- terveydenhuollon palveluja tuottava Hyvinvointiyhtymä. Palvelutori tarjoaa osallisuutta ja hyvinvointia tukevan matalan kynnyksen kohtaamispaikan monipuolisella toiminnalla yhdessä asukkaiden, yhdistysten, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Lisäksi Palvelutorilla on asukasosallistumis- ja tapahtumatiloja sekä kaupunkisuunnittelutila asukkaiden käytössä.

Keskustan pääterveysasema palvelee noin puolta lahtelaisista. Päivystys ja erikoissairaanhoido ovat Päijät-Hämeen keskussairaalassa, jonne on erinomaiset julkisen liikenteen kulkuyhteydet keskustasta ja matkakeskuksesta. Keskustassa pääsee liikkumaan esteettömästi palvelubussilla, joka kulkee matkakeskuksen, keskustan pääterveysaseman ja Palvelutorin kautta.

Paavolassa on uudenlainen, pedagogisesti korkeatasoinen yhtenäinen opiskelukampus, jossa toimivat Tiirismaan yläkoulu, Tiirismaan ja Kannaksen lukioista yhdistynyt uusi lukio, englanninkieliset luokat ja Wellamo-opisto. Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat osallistuvat aktiivisesti uuden kampuksen ja sen toimintakulttuurin suunnitteluun. Lisäksi kampuksen alueella toimii päiväkotia. Paavolan kampusalueella liikkuu päivittäin yli 2500 henkilöä. Alueelle pääsee parhaiten kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä, sillä kampusalueen liikennettä on rauhoitettu katkaisemalla autojen läpiajoliikenne Kannaksenkadulla.

Lahti on tunnettu laadukkaista kulttuuri- ja liikuntapalveluista. Kulttuuripalvelut ja erilaiset tapahtumat tuovat keskustaan vierailijoita kaupungin rajojen ulkopuoleltakin. Uusi taide- ja muotoilukeskus LAD mahdollistaa laajemman ja monipuolisemman taidemuseotoiminnan. Luovan alan yritysten ja yhteisöjen tilat täydentävät kokonaisuuden ja lisäävät Malskin alueen vetovoimaa. Monipuoliset liikuntapalvelut edistävät kaupunkilaisten terveyttä ja houkuttelevat kaupunkiin myös matkailijoita.

Lahdessa nuoruus on sallittu ja vanhuutta kunnioitetaan

Keskustassa nuorisopalvelut toimii Sammonkatu 8 kiinteistössä uudessa tapahtumatilassa Kasi 2.0, Kirkkokadulla ja Kauppakeskus Triossa. Keskustassa sijaitsee myös monikulttuurikeskus Multi-Culti sekä seurakuntayhtymän ja nuorisopalveluiden yhteinen pelitila Xperience. Nuorisopalveluilla on kuusi alueellisen nuorisotyön toimipistettä eri kaupunginosissa. Nuorisotilat sijaitsevat pääosin monitoimitaloissa. Joutjärven nuorisotalo toimii uudessa kiinteistössä entisellä tontilla. Liikkuvan nuorisotyön käytössä on matkailuauto. Sysmässä on käytössä Naumi-Isorannan leirikeskus, joista Isoranta on käytössä ympäri vuoden. Nuorten työllisyyspalveluiden Ohjaamo toimii keskustassa ja työpajojen tilat kolmessa erillisessä pisteessä, joista yksi Nastolan alueella.

Vanhusten palvelut ovat saavutettavissa esteettömästi. Kaupunginosissa on vanhusten asumispalveluyksiköitä, joissa on saatavana monen tasoisia hoitopalveluita. Asumispalveluyksiköiden läheisyydessä on esimerkiksi lähikauppa, yksityisiä hyvinvointipalveluja ja tapaamispaikkoja vanhuksille ja eri-ikäisille ihmisille.

Lahdessa on erinomaiset kaupalliset palvelut

Lahden asema maakunnan keskuksena näkyy kaupallisten palveluiden tarjonnassa ja houkuttelee investoimaan kaupunkiin. Lahden kävelypainotteisen keskustan erikoisliikkeet houkuttelevat ostoksille laajalta alueelta ja yrittäjät ovat kehittäneet uusia toimintatapoja kuten pop-up -tapahtumia. On syntynyt uudenlaista kaupunkikulttuuria, jota virtuaalimaailma ei korvaa. Keskusta ympäristönä houkuttelee ihmisiä asioimaan ja viihtymään. Lahden keskustan lisäksi Rakokivi toimii Nastolan alueen keskustana.

Keskusta-alueen ulkopuolelle ei ole rakennettu uusia kauppakeskuksia tai hypermarketteja ja keskustahakuisen kaupan isot yksiköt sijaitsevat pääosin ydinkeskustassa. Uusia kaupallisia palveluita keskustan ulkopuolella syntyy erityisesti Renkomäkeen, Karistonporttiin ja Kauppakaareen.

Kauppakeskusten ja ostoskeskusten lähiympäristöjen viihtyisyyttä on parannettu siten, että linja-autopysäkillä pääsee turvallista, esteetöntä ja helposti hahmottuvaa reittiä pitkin suoraan ostoskeskukseen. Ostoskeskuksissa on joukkoliikenteen reaaliaikainen aikataulunäyttö ja odotustilaa. Kaupallisten palveluiden lähiympäristöt on suunniteltu kävelijän

näkökulmasta houkutteleviksi järjestämällä pysäköintialueet kävelijöiden ehdoilla.

Lahdessa on viihtyisiä asuinalueita, joissa lähipalvelut ovat saavutettavissa myös kävelen. Lähikaupan myymälät sijaitsevat pääosin nykyisillä paikoillaan. Asukkaat käyttävät edelleen kivijalkakauppaa. Keskustan ulkopuolisilla asuinalueilla lähikauppojen valikoima on laajentunut, kun asukkaiden määrä on kasvanut tiivistämisen ja täydentämisen myötä. Tähän on omalta osaltaan vaikuttanut myös päivittäistavaroiden verkkokaupan ja kotiinkuljetuksen yleistyminen kiinteistöjen alettua rakentaa kylmäkaappeja postilaatikoiden yhteyteen. Verkkokaupan kasvun myötä erikoiskaupan liiketilat ovat entistä useammin showroom-tyyppisiä tuotteiden esittelypaikkoja.

Liikerakentamisessa ja liikkeiden korjausrakentamisessa on kiinnitetty entistä enemmän huomiota käveltävän kaupunkiympäristön luomiseen. Lahdessa on kävelijän näkökulmasta kiinnostavaa ja viihtyisää katu ympäristöä myös keskustan ulkopuolella. Kaupunkikuvaa on parannettu pitämällä pysäköintialueiden viherympäristö ja liikerakennukset hyvässä kunnossa.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen runkolinjat tarjoavat nopeat, sujuvat ja suorat yhteydet asutus- ja työpaikkakeskittymistä Lahden keskustaan. Pyöräilyn pääreittien ja joukkoliikenteen reittien solmukohdissa on hyvät liityntäpysäköintimahdollisuudet niin autoille kuin pyörille.

Asiointi on helppoa ja houkuttelevaa kestäväillä kulkumuodoilla. Joukkoliikenne on todellinen vaihtoehto henkilöautoilulle, ja joukkoliikenne palvelee joustavasti sekä koulu- että työmatkaliikkumista. Paikallisliikenne kulkee vuonna 2030 sähköllä ja biokaasulla.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommenteista:

“Edullinen joukkoliikenne”

Kutsujoukkoliikenne täydentää paikallis- ja seutu-liikenteen palveluverkkoa erityisesti haja-asutusalueilla. Aukkaiden tarpeiden pohjalta toimiva kutsujoukkoliikenne palvelee erityisesti vanhuksia ja kauempana runkolinjastosta asuvia matkusta-

ja, joille kävelymatka pysäkillä olisi muutoin kohtuuton. Kutsupohjaisella liikenteellä on parannettu joukkoliikenteen saavutettavuutta. Lisäksi yhteiskäyttöpalvelut, niin autot kuin kaupunkipyörät täydentävät liikkumispalveluiden palettia ja mahdollistavat sujuvat matkakaketjut eri tarpeisiin.

Digitalisaatio tarjoaa joukkoliikenteen käyttäjiä hyödyntäviä lisäpalveluja. Erilaiset sovellukset ja jatkuvasti kehittyvä internet-asiointi nopeuttaa ja sujuvoittaa joukkoliikenteen käyttöä eikä vaadi matkustajalta välttämättä asiointia asiakaspalvelupisteessä. Linja-autoissa on otettu käyttöön tunnistepohjainen maksujärjestelmä. Matkustaja voi maksaa matkansa haluamallaan maksutavalla, kuten lähimaksulla tai matkapuhelimen NFC-toiminnolla. Tietoturva ja tietosuoja-asiat on ammattimaisesti organisoitu ja asiakas voi luottaa tietojensa olevan turvassa. Digitaalisia palveluja kehitettäessä on huomioitu esteettömyys ja varmistettu palvelujen saavutettavuus myös heille, joilla ei ole osaamista tai mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja.

Kaikissa linja-autoissa on sähköiset näyttötaulut, joilta matkustaja voi seurata esimerkiksi linja-auton matkaa ja seuraavaa pysäkkiä sekä joukkoliikenteen tiedotteita. Pysäkeille sijoitettujen näyttötaulujen määrää on lisätty ja niissä on nähtävillä reaaliaikais-ta informaatiota.

Aukkaiden kasvaneeseen tiedontarpeeseen ja laatuvaatimuksiin vastataan joukkoliikenteen reaaliaikaisella matkustajainformaatiolla. Sähköisten pysäkinäyttöjen ja reittioppaiden esittämät saapumisajat ovat reaaliaikaisia ja perustuvat bussin todelliseen sijaintiin. Matkustaja voi seurata bussien liikkumista kartalla esimerkiksi omalta mobiililaitteelta. Joukkoliikenteen häiriötilanteista tiedotetaan reaaliaikaisesti ja myöhässä olevista ja ajamattomista lähdöistä on saatavilla ajantasaista tietoa. Reaaliaikainen matkustajainformaatio on lisännyt joukkoliikenteen käyttömukavuutta ja helppokäyttöisyyttä.

Lahden alueella joukkoliikenne hyödyntää liikennevaloetuksia ja joukkoliikenne on siten entistä täsmällisempää. Linja-autokaistoilla on varmistettu sujuva joukkoliikenne myös ruuhkaisilla kaduilla.

Uudet omaleimaiset seisakkeet palvelevat junalla kulkevia

Lahden Hennalaan pääsee myös lähijunalla. Alue on kehittynyt omaleimaisiksi kaupunginosiksi. Myös Villähteen, Nastolan ja Uudenkylän asemien ympäristöjä on kehitetty kunkin kaupunginosan ominaispiirteiden mukaisesti. Rautatien estevaikutusta on pienennetty rakentamalla kevyen liikenteen siltoja tai alikulkutunneleita rautatien alitse. Mahdollisuutta käyttää rautatietä raitioliikenteeseen Hennalan ja Uudenkylän sekä Hollolan, Orimattilan, Lahden ja Heinolan välillä on alettu valmistella osana Lahden kaupungin ja Lahden kaupunkiseudun uutta joukkoliikennejärjestelmää.

Lahden kaupunkiseutu on valtakunnallinen liikenteen ja tavaralogistiikan solmukohta ja radanvarsi osa TEN-T -raideverkkoa. Sen vaatima lisäraide Lahdesta Hakosiltaan on rakennettu.

Taustatietoa palveluista

Julkiset palvelut ja hallinto (PY, PY/T) ja kauppa (P, Pkm, Pkm/T) on osoitettu oranssilla ja violetilla väriellä. Myös keskusta (C) ja asumisen alueet (A) sisältävät merkittävän määrän palveluita ja kauppaa.

Maakunnan keskustaajamien kehittäminen turvaa päivittäistavarakaupan ostovoiman kasvun kysyntää vastaavasti. Lahden asema koko maakunnan vähittäiskaupan keskuksena vahvistuu edelleen. Yleiskaavaan on osoitettu kaksi keskustatoimintojen aluetta, Lahden keskusta ja Rakokivi, joiden elinvoimaisuus ja vetovoima turvataan mm. monipuolisten palvelujen avulla. Keskusta-alueet (C) ovat erikoiskaupan ensisijaisia sijoittumispaikkoja, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltua. Keskustan ulkopuoliset merkittävimmät kokonaan tai osittain toteutuneet erikoiskaupan keskittymät sijaitsevat Uudenmaankadun varrella Launeelta Renkomäelle, Karistossa, valtatie 24 varrella Holmassa ja Kauppakaareissa (Pkm). Yhdistetty kaupallisten palvelujen ja elinkeinoelämän alue (Pkm/T) mahdollistaa sekä kaupalliset palvelut että yritykset ja työpaikat. Uusi yhdistetty kaupan ja elinkeinoelämän aluevaraus sijaitsee Karistossa Karistonportin alueella. Nastolan pienemmät aluekeskukset, Villähde ja Nastolan kirkonkylä, tarjoavat monipuolisia lähipalveluita asukkaille. Alueet ovat yleiskaavassa osoitettu pääosin asumisen alueiksi

(A). Liike- ja yrityskeskus Kori on kasvanut vetovoimaiseksi ja omaleimaiseksi keskittymäksi, joka houkuttelee asiakkaita kauempaakin.

Uusien palveluiden sijainti tarkentuu palveluverkon suunnittelussa ja asemakaavoituksessa. Suunniteluohjeissa on tunnistettu uudet alueet, joilla palvelukysyntä kasvaa vuoteen 2030 mennessä. Yleiskaavakartalla on osoitettu omina aluevarauksinaan (PY) seudullisesti merkittävät julkiset palvelut, esimerkiksi Päijät-Hämeen keskussairaala. Julkisten palvelujen, hallinnon ja elinkeinoelämän alue (PY/T) mahdollistaa oppilaitoksien, hallinnon ja elinkeinoelämän sijoittumisen samalle alueelle mahdollistaen eri toimijoiden välisen läheisen yhteistyön.

Elinkeinoelämälle suotuisa ilmapiiri on tärkeää kaupungin elinvoiman kannalta, mutta vielä olennaisempaa on inhimillisen pääoman kasvattaminen (Florida 2011). Inhimillistä pääomaa kasvattavat ajatukset ja ideat, joita syntyy kun suuri määrä ihmisiä on läheisessä yhteydessä toisiinsa (Glaeser 2011). Pelkät virtuaaliyhteydet eivät riitä vaan ihmiset tarvitsevat kohtaamiseen myös fyysisiä tiloja. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää nuorille 18–29-vuotiaille suunnattuihin kaupunkitiloihin sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin.

Viitteet

Florida, Richard (2011) The rise of the creative class. Teoksessa The innovator's cookbook: essentials for inventing what is next. Toimittanut Steven Johnson. Riverhead Books, New York.

Glaeser, Edward (2011) Triumph of the city. How urban spaces make us human. Macmillan, London.

Hyvän joukkoliikennekaupungin avaimet

Lahden kaupunki toimii joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena koko Päijät-Hämeen alueella. Joukkoliikennettä järjestetään markkinointinimellä Lahden seudun liikenne (LSL). Lahden seudun liikenteen kyydissä tehtiin vuonna 2018 7,4 miljoonaa matkaa. Matkustus on kasvanut vuodesta 2015 9,4 prosenttia.

Joukkoliikenne on oleellinen osa liikkumista kaupungissa. Se mahdollistaa joukkojen kuljettamisen tehokkaasti ja sitä kautta edistää viihtyisemmän kaupungin toteuttamista. Kävely ja pyöräily tukevat myös voimakkaasti joukkoliikennettä. Kävely toimii liityntämuotona 79 prosentilla Päijät-Hämeen joukkoliikennematkoista (HLT16 2018).

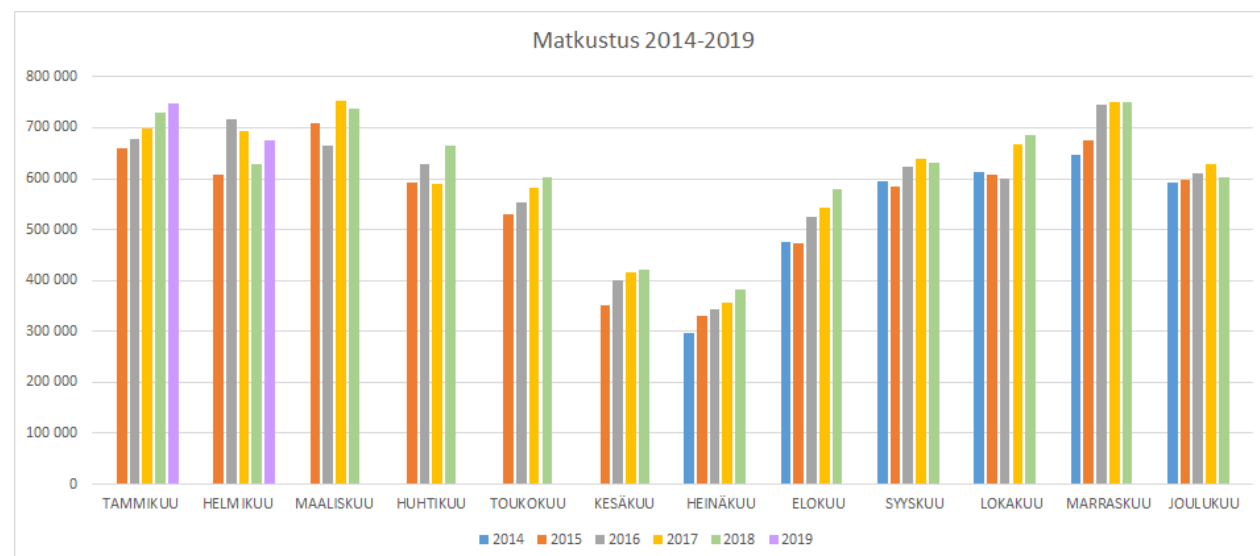
Palvelujen ja toimintojen sijoittelulla on suuri merkitys joukkoliikenteen järjestämiseen ja suunnitteluun. Kun asukastiheys on korkea ja toiminnot sekoitettu, pystytään etäisyydet lähtö- ja määränpäiden välillä pitämään kohtuullisina. Nauhamainen kaupunkirakenne on joukkoliikenteelle ihanteellisin. On myös huomioitava, että joukkoliikenne tarvitsee sananmukaisesti joukkoja eikä sitä voi järjestää alueelle, jossa joukkoja ei ole.

Samoin joukkoliikenteen suunnittelussa on huomioitava, että väkirikkaat ja tiheämmin asutut alueet tarvitsevat paremman palvelutason, kuin alueet, joilla on vähemmän asukkaita.

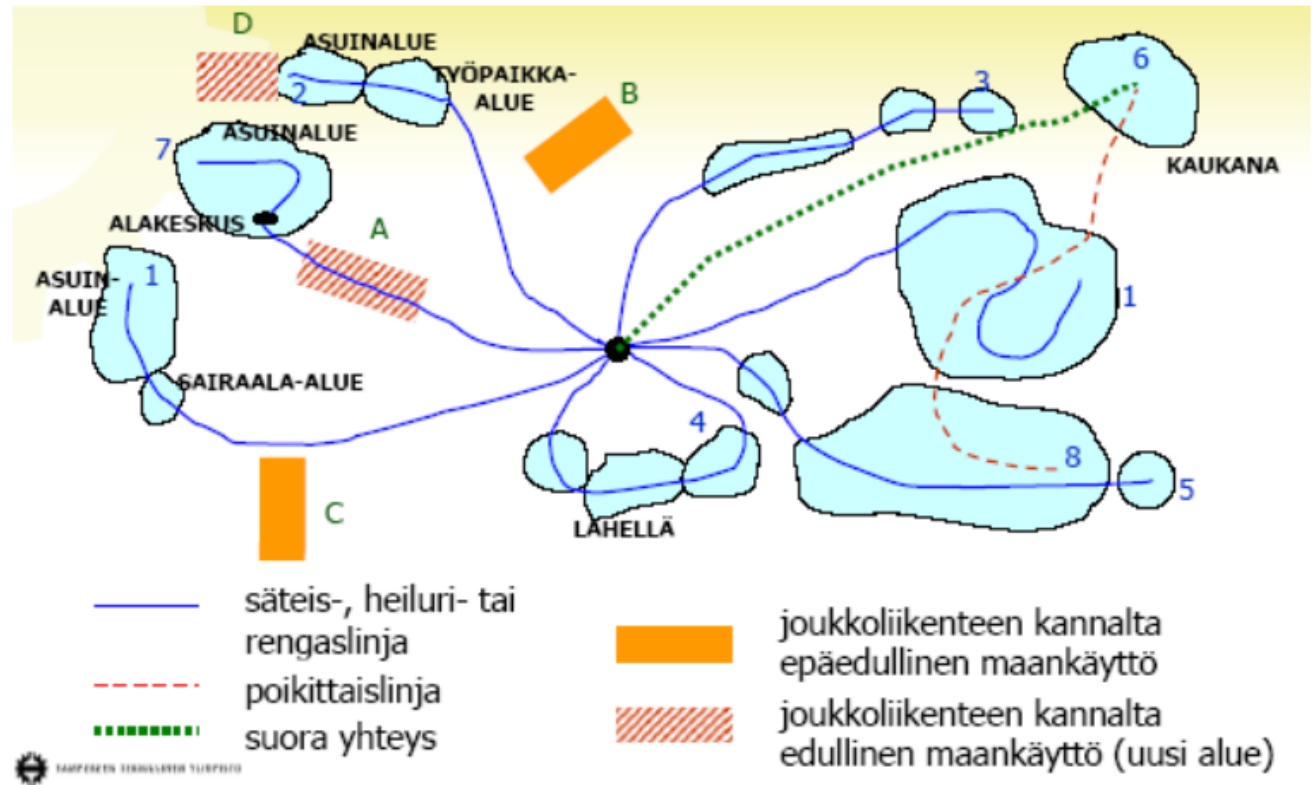
Joukkoliikennevyöhykkeet sijaitsevat yli 2 km:n etäisyydellä kaupunkikeskustoista ja niillä joukkoliikenteen palvelutaso on hyvä tai erinomainen, vähintään kaksi vuoroa tunnissa. Joukkoliikennevyöhykkeet

ulottuvat 400 metrin etäisyydelle pysäkeistä. Toimivaa joukkoliikennettä varten tarvitaan vähintään 15–20 asukasta hehtaarille tai 2 000 asukasta linjakilometriä kohden. Kävely ja pyöräily ovat tärkeä osa joukkoliikenteen matkaketjuja. Joukkoliikenteen toimivuus paranee, jos matkaketjujen kaikki osat muodostavat järkevän kokonaisuuden.(LVM 2018)

Ihminen valitsee useimmiten nopeimman ja helppimman tavan liikkua. Tämän vuoksi palveluiden

täytyy olla nopeammin ja helpommin saavutettavissa joukkoliikenteellä kuin omalla autolla.

“Hyvässä liikennejärjestelmässä joukkoliikenteen runkolinjat kulkevat omilla erillisillä väylillään suoraan esimerkiksi asuinalueilta keskuksiin, kun autoilijat joutuvat käyttämään kiertoreittejä. Sillä pystytään mahdollistamaan joukkoliikenteen nopeus henkilöautoon nähden. Liikenneverkossa siis priorisoidaan joukkoliikennettä yli yksityisautoilun.” (Jee-hanke 2017)

Maankäyttö joukkoliikenteen kannalta (Liikennevirasto 2011)

6. Luonnonläheinen Lahti

Vuonna 2030 kaupungin viheralueet - metsät, puistot, niityt ja pellot - muodostavat monipuolisen ja monimuotoisen yhtenäisen verkoston. Hyvin opastettu monipuolinen virkistysreitiverkosto kattaa koko kaupungin. Kaupungissa on useita mielenkiintoisia retkeilyalueita, joille voi mennä ulkoilemaan. Yksityisten omistamissa metsissä voi liikkua jokamiehen oikeuden puitteissa. Salpausselän pohjoispuolella sijaitsevat runsaat järvet ja lammet rikastuttavat alueen luontoa ja mahdollistavat kalastuksen ja veneilyn. Myös matkailijat ovat löytäneet Lahden luontomatkailukohteet. Luonnonsuojelualueiden verkostoa on täydennetty ja kaupungin viheralueiden hoidossa ja suunnittelussa on otettu huomioon luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Kaupunkitaajaman ulkopuolella kulttuurimaisemat ovat säilyneet elinvoimaisina. Lahtelaiset arvostavat viheralueita ja voivat nauttia kaupunkiluonnosta päivittäin osana arkeaan.

Vuonna 2030...

- Lahdessa on puhtaat järvet ja pohjavesi.
- Viheralueet ja kaupunkiluonto muodostavat yhtenäisen ja helposti saavutettavan verkoston myös rakennetussa ympäristössä.
- Lahden vaihteleva ja monimuotoinen luonto tarjoaa erilaisia elämyksiä ja hyötyjä asukkaille ja matkailijoille.

Indikaattorit:

- Enintään 300 m etäisyydellä asemakaavoitetusta viheralueesta asuvien osuus, viheralueen minimikoko 1,5 ha
- Asemakaavoitettujen viheralueiden pinta-ala ja osuus asemakaavoitetuilla alueilla
- Suojelualueiden ja/tai luontoarvoiltaan merkittävien alueiden pinta-ala ja osuus
- Hiljaisten alueiden osuus pinta-alasta
- Vesistöt ovat hyvässä ekologisessa tilassa
- Pilaantumisen takia pois käytöstä olevat pohjavedet, %

Monipuolinen viheralueverkosto

Lahdessa luonto on takapihalla. Lahden viheralueverkoston vahvuuksia ovat Salpausselän ja Nastolan järviylängön metsäiset ulkoilumaastot. Metsä on myös merkittävä hiilinielu.

Retkeily- ja ulkoilualueet sijaitsevat pääasiassa kaupunkirakenteen reunoilla, joille pääsee helposti lähiviheralueiden muodostamaa verkostoa pitkin. Eri luonteisia viheralueita hoidetaan niille tyypilliset piirteet huomioiden ja laadukkaita kaupunginosapuistoja kehitetään alueellisina helminä. Suosituimmilla luonnonsuojelualueilla liikkumista ohjataan merkityille reiteille, jotka ovat osin ra-

kenteellisiä. Käyttöpainetta on onnistuttu jakamaan useampiin mielenkiintoisiin ulkoilukohteisiin. Niemmen - Mukkulan ranta-alueesta on muodostunut monipuolinen virkistys- ja tapahtuma-alue kaupunkilaisille ja matkailijoille. Kaupungissa on myös mahdollisuus viljelyyn. Tarjolla on viljelypalstoja, siirtolapuutarha ja muuta yhteisöllistä kaupunkiviljelyä.

Lahden lähimetsiä ja puistoja hoidetaan ja suunnitellaan monipuolisesti eri ikäryhmät huomioiden. Päiväkodeille ja kouluille tehdyt lähiluontokartotukset otetaan huomioon päätöksiä tehtäessä. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa käytetään

säännöllisesti lähiluontoa oppimisympäristönä ja hyödynnetään luonnon runsaat tarjoumat lapsille. Tarjolla on myös geokasvatusta, jossa tutustutaan alueen geologiaan muodostumiin.

Arjen paikat ja reitit tapahtumien osallistujat korostivat lähiluontoalueiden merkitystä: esimerkiksi Pikku-Vesijärvenpuisto, perhepuisto ja Linnaistensuo mainittiin useasti. Lisäksi tuotiin esille hallitusti hoitamattomien alueiden ja katupuiden tärkeys sekä kaupunkivihreän huomioiminen kaavoituksessa. Luonnossa kulkevien reittien, kuten lehmusreitien opastuksia toivottiin parannettavan.

luonnonsuojelu, retkeily

kulttuurimaisema, viljely

lähimetsät,
lähileikkipaikat

kaupunginosapuistot,
lähimetsät, leikkipuistot,
lähiliikunta

urheilupuistot, puistot,
leikkipaikat, katupuut

edustuspuistot,
viherkatot, katupuut

Kaupunkiluonnosta pääsee nauttimaan helposti suoraan kotoa jalkaisin tai pyörällä. Kauempana sijaitsevien kohteiden opastus ja pysäköintialueet ovat toimivat ja kohteisiin on mahdollista päästä myös bussilla. Asukkaat nauttivat kauniista asuinympäristöstään lenkkeillen ja pyöräillen, marjastaen – veneillen ja kalastaen. Rälssin maanvastaanottoaikan maisemointi on aloitettu mäen itäreunalla.

Vesistöt virkistyskäytössä

Kaupungin omistamat rakentamattomat ranta-alueet ovat säilyneet rakentamattomina viheralueina ja asukkaat nauttivat eri puolilla kaupunkia sijaitsevista viihtyisistä uimarannoista. Vesijärven rantamaisema on säilynyt ehyenä, ja siitä pääsee nauttimaan entistä paremmin, kun Vesijärven rannan ulkoilureittiä on jatkettu Mukkulasta Kilpiäisten kautta Karjusaareen. Myös yhteyttä Ruoriniemen ja Mukkulan välillä on parannettu.

Lahden kaikki vesistöt ovat ekologisesti hyvässä tilassa. Kymijärveltä kulkee suosittu melontareitti Nastolan järviketjua pitkin aina Kymijoelle asti. Järviketjun virtavedet on kunnostettu luonnonmukaisiksi. Nastolan puolella isoimpien järvien rannat ovat säilyneet loma-asuntokäytössä. Sala- ja Ruuhijärven virkistyskäyttöarvo on parantunut vedenpinnan noston myötä, kun alimpia vedenkorkeuksia on nostettu. Kalojen vaellusesteiden poistaminen mahdollistaa taimenen nousun mereltä Lahteen asti.

Hulevedet

Viheralueilla on varauduttu hulevesien hallinnan vaatimiin tilamitoituksiin ja pääosa hulevesistä käsitellään luonnonmukaisilla menetelmillä lähellä niiden syntypaikkaa imeyttäen tai viivyttäen. Hulevedet ovat osa kaupunkiluontoa ja esimerkiksi hulevesikosteikkoja, suodatus- ja imeytyspainanteita ja muita hulevesien hallintarakenteita on rakennettu esteettisesti osaksi monitoiminnallisia viheralueita. Uusille asuinalueille suunnitellaan aina mahdollisimman luonnonmukaiset hulevesien käsittelyjärjestelmät.

Retkeily matkailuvalttina

Ekologisesti kestävästä luontomatkailusta on tullut suosittua. Lahti kuuluu osana Salpausselkä geopark:iin, joka on saanut Unescon Global Geopark -statuksen. Geoparkin keskuskaupunkina Lahti toimii matkailijoiden pääpisteenä, josta pääsee helposti luontoon ja tutustumaan geokohteisiin. Retkeilymatkailuun kaupungin alueella tehdyt investoinnit ovat matkailijoiden lisäksi hyödyttäneet lahtelaisia, kun on kehitetty rengasmaisia ulkoilureittejä ja niihin liittyviä palveluja. Reitit on merkitty hyvin ja niihin on hyvät opasteet kaduilta kevyen liikenteen väyliltä. Retkeilymatkailua ja virkistystä tukemaan on tuotettu karttoja ja sähköistä aineistoa, jonka avulla voi suunnitella ulkoilupäivänsä.

Pesäkallion, Viuhan, Lepakiston, Linnaistensuon ja Kintterön luonnonsuojelualueet liittyvät laajempaan ulkoiluvyöhykkeeseen. Luonnonsuojelu- ja retkeilyalueille on hyvät kulkuyhteydet eri puolilta kaupunkia. Yksityisten omistamissa metsissä voi liikkua jokamiehen oikeuden puitteissa. Metsätalouden ja ulkoilukäytön tarpeiden yhteensovittaminen

on onnistunut kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Retkeilijöitä palvelevat ympärivuotisesti monet laavut ja nuotiopaikat, sekä Tapanilan hiihtomaja, Pajulahden urheiluopisto ja Lapakistoon rakennettu uusi palvelupiste. Vilkkaimmille alueille on sijoitettu kuntoilupisteitä. Kuntarajat ylittäviä reitti yhteyksiä on kehitetty sekä etelään että pohjoiseen mm. Vierumäen suuntaan. Hollolaan ja Iittiin suuntautuvat reittiyhteydet on pidetty hyvässä kunnossa.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommentaista:

“Luontokohteet, ne voisivat olla paremmin esillä.”

“Nastolasta Iitin suuntaan voisi parantaa retkeilymahdollisuuksia.”

Lahden laajat hiljaiset alueet sijaitsevat taajaman ulkopuolella. Kuitenkin myös kaupunkirakenteen keskeltä löytyy hiljaisia alueita, joilla luonnon äänet ovat vallitsevia ja hiljaisetkin luonnon äänet kuuluvat. Tärkeimpiä kaupunkirakenteen keskellä sijaitsevia hiljaisia alueita on Karistossa, Keijupuistossa, Kerinkalliolla, Kilpiäisissä, Kiveriössä, Kärpäsessä, Metsäpellossa, Mukkulassa, Mustankallionmäellä, Möysässä, Niemessä, Rakokivessä ja Salpausselällä.

Luonnon monimuotoisuutta lisätään

Haaste luonnon monimuotoisuuden vähenemisen hillitsemiseksi on huomioitu viheralueiden suunnittelussa ja hoidossa. Lahdesta löytyy laajoja yhtenäisiä metsäalueita (yli 1000 ha), sekä luonnon ydinalueita, joilla on suuri merkitys paitsi lajiston monimuotoisuudelle myös ihmisille. Luonnonsuojelu- ja LUMO-alueiden muodostamaa verkostoa on täydennetty ja asukkaiden tietoutta LUMO-kohteiden ja monimuotoisuuden merkityksestä on lisätty. Kaupungin omistamien metsien lajistoa on monipuolistettu ja niitä hoidetaan kestävästi niin ikärakenteeltaan kuin maisema-arvoiltaan. Niitykasvillisuutta on lisätty avoimille viheralueille ja viljelyalueilla suositaan luomuviljelyä. Vieraslajien leviäminen on saatu hallintaan haitallisten vieraslajien tavoiteohjelman mukaisesti.

Nosto Arjen paikat ja reitit kommentaista:

“Hallitusti hoitamattomia metsälöitä pitäisi olla enemmän.”

Luonnon monimuotoisuuden kannalta olennainen ekologinen verkosto koostuu laajoista luonnon ydinalueista, luonnonsuojelualueista ja muista metsäalueista sekä niitä yhdistävistä vaihtelevan levyisistä viheryhteyksistä, jotka turvaavat eri eliölajien liikumis- ja leviämismahdollisuudet sopivien elinympäristöjen välillä. Ekologisen verkoston kannalta tärkeitä yhteyksiä on pidetty yllä riittävän leveinä, mahdollisimman yhtenäisinä ja säilytetty puustoisena. Taajamien sisällä olevat virkistysalueet palvelevat ihmisiä, mutta toimivat myös ekologisina yhteyksinä. Ulkoilu- ja retkeilyalueiden laajojen metsien suojassa menestyvät linnut, lepakot ja liito-oravat samoin kuin monet harvinaiset ja uhanalaiset eläimet ja kasvit.

Ilmastonmuutoksen tuomiin muutoksiin varaudutaan ainakin monipuolistamalla metsien ja kaupungin kasvi- ja puulajistoa ja käyttämällä entistä enemmän jalopuita. Vieraslajeja ja uusia kasvitautoja ja -tuholaisia torjutaan yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Sietikkalampi

Kylien kulttuurimaisemat

Laajat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat viljelymaisemat ovat säilyneet elinvoimaisina.

Vuonna 2030 Lahden kaupunkirakenne on pysynyt tiiviinä, eikä ole lähtenyt leviämään maaseudulle. Kyläalueet ovat elinvoimaisia ja niiden arvokkaat kulttuurimaisemat ovat säilyneet ehjinä, arvostettuina kokonaisuuksina. Vanhimmat viljellyt peltoalueet Okeroisissa, Ämmälässä, Koiskalassa, Pyhäntaalla, Seestassa, Ruuhijärvellä, Immilässä, Uusikylässä ja Villähteellä ovat säilyneet edelleen avoimina viljelyalueina.

Viljelymenetelmiä muuttamalla pellot voivat toimia hiilinieluina. Kaupungin omistamilla pelloilla suositaan luomuviljelyä.

Merkittävien kulttuurimaisemien vieritse on ohjattu ulkoilua ja virkistystä, joten kaikki kaupunkilaiset pääsevät nauttimaan maaseudun avarista näkyistä. Kyläalueille sijoittuva uudisrakentaminen on suunniteltu kulttuurimaiseman ehdoilla, sen mittakaavaa ja muotoja kunnioittaen, suosien puurakentamista.

Orrilanmäki Lahden Nastolassa

Taustatietoa luontoon liittyvistä teemoista yleiskaavassa

Luonnonläheinen Lahti -teema kattaa suurimman osan kaupungin pinta-alasta. Luonnonläheinen Lahti teema kattaa yleiskaavan viheralueet (VL, VR, VU, SL ja EH), maa- ja metsätalousalueet (M, MA, MY) ja vesialueet (W, W/SL).

YLEISKAVALUONNOKSELLA PÄÄSTÄÄN LÄHEMMÄKSI YMPÄRISTÖOHJELMAN TAVOITTEITA SUOJELUALUEIDEN MÄÄRÄSTÄ

Viheralueiden verkoston muodostavat lähellä asutusta sijaitsevat lähivirkistysalueet (VL) sekä niihin kytkeytyvät kaupunkia ympäröivät retkeily- ja ulkoilualueet (VR), luonnonsuojelualueet (SL) ja maa- ja metsätalousalueet (M). Lahden ympäristöohjelmassa 2018 (kh 18.6.2018, § 178) on tavoitteena vuoteen 2030 mennessä, että rauhoitettujen alueiden osuus Lahden kokonaispinta-alasta on 5% ja luonnonsuojelualueiden sekä LUMO-kohteiden yhteispinta-alan osuus 8 %. Tällä hetkellä luonnonsuojelupinta-alaa on 1,9% maa- ja vesialueista. Yleiskaavan Y-203 luonnokseen esitetyillä olisi luonnonsuojelualueiden suojelemisella noussut luonnonsuojelupinta-ala 3 %:iin

Ehdotusvaiheessa luonnonsuojelualueiden määrää jouduttiin kuitenkin vähentämään METSO-ohjelman mukaisten puuston arvosta saatavien korvausten vuoksi. METSO-korvausta ei ole mahdollista saada alueilta, jotka ovat muulla päätöksellä jo

entuudestaan suojeltu, kuten kaavalla. Tästä syystä yleiskaavaehdotuksessa on muutettu osa suojeltaviksi aiotuista alueista lähivirkistysalueiksi (VL) tai retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR). Alueet tullaan osoittamaan yleiskaavassa luonnonsuojelualueina (SL) niiden rauhoituksen jälkeen. Osassa uusista luonnonsuojelualueista (SL) kaupungilla ei ole aikomusta hakea METSO-korvausta alueiden vähäisen puustollisen arvon tai muiden syiden takia ja nämä alueet on jätetty yleiskaavaehdotukseen suojelualueiksi. Yleiskaavaehdotuksen myötä luonnonsuojelupinta-ala nousee 2,4 %:iin.

Lahden lintuatlaksen (2009-2011) mukaan Lahden vaihteleva maisemarakenne tarjoaa linnuille erilaisia elinympäristöjä. Erityisesti järvien rantaniityt ja jokivarsien pensastot ovat hyviä lintualueita. Myös avoimissa kulttuurimaisemissa elää rikas linnusto. Lahdessa arvokkaat lintualueet painottuvat pohjoisessa Takkulan ja Salalammen alueelle, idässä Koiskalaan ja Kujalaan ja etelässä Luhdanjokivarteen. Nastolan alueelle laaditun linnustoarvioinnin mukaan tärkeimmät lintualueita ovat Sammalsillansuon ja Arrajärven alue.

Hiljaisten alueiden äänitaso on määritetty alle 45 desibeliin, joka on valtioneuvoston ohjearvo taajaman ulkopuoliselle viheralueelle. Näillä alueilla kuuluvat hiljaisetkin luonnon äänet kuten aaltojen lipplatus, sateen ropina ja hento lintujen viserrys. Hiljaiset

alueet selvityksen mukaan Lahdesta löytyy paljon hiljaisia alueita, joista laajimmat Nastolan maa- ja metsätalousvaltaiset alueet ja Mustankallionmäki ja Salpausselkä urheilukeskuksen länsipuolella Lahden keskustan tuntumassa.

Tiiviissä kaupunkiympäristössä on erityisen tärkeää, että laajemmille ulkoilu- ja virkistysalueille pääsee helposti ja että viheralueiden verkostot ovat yhtenäisiä.

Lahden alueella on runsaasti järviä, jotka ovat tärkeitä virkistykseen kannalta. Ne sijaitsevat lähellä asutusta, monet aivan keskellä kaupunkia. Nastolan alueen järville kuormitusta aiheuttavat rantarakentaminen ja maatalous. Virkistyskäyttöarvo on kuitenkin ollut uhattuna monilla järvilla viime vuosikymmeninä lisääntyneiden rehevyshaittojen takia.

Järviä ympäröivä maankäyttö rehevöittää järviä. Rehevöittäviä ravinteita tulee järviin myös ilmakehästä. Lahden kaupungin alueella on runsaasti vesistöjä kuormittavaa toimintaa. Rehevöitymisen aiheuttamat happitalouden ongelmat johtavat pahimmillaan kalaston tuhoutumiseen. Kesän virkistyskäyttöä haittaavat erityisesti ajoittaiset planktonlevien massasiintymiset eli ”leväkukinnat”, joista osa on ollut myrkyllisten sinilevien aiheuttamia.

VALMISTUNEITA SELVITYKSIÄ:

Metsien mielipaikat

Leikkipaikkojen palveluverkkoselvitys

Vieraslajiohjelma

Ekosysteemipalveluselvitys

Hiljaiset alueet

Virkistysverkoston yleissuunnitelma

Ekologiset verkostot

Lahden niittyverkostoselvitys

OSA 2:

Miten Lahden suunta syntyi?

Johdanto

Ensimmäisen osan Lahti vuonna 2030 -tarinassa kuvattiin yleiskaavan ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman sisältöä ja tavoitetta. Tässä Lahden suunta -työn selostuksen toisessa osassa kerrotaan, miten Lahden suunta -työn ehdotus syntyi.

Luvussa Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet kerrotaan, miksi Lahden suunta -työtä tehdään ja Suunnittelun prosessi -luvussa kuvataan, miten suunnitelma syntyi. Mukana on tietoa esimerkiksi edelliseltä kierrokselta siirtyvistä teemoista ja niiden käsittelystä sekä luonnokseen tehdyistä muutoksista. Luvussa Muutosesitykset lainvoimaisiin osayleiskaavoihin kuvataan, miten Lahden suunta -työn tuloksena syntynyt Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ehdotus eroaa Lahden ja Nastolan alueen lainvoimaisista osayleiskaavoista.

Maankäytön ja liikkumisen suunnittelu on ennen kaikkea yhteistyötä monien osapuolten kesken. Lahden suunta -työn tekijät on kuvattu luvussa Lahden suunta -työn 2017-2020 tekijät.

1. Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

MIKSI LAHDEN SUUNTA -TYÖTÄ TEHDÄÄN?

Lahden kaupungin strategian mukaan Lahti tavoittelee vuoteen 2030 mennessä mm. 150 000 asukkaan kaupunkia, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80 %:lla sekä kaupungin muutosta yhteisölliseksi, lapsiystävälliseksi ja yrityksiä kuuntelevaksi kaupungiksi. Vuonna 2030 yli 50% matkoista tehdään kävellen, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Tavoitteisiin päästäkseen kaupunki tarvitsee yhteistyötä eri kaupungin sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa sekä selkeitä toimenpiteitä, mihin Lahden suunta-työ tarjoaa hyvän toimintatavan.

Lahden yleiskaavan jatkuva prosessi on havaittu hyväksi koko kaupunkiyhteisön keskustelufoorumiksi kaupungin tulevaisuudesta. Yleiskaavassa muodostuu strategian kuva fyysisessä kaupunkiympäristössä, mutta keskustelua käydään monista muistakin aiheista, esimerkiksi palveluista ja liikkumisesta. Tästä syystä yleiskaavan kanssa samaan prosessiin on yhdistetty Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluohjelman teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi 2017-2020. Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain. Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitevuosi on 2030.

Yleiskaava on koko kaupungin kattava yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden pääasiallinen käyttötarkoitus ja liikenteen pääverkot. Tällä Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa koko uuden Lahden alueelle. Yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena koko alueelle ja se ohjaa asemakaavoitusta ja muuta yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Yleiskaavaa tarkistetaan valtuustokausittain kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden pohjalta yhteistyössä osallisten kanssa. Suunnitelma perustuu ajantasaisiin selvitystietoihin, joita päivitetään jatkuvasti.

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma laaditaan ensimmäistä kertaa ja työssä hyödynnetään yleiskaavatyön menetelmiä, prosessia ja selvityksiä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma (Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) on Euroopan komission luoma toimintamalli eri kulkumuotojen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun kaupunkitasolla. Ohjelma ottaa huomioon kaikki liikennemuodot; kävelyn, pyöräilyn, autoilun ja joukkoliikenteen. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatimista ei Suomessa ole lailla säädetty, mutta se suositellaan laadittavaksi yli 100 000 asukkaan kaupungeille. Ohjelma tukee kaupungin strategisia tavoitteita kestävän liikkumisen edistämiseksi. Lahdessa kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen on yhdistetty samaan prosessiin yleiskaavatyön kanssa, mikä tapahtuu ensimmäistä kertaa Suomessa.

Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja ympäristötavoitteita

Lahden visio 2030 on: Lahti - rohkea ympäristökaupunki ja uusi strategia muodostuu kolmesta muutosohjelmasta; Elinvoima, uudistuminen ja yhteisöllisyys. Lahden suunta -työ 2017-2020 liittyy kaikkiin kolmeen strategian muutosohjelmaan. Elinvoiman muutokseen liittyviä teemoja ovat mm. keskustan

elinvoiman lisääminen, kestävän kehityksen mukaisen yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen edistäminen, puhtaiden vesien ja luonnon monimuotisuuden vaaliminen ja vetovoimaisen ja hyvinvointia lisäävän työ- ja elinympäristön luominen. Elinvoiman strategisia tavoitteita ovat mm. että vuonna 2030 Lahti on 150 000 asukkaan kaupunki, Lahden asukaskohdattaiset khk-päästöt ovat -70 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä ja että luonnonsuojelualueiden osuus kokonaispinta-alasta kasvaa. Lahden suunta -työssä 2017-2020 nämä tavoitteet on otettu huomioon. Khk-päästötavoitetta tiukennettiin 2019 (kh 3.6.2019) ja strateginen tavoite on -80 % vuoden 1990 päästötasosta vuoteen 2025.

Uudistumisen muutokseen liittyy mm. kaupunkikonsernin toimintatapojen uudistaminen ja toimintakulttuurin kehittäminen Suomen yritysystävällisimmäksi. Lahden suunta -työ 2017-2020 on yksi uusi toimintatapa yhteistyön kehittämiseksi ja siten strategian mukainen.

Yhteisöllisyyden muutoksen tavoitteena on olla lapsiystävällinen hyvinvointikaupunki, jossa kaikilla asukkailla on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen. Lahden kaupungin osallisuusohjelman yhtenä kärkitoimenpiteenä on asukkaiden osallistumismahdollisuuksien laajentaminen ja hy-

vinvoinnin tukeminen. Yhtenä toimenpiteenä on kaupunkiyhteisön osallistuminen strategiseen kaupunkisuunnitteluun, jossa mittarina toimii Lahden suunta -työn 2017-2020 osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatiminen ja osallistumisen ja vuorovaikutuksen toteuttaminen sen mukaisesti. Lahden suunta -työn tavoite ja luonnosvaiheessa osallistumista ja vuorovaikutusta toteutettiin erilaisilla yhteissuunnittelun menetelmillä kuten kyselyillä, työpajoilla ja asukasilloilla. Lisäksi Lahden suunta -työn vaikutusten arviointi toteutettiin monialaisena asiantuntija-arviona ja työhön osallistui myös kattava joukko eri sidosryhmien edustajia työpajojen kautta.

Strategiaan liittyen valittiin myös 5 kärkihanketta, jotka edistävät strategian toteutumista eri painotuksilla. Yhdeksi kärkihankkeeksi valittiin kestävään kaupunkiliikkumiseen liittyvä ”luonnollisesti liikkeessä”. Kärkihankkeen tavoitteena on tukea kestävä liikunnan toimenpiteiden toteutumista strategian tavoitteiden mukaisesti. Kärkihankke nivoutuu osaksi Lahden suunta -prosessia (2017 - 2020) ja siihen kirjatut toimenpiteet ovat samalla kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpiteitä.

Lahden ympäristöohjelma 2018 (hyv. KH 18.6.2018 § 178) on valmisteltu ja sitä tullaan toteuttamaan osana Lahden suunta -prosessia 2017-2020. Ympäristöohjelmassa on esitetty tavoitteet vuosille 2021, 2030 ja 2050. Ympäristöohjelman tavoitteita vuodelle 2030 ovat mm. rauhoitettujen alueiden osuus kokonaispinta-alasta 5 % ja LUMO-kohteet mukaan lukien 8 %, paikallisliikenne kulkee sähköllä ja biokaasulla, joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat lisääntyneet kaksinkertaisiksi vuodesta 2015 ja pyöräilyn pääreitit ovat valmistuneet.

Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteet valmistettiin kaupunginvaltuuston 11.4.2016 hyväksymän strategian pohjalta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteet 15.1.2018. Kaupunginvaltuusto käynnisti strategian tarkistuksen lokakuussa 2017 ja tässä työssä otettiin huomioon Lahden suunta -työn tavoitteet. Lahden strategia 2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.5.2018. Strategian tarkistus ei antanut aiheita Lahden suunta -työn tavoitteiden tarkistamiseen. Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteet on kerrottu edellä Lahti vuonna 2030 –tarinassa teemoittain. Tavoitteet löytyvät Lahden suunta -työn kotisivuilta osoitteesta www.lahti.fi/lahdensuunta.

Lahden suunta syntyy yhdessä tekemällä tietoa rakentaen

Vuodesta 2009 lähtien Lahdessa on tehty strategista yleiskaavaa jatkuvan yleiskaavaprosessin avulla. Yleiskaavaa päivitetään jokaisen valtuustokauden aikana strategisten tarpeiden mukaan. Kauden alussa valtuusto hyväksyy strategian pohjalta yleiskaavan tavoitteet ja lopussa päättää yleiskaavan hyväksymisestä. Tällä yleiskaavakierroksella samaan prosessiin on yhdistetty Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluohjelman teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi 2017-2020.

Vaihtoehtoisia ratkaisuja käsillä oleviin suunnittelukysymyksiin etsitään yhteisöllisesti osallisten kanssa. Lahden suunta -prosessissa keskustellaan kaupungin tulevaisuudesta monella tasolla ja vuoropuhelu onkin prosessin olennainen sisältö.

Koska Lahden suunta -työ on kytketty yleiskaavan kaavaprosessiin, alkaa tavoitteiden asettamisesta maankäyttö- ja rakennuslain mukainen prosessi, johon kuntalaiset, viranomaiset ja yhteistyökumppanit osallistuvat. Valtuustokauden toinen vuosi on prosessin luonnosvaihe, jolloin mm. tehdään vaihtoehtoisia skenaarioita. Luonnosvaihe on aktiivisen osal-

listumisen aikaa kaikille kaupunkilaisille. Lahden tulevaisuutta pääsee visioimaan työpajoissa, yleisötilaisuuksissa ja esimerkiksi verkossa järjestettävien kyselyiden kautta. Lahden suunta -työn vaikutusten arviointi toteutettiin monialaisena asiantuntija-arviona ja työhön osallistui myös kattava joukko erisidosryhmien edustajia työpajojen kautta. Lahden suunta -prosessissa yhdessä tuotettu tieto dokumentoidaan kaupungin paikkatietojärjestelmään, josta sitä käytetään yleiskaavan laadinnan lisäksi muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kuten Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laadinnassa.

Yleiskaava havainnollistaa mitä strategia tarkoittaa maankäytön, liikkumisen ja palveluiden kannalta. Yleiskaavaan tehtävien muutosten tulee heijastaa strategian tavoitteita, mutta varmistaa myös maankäytön kestävä kehitys valtuustokautta pidemmällä ajanjaksolla. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma toteuttaa strategiaa ja esittää lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteitä, joilla edistetään kestävä kehityksen mukaista liikkumista ja mahdollistetaan asukkailla viisaat liikkumisvalinnat.

Miten tietoa rakennetaan?

Jatkuvassa Lahden suunta -prosessissa selvitys- ja lähtötiedot pidetään ajan tasalla maakunnallisessa

selvitystietopankissa sekä kaupungin omassa paikkatietojärjestelmässä. Sähköisen, paikkatietopohjaisen yleiskaavan avulla suunnittelijat, osalliset ja viranomaiset saavat tarvittaessa monipuolisesti yleiskaavan taustalla olevaa tietoa ja osallistuvat myös sen tuottamiseen. Yleiskaava kehittyy yhteisöllisesti tietoa rakentamalla. Paikkatietojärjestelmässä kaikkea tietoa käsitellään samalla tavalla, jolloin asiantuntijoiden tuottama selvitystieto esimerkiksi luonnonympäristöstä ja osallisten tuottama tieto omasta elinympäristöstään ovat samassa asemassa.

Osa selvitystiedosta vanhenee nopeasti, osa voi pysyä ajantasaisena hyvinkin pitkään. Selvitystarvetta tarkkaillaan jatkuvasti. Esimerkiksi liikennettä tai ilmastonmuutosta koskevat selvitykset voivat vaatia päivittämistä piankin, kun uutta tietoa kertyy. Maisemarakenne ja kulttuuriympäristö taas ovat hyviä esimerkkejä tiedoista, jotka pysyvät voimassa kauan. Lahden suunta -työn 2017-2020 yhteydessä aineisto- ja on ollut tarve päivittää ja laajentaa erityisesti Nastolan alueiden osalta. Koko kaupunkia kattavia selvityksiä kuten Lahden lintuatlasta, päivitetään noin kymmenen vuoden välein ja Nastolan alueelle on laadittu linnustoselvitys vuonna 2018 Lahden suunta -työtä varten. Päijät-Hämeen liitto laatii maakuntakaavaa varten selvityksiä, jotka palvelevat myös yleiskaavoitusta. Vuonna 2018 laadittiin selvityksiä mm. elinkeinoelämän alueista.

Väestöön liittyvää tietoa tuotetaan ja väestöennuste tarkentuu jatkuvasti. Väestöennuste tehdään aina käsillä olevan strategian ja yleiskaavan tavoitevuoteen. Tavoitevuosi siirtyy eteenpäin ja lähinäköymä tarkentuu.

Yleiskaavan toteutumista seurataan kestävä seudullisen yhdyskuntarakenteen mittareilla. Seurannan tuloksena saatava tieto auttaa myös kohdentamaan tulevia selvityksiä tarpeellisiin aiheisiin ja oikeisiin paikkoihin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat yleiskaavoitusta

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden kautta valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018. Valtioneuvosto päätti tavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017. Tavoitteiden uudistamisella pyritään vastaamaan

alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin ja edistämään kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa. Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- ***toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen***
- ***tehokas liikennejärjestelmä***
- ***terveellinen ja turvallinen elinympäristö***
- ***elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat***
- ***uusiutumiskykyinen energiahuolto.***

Lahden suunta -työssä 2017-2020 kannalta kaikkien viiden kokonaisuuden valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tärkeitä. Kestävän kaupunki-liikkumisen ohjelma on toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, sekä tehokas liikennejärjestelmä kokonaisuuden tavoitteita tukeva ja yleiskaava Y-203 kattaa kaikki VAT- kokonaisuudet.

Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014 on lainvoimainen kuulutusten myötä ja korkeimman hallinto-oikeuden hylättyä valituksen. Maakuntakaava on saanut lainvoiman 14.5.2019. Lainvoimainen maakuntakaava löytyy Päijät-Hämeen liiton internetsivuilta: <https://paijat-hame.fi/maakuntakaava-2014/>

Maakuntakaavassa Lahden taajama-alue on pääosin taajamatoimintojen aluetta (A). Kaupunkialue (ka) on osoitettu Lahden kaupunkialueelle. Merkinnällä osoitetaan kaupunki- ja taajama-alueet, joita eheyttään ja alueelle on osoitettu yleismääräyksestä poikkeava merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajasta (erikoistavarakauppa, joka voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueen ulkopuolelle kuten auto-, huonekalu-, puutarha- ja maalauskauppa 12 000 k-m², muu erikoistavarakauppa 5 000 k-m²).

Lahden keskusta ja rautatieaseman ympäristö on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C), samoin kuin Nastolan Kirkonkylän ja Rakokiven alue. Lahden keskustan osalta ei ole maakuntakaavassa määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien

suuryksiköiden yhteenlaskettua enimmäiskerrosalaa, Nastolan kuntakeskuksen osalta enimmäiskerrosalaksi on määrätty 30 000 k-m². Maakuntakaavassa osoitettuja keskustatoimintojen alakeskuksia (ca) ovat Kärpänen, Laune, Mukkula, Kiveriö, Ahtiala, Jalkaranta, Karisto, Renkomäki, Villähde ja Uusikylä. Näille on määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien suuryksiköiden yhteenlasketun kerrosalan enimmäismääräksi Villähteelle ja Uuteenkylään 8 000 k-m², muiden osalta 10 000 k-m².

Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueita (KM) on osoitettu Launeelle, Uudenmaankadun varteen, Valtatien 4 Renkomäen eritasoliittymän ympäristöön, Holman risteysalueelle sekä Nastolan Kauppakaareen. Vähittäiskaupan suuryksikön kohdemerkintä (km) on osoitettu Helsingintien varteen Hennalaan ja Karistoon. Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille ja kohdemerkinnöille määritelty vähittäiskaupan enimmäismitoitus on alue ja kohdekohtaisesti kuvattu maakuntakaavan määräyksissä. Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) on rajattu Pippo-Kujalan, Pekanmäen ja Uudenkylän alueelle. Palvelukeskittymiä (P) varten on osoitettu merkinnot Päijät-Hämeen keskussairaalan alueelle ja Pajulahden urheilupuiston alueelle. Loma- ja matkailualueeksi (R) on osoitettu Kärkjärven koillisranta

Lapakiston luonnonsuojelualan lähellä ja Mukkulan kartanon alue.

Työpaikka-alueet (TP) sijoittuvat Kukonkosken ympäristöön, Pekanmäen ja Lotilan alueille, Holma-Kymijärven maantien tuntumaan, Lehmuksen alueelle, Niemeen, Kolavaan, Varjola-Veljeskylän alueelle, Uuteenkylään ja valtatie 4 Seestan eritasoliittymän ympäristöön. Teollisuus- ja varastoalueita (T) on osoitettu Niemeen, Mukkulaan, Hennalaan, Metsä-Pietilään, Kujalaan, Jokimaalle, Villähteelle, Kouvolantien varteen Nastolan Kirkonkylään ja Uutenkylään. Kymijärven voimalaitos on merkitty suuronnettomuusvaaralliseksi laitokseksi (Tkem) ja sen ympärille on merkitty konsultointivyöhyke (kons). Uudessakylässä Kuivannontien varressa on puolustusvoimien alue (EP), muita erityisalueita ovat Levon hautausmaa (EH1), Kujalan jätteenkäsittelyalue (EJ2), Nastolan Montarin käytöstä poistettu jätteenkäsittelyalue (Ejm3) ja Kymijärven lämpövoimalaitos (EN1). Maa-ainesten ottoalue (eo) on merkitty Renkomäkeen ja Nastolan Arolaan. Moottoriurheilukeskus (em) on merkitty Pippoon. Maakuntakaavassa on osoitettu luonnonvaralogistiikan kehittämisen kohdealue (Ilk) Nastolan Montariin ja Kirviään.

Luonnonsuojelualueita (SL) maakuntakaavaan on Lahden alueelle osoitettu 20 kappaletta, joista suurimmat ovat Pesäkallion, Lapakiston ja Linnaistensuon luonnonsuojelualueet. Virkistysalueina (V) on merkitty Kaarlammin, Renkomäen, Kujalan, Enonsaaren, Kerinkallion, Jokimaan, Pirttiharjun, Läntisen Salpausselän, Ala-Okeroinen, Takkulan, Pesäkallion, Viuhan ja Turranmetsän virkistysalue. Virkistyskohteita ovat Arvojärven ja Ahvenlammen virkistyskohteet. Viheryhteystarpeita (vy) on osoitettu väleille Ala-Okeroinen - Pirttiharju, Kujala - Karisto, Jokimaa - Renkomäki, Kerinkallio-Kujala, Salpausselkä - Karisto, Salpausselkä - Latokarkea-Pesäkallio, Karisto-Nastolan kirkonkylä, Kangas - Kakarlamminkallio, Uusikylä - Kähärä ja Kottero - Haarankylä. Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ulkoilunohjaamistarpeita (MU) on osoitettu Lapakiston luonnonsuojelualan ympäröivät metsäalueet Pajulahdesta Seestaan asti.

Maakuntakaavassa on osoitettu Lahden alueelle kolme kehittämisen kohdealuetta (kk), joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä alueiden käytöllisiä kehittämistarpeita. Lahden radanvarsi (kk6) suunnitellaan korkeatasoiseen ja tehokkaiseen asuin- ja työpaikkakäyttöön sekä julkisille ja yksityisille palveluille matkakeskukseen tukeutuen. Niemi-Mukkula (kk7) aluetta uudistetaan ja kehi-

tetään kampusalueena sekä asuin- ja työpaikkatoiminnoille. Radan ja vt 12 varressa Nastolassa (kk8) lisätään asumista henkilöliikenteen asemien läheisyyteen.

Maakuntakaavassa Lahden eteläinen kehätie on osoitettu Launeen linjauksen mukaisesti, nykyinen Valtatie 12 on Lahden osalta osoitettu Hollolan rajalta VT4:n liittymään saakka kaksiajorataisena pääkatuna ja siitä Nastolan eritasoliittymään asti merkittävästi parannettavana kaksiajorataisena päätienä. Valtatie 12 välillä Nastolan eritasoliittymä - Uudenkylän eritasoliittymä on merkitty merkittäväksi parannettavana valtatieksi ja siitä eteenpäin aina maakunnan rajalle asti valtatie 12 on esitetty uuteen linjaukseen uutena valtatieksi. Maakuntakaavassa on myös esitetty ohjeellisena päätatana Lahti-Mikkeli ratalinjaus. Lahden alueelle ei ole osoitettu yhtään tuulivoimatuotantoon soveltuvaa aluetta.

Suurin osa Nastolan alueesta on maakuntakaavassa maaseutumaisena aluetta. Lähikeskuskyläiksi on merkitty Pyhäntä, Seesta-Luhtaanmaa, Kumia, Ruuhijärvi, Haravakylä ja Tapiola. Haja-asutuskyläiksi ovat Immilä ja Mäkelä. Maaseudun kehittämisen kohdealue (mk) on osoitettu Mäkelä-Pyhäntään alueelle.

Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittäviä alueita (kmv) ovat Salpausselän hiihtostadion, Hennalan kasarmit, Lahden suurradioasema, Lahden rautatieasema ja varikkoalue, Lahden kaupungintalo ja kauppatori, Harjukatu, Onnelantien ja Kymintien pientaloalueet sekä Karjalankadun pienkerrostalot, Harjukadun pienkerrostaloalue, Koiskalan kartano, Fellmanninpuisto, Anttilanmäen esikaupunkiasutus, Tapanilan ruotsalaistaloalue, Seestan kartano, Toivonajan kartano, Erstan kartano, Seestan mylly, Immilän mylly ja Kumian mylly. Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta maakunnallisesti arvokkaita alueita ovat Koiskalan kulttuurimaisema, Okeroisten kulttuurimaisema, Harjumäen maisema-alue, Immilän kulttuurimaisema, Arrajoen kulttuurimaisema, Tapiolan ja Pensuon alue, Uudenkylän kulttuurimaisema, Ruuhijärven kylän kulttuurimaisema, Toivonajan kulttuurimaisema, Seestan kulttuurimaisema ja Kankaan kulttuurimaisema.

Päijät-Hämeen vaihemaakuntakaava

Päijät-Hämeen maakuntaliitto on käynnistänyt vaihemaakuntakaava laadinnan päätöksellään 18.6.2018. Vaihemaakuntakaavalla on tarkoitus ratkaista Lahden seudun jätteenkäsittelyalueen sijoittuminen. Vaihemaakuntakaavalla ratkaistaan jätteen-

käsittelyalueen sijainti ja siihen liittyvät liikenteen ja teknisen huollon verkostot. Alueen toteutusvaihtoehtoja on vertailtu ja niiden vaikutuksia arvioitu vaihemaakuntakaavan kanssa samanaikaisesti laadinnassa olleessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA). Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja vaihemaakuntakaavan luonnos ovat olleet yleisesti nähtävillä 15.1. – 28.2.2020. Toteutusvaihtoehtoissa ei ole Lahden alueelle sijoitettavaa kohdetta. Vaihemaakuntakaavasta löytyy tietoa Päijät-Hämeen liiton internetsivuilta: <https://paijat-hame.fi/vaihemaakuntakaava-2/>

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) ja oikeusvaikutteiset osayleiskaavat (OYK)

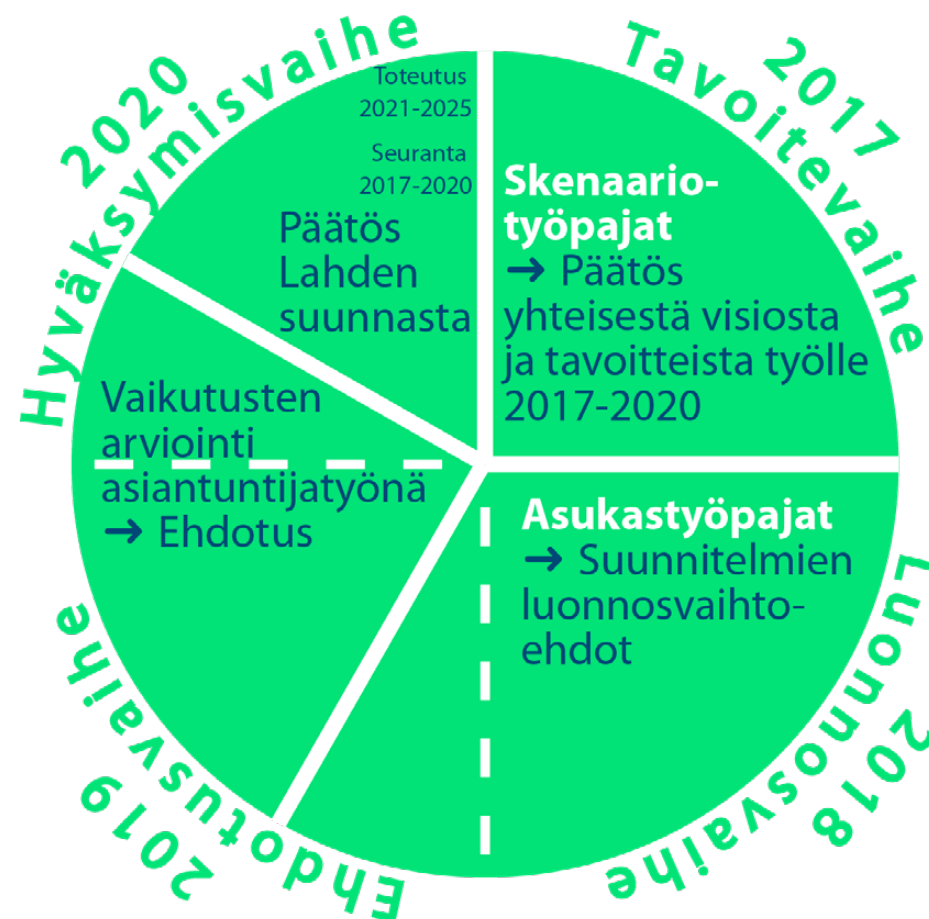
Lahdessa on voimassa kuusi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Nastolan voimassa olevat osayleiskaavat eivät kata koko Nastolan aluetta, joten yleiskaavan piirissä olevan alueen pinta-ala kasvaa Lahden yleiskaavan 2030 myötä merkittävästi. Voimassa olevien osayleiskaavojen merkinnät on siirretty ja yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030.

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) tulee kumoamaan Lahden läntisten osien osayleiskaavan ja Turpeensalmen osayleiskaavan kokonaisuudessaan, Viihlä-Koiskalan osayleiskaavan, Luoteis-Nastolan osayleiskaavan sekä Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan ja Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan osittain. Lahden yleiskaavan 2030 kartalla esitetään rasterilla alueet, joilla em. kaavojen merkinnät ja määräykset jäävät voimaan.

Voimassa olevat osayleiskaavat ja rantayleiskaava löytyy kaupungin karttapalvelusta <https://kartta.lahti.fi/ims> ja internetsivuilta <https://www.lahti.fi/palvelut/kaavoitus/yleiskaavoitus/voimassa-olevat-osayleiskaavat>. Koko kaupungin kattavan Lahden yleiskaavan 2030 tarkoitus on jatkossa ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla.

2.

Suunnittelun prosessi: Miten Lahden suunta -työ tehtiin?

Valmistelun eteneminen ja tavoitteiden asettaminen

Lahdessa on kehitetty päivittyvä yleiskaava, jota tarkistetaan valtuustokausittain. Ensimmäinen rullaavan yleiskaavan kierros oli 2009-2012 ja toinen 2013-2016. Lahden kaupungin ja Nastolan kunnan yhdistyttyä uudeksi Lahden kaupungiksi 1.1.2016 yleiskaava ei enää ollut koko kaupungin yleiskaava, vaan siitä tuli kaupunginvaltuuston päätöksellä 27.6.2016 Lahden läntisten osien osayleiskaava Y-202, joka on saanut lainvoiman 5.10.2017.

Yleiskaavan kolmannella rullaavalla kierroksella samaan prosessiin päätettiin yhdistää myös muita kaupungin strategisia teemoja, kuten kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma, ja tälle työlle annettiin nimeksi Lahden suunta. Lahden suunta -työ 2017-2020 tuli vireille 21.2.2017 koteihin jaetun kaavoituskatsauksen yhteydessä.

Lahden kaupungin ja Nastolan kunnan yhdistetty kaupunginvaltuusto hyväksyi yhdistymissopimuksen pohjalta laaditun uuden Lahden strategian 11.4.2016. Yleiskaavan kestävän yhdyskuntarakenteen ja palveluverkon kaupunkitaloudelliset teemat olivat vahvasti mukana strategian valmistelussa. Uuden valtuustokauden alkaessa 2017 valtuusto käynnisti strategian päivittämisen lokakuussa 2017 ja valtuusto päätti Lahden strategiasta vuoteen 2030 kokouksessaan 14.5.2018.

Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella painotuu yhdyskuntarakenteen ja fyysisen kaupunkiympäristön sekä liikkumisen ja liikenteen suunnittelun yhdistäminen eheäksi vuorovaikutteiseksi kokonaisuudeksi. Muita keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi palveluiden ja palveluverkon, kaupan ja elinkeinojen sekä luonnonympäristön teemojen suunnittelu.

Lahden suunta -työn eteneminen – keskeisimmät vaiheet

TAVOITEVAIHE 2017

25.4.2017	Lahden suunta -työn esittely Nastolan aluejohtokunnalle
18.5.2017	Lahden suunta -työn esittely kaupunginvaltuuston seminaarissa
10.5. - 17.6.2017	Liikkumisen nykytilatyöpajat toteutettiin seuraavissa yhteyksissä: <ul style="list-style-type: none"> • Valtuustoseminaari • Nastolan kaavailta • Tiirismaan lukiolaisten työpaja • Maankäytön ja aluehankkeiden työpaikkakokous • Kunnallistekniikan työpaikkakokous • Nuorisovaltuusto • Yleiskaavan työryhmä • Lahden suunta ohjausryhmä • Lahti Cityn aamukahvitilaisuus • Liikkumisen nykytilan kartoitus 20.-25.6.2017 Porukka-kyselyllä
19.6.2017	Lahden suunta -työn esittely elinvoima- ja työllisyysjaostolle
18.8.2017	Lahden suunta -teemapäivä kaupungin eri toimialoille
11.9.2017	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville
12.9.2017	Liikkumisen skenaariotyöpaja hallinnon ja elinkeinoelämän edustajille
14.9.2017	Liikkumisen skenaariotyöpaja päättäjille ja asukkaille
3.10. 2017	Liikkumisen nykytila ja skenaariot ja tavoitteiden muodostaminen, esittely Nastolan aluejohtokunnalle
3.10. 2017	Liikkumisen nykytila ja skenaariot ja tavoitteiden muodostaminen, esittely Sivistyslautakunnalle
12.10.2017	Aloitustavaiheen viranomaisneuvottelu
23.10.2017	Liikkumisen nykytila ja skenaariot ja tavoitteiden muodostaminen, esittely Joukkoliikennelautakunnalle
20.10.-5.11.2017	Verkkokysely Lahden suunta -työn tavoitteista
11.12.2017	Elinvoima- ja työllisyysjaosto käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet

LUONNOSVAIHE 2018-2019

8.1.2018	Kaupunginhallitus käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet
15.1.2018	Kaupunginvaltuusto hyväksyy Lahden suunta -työn tavoitteet
14.2.2018	Strategiaseminaari
10.4.2018	Arjen paikat ja reitit tapahtuma, Kauppakeskus VALO
12.4.2018	Arjen paikat ja reitit tapahtuma, Kauppakeskus Karisma
17.4.2018	Arjen paikat ja reitit tapahtuma, Kauppakeskus TRIO
19.4.2018	Arjen paikat ja reitit tapahtuma, Rakokiven liikekeskus
16.3. -25.4.2018	Arjen paikat ja reitit -verkkokysely
10.4.-8.5.2018	Asukaskysely liikenneturvallisuudesta -verkkokysely
29.5.2018	Luonnosvaihtoehtojen esittely Nastolan aluejohtokunnalle
20.8.2018	Elinkeinoelämä selvityksen esittely Elinvoima- ja työllisyysjaostolle
17.9. 2018	Lahden suunta -työn luonnosvaiheen aikataulun muutos hyväksytään Elinvoima- ja työllisyysjaostossa
1.9. -26.10.2018	Koulumatkakysely
18.10.2018	Valtuustoseminaari
21.2.2019	Asiantuntijatyöpaja SUMP-toimenpiteistä
18.3.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely Elinvoima- ja työllisyysjaostolle
26.3.2019	Tekninen ja ympäristölautakunnan ja Joukkoliikennelautakunnan yhteisseminaari <ul style="list-style-type: none"> • Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma • Joukkoliikenteen runkolinjauudistus • Keskustan liikenne ja liikkumissuunnitelma • Yleiskaavaluonnoksen esittely
1.4.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely kaupunginhallitukselle
3.4.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely kaupunginvaltuustolle
16.4.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely Sivistyslautakunnalle
17.4.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely Osallisuuden ja hyvinvoinninjaostolle
23.4.2019	Tekninen ja ympäristölautakunta asettaa Lahden suunta -luonnoksen nähtäville
2.5.-3.6.2019	Lahden suunta -luonnos nähtävillä, lausunnot ja mielipiteet
9.5.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely yleisötilaisuudessa Rakokivessä
15.5.2019	Lahden suunta -luonnokseen liittyvä valmistelijoiden vastaanotto Museokioskissa
28.5.2019	Lahden suunta -luonnoksen esittely Nastolan aluejohtokunnalle

EHDOTUSVAIHE 2019-2020 JA VAIKUTUSARVIOINNIT

7.6.2019	Vaikutusten arvioinnin aloitusseminaari
10.6.2019	Katsaus Lahden suunta –työn luonnoksesta saaduista lausunnoista ja mielipiteistä kaupunginhallitukselle
9.9.2019	Pippon maankäyttöratkaisuja Kaupunginhallitukselle
11.9.2019	Vaikutusten arvioinnin loppuseminaari
18.9.2019	CitiCAP-sovellus Museokioskilla
20.9.2019	CitiCAP-sovellus Museokioskilla
30.10.2020	Tekninen ja ympäristölautakunnan iltakoulu ehdotusvaiheen keskeisistä suunnittelukysymyksistä ja niiden ratkaisusta
10.12.2019	Keskustan liikenne ja liikkumisselvitys LIISU 2030 Kaupunginhallitus, Tekninen ja ympäristölautakunta, Joukkoliikennelautakunta – yhteisseminaari
10.12.2019	Keskustan liikenne ja liikkumisselvitys LIISU 2030 aloitusvaiheen asukastilaisuus Museokioskilla
17.12.2019	Neuvottelu metsätoimijoiden kanssa
2.1.-30.1.2020	Asukaskysely kaupunkipyöristä –verkkokysely
9.3.2020	Neuvottelu metsätoimijoiden kanssa
7-18.4.2020	Keskustan turvallisuuskokemukset ja niiden parantaminen – verkkokysely Lahden keskustan asukasverkolle (‘Lahen keskusta-asukkaat’ –ryhmä) ja suunnatusti joillekin keskustan sidosryhmille ja keskeisille ammattialoille. Kurssiyhteistyö LAB-ammattikorkeakoulun kanssa.
21.4.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Tekninen ja ympäristölautakunnalle
27.4.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Elinvoima- ja työllisyysjaostolle
28.4.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Sivistyslautakunnalle
29.4.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Osallisuuden ja hyvinvoinninjaostolle
11.5.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely kaupunginhallitukselle

TULEVIA TAPAHTUMIA

12.5.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Joukkoliikennelautakunnalle
12.5.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Elinkeinoyhteistyöryhmälle
12.5.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely Nastolan aluejohtokunnalle
19.5.2020	Tekninen ja ympäristölautakunta käsittelee Lahden suunta -ehdotuksen
25.5.2020	Kaupunginhallitus käsittelee Lahden suunta -ehdotuksen ja asettaa sen nähtäville
26.5.2020	Lahden suunta -ehdotuksen esittely asukastilaisuudessa
27.5.2020	Lahden suunta päivystys
12.6. – 14.8.2020	Lahden suunta -ehdotus nähtävillä, lausunnot ja muistutukset

HYVÄKSYMISVAIHE 2020

Lahden suunta valmisteltiin yhteistyössä osallisten kanssa

Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaiset olivat aktiivisesti mukana Lahden suunta -luonnoksen valmistelussa. Touko-kesäkuussa 2017 järjestettiin useita työpajoja liikenteen nykytilan kartoittamiseksi. Nykytilan työpajoihin osallistui yhteensä noin 300 ihmistä ja samasta teemasta tehtyyn verkkokyselyyn saatiin noin 200 vastaajaa. Konsulttityönä laadittiin skenaariovaihtoehtoja liikkumisen tulevaisuudesta ja syyskuussa 2017 eri sidosryhmät pääsivät osallistumaan skenaariotyöskentelyyn kahdessa työpajassa.

Laajin osallistumisen jakso toteutettiin huhtikuussa 2018, jolloin järjestettiin neljän erillisen Arjen paikat ja reitit -tapahtuman sarja eri kauppakeskuksissa ympäri Lahtea. Tapahtumissa noin 300 lahtelaista otti osaa Lahden suunta -työhön, muun muassa kertomalla liikkumisestaan ja siitä, miten he kokevat arkisen ympäristönsä sekä visioimalla kaupungin tulevaisuutta. Tapahtumissa oli mukana laaja joukko suunnittelijoita hakemassa ensikäden tietoa osallistujilta. Arjen paikat ja reitit kartoitukseen osallistui myös yli 500 lahtelaista karttakyselyn kautta, joka toteutettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston yhteisen URAMO-hankkeen (Urban Aesthetics in Motion) kanssa. Karttapaikannuksia saatiin 6500 kappaletta. Tietoa on käytetty apuna yleiskaavan ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjel-

man laatimisessa, ja tieto on myös myöhemmin käytettävissä tarkemmassa suunnittelutyössä paikkatietojärjestelmän kautta. Arjen reitit ja paikat aineistot dokumentoitiin, siirrettiin sähköiseen muotoon ja analysoitiin. Aineiston pohjalta laadittiin myös opinnäytetyö Aalto-yliopistolle. Tulokset näkyvät yleiskaavakartan ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman lisäksi Lahden suunta 2030 -tarinassa. Lisäksi Lahdessa asuvien ja liikkuvien mielipiteitä sekä heidän kokemuksiaan elinympäristönsä liikenneturvallisuuden ja liikkumisen ongelmista kerättiin sähköisellä kyselyllä ja tuloksia hyödynnettiin liikenneturvallisuussuunnitelman laatimisessa.

Kestävän kaupunkiliikkumisen teemoja työstettiin lisäksi poliittisten päättäjien kanssa valtuuston yhteisseminaarissa syksyllä 2018 ja lautakuntien yhteisseminaarissa keväällä 2019. Kestävän kaupunkiliikkumisen toimenpidelistaus on laadittu Lahden suunta työn tavoitteiden, skenaariotyön osoittamien tarpeiden ja osallistamisen tulosten perusteella.

Lahden suunta -työn 2017–2020 luonnos oli nähtävillä 2.5.–3.6.2019 välisenä aikana. Luonnosvaiheen ratkaisuja esiteltiin eri sidosryhmille keväällä 2019 ja asukkaille järjestettiin toukokuussa kaksi esittelytilaisuutta. Iltatilaisuus oli 9.5. Nastopolin auditoriossa. Lisäksi oli mahdollista tavata työn valmis-

teliijoita Museokioskilla 15.5. Luonnoksesta saatiin määräaikaan mennessä 13 viranomaislausuntoa ja 78 mielipidettä. Mielipiteistä 13 tuli erilaisilta yhdistyksiltä tai järjestöiltä.

Pyöräilyn tavoiteverkkoluonnos oli kommentoitavana erillisen karttakyselyn kautta luonnosvaiheen nähtävillä olon aikana 9.5.–3.6.2019. Karttakyselyyn osallistui 236 henkilöä, joilta saatiin 501 karttavastausta. Lisäksi ehdotusvaiheessa on tammikuussa 2020 kerätty karttapohjaisen kyselyn kautta asukkailta kommentteja kaupunkipyöräjärjestelmän suunnittelutyötä varten. Samoin Lahden keskustan asukasverkolle ('Lahen keskusta-asukkaat' -ryhmä) sekä joillekin keskustan sidosryhmille ja keskeisille ammattialoille suunnatulla karttakyselyllä on kerätty tietoa Lahden keskustan turvallisuuskokemuksista ja ajatuksia niiden parantamiseksi. Ehdotusvaiheessa Arjen paikat ja reitit kyselyaineistosta tehtiin vielä jatkoanalyysyjä, jotka on esitelty Arjen paikat ja reitit tulostarkastuksessa.

Keskustan liikenne ja liikkumisselvityksen LIISU 2030 laatiminen on käynnistynyt syksyllä 2019 ja joulukuussa 2019 on järjestetty Kaupunginhallituksen, Tekninen ja ympäristölautakunnan sekä Joukkoliikennelautakunnan yhteisseminaari sekä aloitusvaiheen asukastilaisuus. Valmistelutyö jatkuu vuonna 2020.

Vaikutusten arviointi toteutettiin 1.6-31.10.2019 monialaisena ja vuorovaikutteisena asiantuntija-arviointina. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnettiin selvitys- ja lähtötietojen lisäksi viranomaisten lausuntoja, osallisten tuottamaa tietoa, mielipiteitä ja kommentteja Vaikutusten arvioinnin näkökulmina olivat Lahden suunta -työn liittyvät kuusi keskeistä pääteemaa: hyvinvointi, kaupunkitalous, kestävä liikkuminen, kulttuuriympäristöt ja maisema, ekosysteemipalvelut sekä ilmastovaikutusten arviointi. Vaikutusten arviointi käynnistyi yhteisellä seminaaripäivällä 7.6.2019 ja lopetusseminaari järjestettiin 11.9.2019. Seminaaripäivien kautta vaikutusten arviointiin osallistui kattava joukko eri sidosryhmien edustajia. Asiantuntijoiden lausunnot on koottu yhdeksi raportiksi Lahden suunta -työn 2017-2020 liitteeksi. (Liite 17). Vaikutusten arviointien keskeiset sisällöt on kuvattu lyhyesti raportin esipuheessa ja huomioitu Lahden suunta -työn ehdotuksen valmistelussa. Luonnosvaiheen palautteissa metsätalusteema nousi vahvasti esiin ja tämän vuoksi laadittiin erillinen tarkastelu vaikutuksista metsätalouteen ja käytiin neuvotteluja metsätoimijoiden kanssa yleiskaavan kaavaratkaisuista virkistykseen ja metsätalouden tarpeiden yhteensovittamiseksi. Lisäksi

osana Lahden kaupungin erillistä tutkimushanketta Lahden suunta -työn luonnosvaiheen aineistot on auditoitu kävelyn ja pyöräilyn edistämisen ja turvallisuuden parantamisen näkökulmasta.

Lahden suunta -työn valmisteluun liittyvistä päätöksistä viranomaistahojen osalta vastaa Lahden suunta -ohjausryhmä, joka muodostuu kaupungin eri palvelualueiden asiantuntijoista. Työtä valmistelelee yleiskaavan työryhmä ja kestävä kaupunkiliikuttamisen teemojen osalta SUMP-työryhmä.

Yleiskaavatyön 2013-2016 kierrokselta ehdotusvaiheessa vuonna 2016 saatujen lausuntojen ja muistutusten vastineissa esitettiin asioita siirrettäväksi yleiskaavatyöhön 2017-2020. Seuraavassa on kooste siirtyneistä asioista teemoittain ja tieto siitä, miten Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella asiaa on käsitelty.

Yleiskaavatyön 2013-2016 kierrokselta siirtyneet asiat

KESTÄVÄN YHDYSKUNTARAKENTEEN, KAUPUNKITALOUDEN JA ELINKEINORAKENTEEN TEEMAT

- Maankäytön tarkastelu niillä vanhan Lahden kaupungin reuna-alueilla, joiden todettiin yleiskaavatyön 2009-2012 vaikutusten arvioinnissa hajauttavan yhdyskuntarakennetta
- o Uuden maankäytön (A, T, P) suuntaaminen kestäville yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille uudessa Lahdessa
- o Asumisen aluevarausten poistaminen ja muuttaminen maa- ja metsätalousalueeksi Lehmuksen ja Jokimaan alueella. Alueella on mahdollista haja-asuminen.
- Elinkeinorakenteen kokonaisuuden tutkiminen yhdyskuntarakenteen monipuolisuuden näkökulmasta
- o Lahden elinkeinoelämän alueita koskevia selvityksiä ovat Liikenteen ja maankäytön yhteistyömenetelmien kehittäminen (Liikennevirasto, 2018), Kaupunkiseutujen tulevaisuuden yritysalueiden kehittäminen (MAL –verkosto, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2018) ja Selvitys Päijät-Hämeen elinkeinoelämän alueiden merkittävydestä (Päijät-Hämeen liitto, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2019). Selvitysaineistoa on hyödynnetty laadittaessa Lahden tarinaa ja elinkeinoelämän alueiden suunnitteluohjeita.
- Koiskalan alueen maankäytön ja aluerajausten tarkempi tarkastelu
- o Koiskala-Tiiranmäen kaavarunkosuunnitelman valmistelu samanaikaisesti yleiskaavan kanssa. Yleiskaavaluonnoksessa esitettiin kaksi vaihtoehtoa alueen liikenneverkolle ja maankäytölle. Kaavarunkoon liittyen laadittiin liikenneselvitys ja liikenteen yleissuunnitelma, jonka pohjalta on tehty liikenneverkon ratkaisu sekä kaavarunkoluonnokseen, että yleiskaavaehdotukseen. Kaavarunkoluonnoksen maankäyttö on yleispiirteistetty yleiskaavaehdotukseen.
- Kariston itäisen alueen (A-13) maankäytön vaihtoehtojen (A - T) ja rajauksen tarkastelu
- o Kariston alueella käynnissä kaavarungon laadinta. Työn aikana tullaan laatimaan tarkempia selvityksiä alueelle. Kaavarunkosuunnitelman ratkaisut voidaan ottaa huomioon Lahden suunta -työn 2021-2024 kierroksella.

LUONNONYMPÄRISTÖ

- Luontoselvitykset yhtenäiselle tasolle koko uudessa Lahden kaupungissa
- o Liito-oravaselvitys on laajennettu vuonna 2016 kattamaan Nastolan kunnan omistamat metsäalueet.
- o Nastolan alueen linnustoarvot on analysoitu ja raportoitu vuonna 2018 yleiskaavaluonnoksen pohjaksi.
- o Luontoselvityksen laatimista Nastolan laajoille maa- ja metsätaloustaloudessa oleville alueille ei ole nähty tarpeelliseksi laatia, koska alueelle ei kohdistu rakennuspaineita ja maankäytön muutospainetta. Selvityksissä on keskitetty maankäytön muutospainetta alla oleviin alueisiin.
- Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet (MAALI) selvitystietoihin
- o Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet on lisätty kaupungin sisäiseen paikkatietoaineistoon ja ovat sieltä kaikkien suunnittelijoiden saatavilla.
- Viheryhteystarpeiden tarkastelu VT4 Lahden ohitustien yli Kaukarista

Myllypohjaan ja Kunnaksen kohdalla

- o Lahden ekologiset verkostot ja viheryhteys tarpeet selvitetty koko kaupungin alueelta selvityksellä ja viheryhteystarpeet on päivitetty yleiskaavaehdotukseen, alueellisiin suunnitteluohjeisiin sekä väyläkuvauksiin.

POHJAVESIÄ JA HULEVESIÄ KOSKEVAT ASIAT

- Elinkeinoelämän alueet (T ja TY) pohjavesi alueella ja pohjaveden muodostumisalueella
- o Pohjavesialueella olevien elinkeinoelämän alueiden kaavamerkintä on muutettu olemaan TY.
- Renkomäen maa-aineksen ottoalueen (eo) rajauksen ajantasaisuuden arviointi
- o Renkomäen maa-ainesten ottoalueen rajausta on muutettu siten, että rajausta ei sisällä aluetta, jolla ottaminen on lopetettu ja maisemointi aloitettu. Ottoalueen rajausta vastaa käsittelyssä olevan maa-ainesten ottamiseen liittyvän hakemuksen suunnitelmia.

- Pohjaveden ottamoiden lähisuoja-alueiden rajausten päivittäminen
- o Lahti Aquan pyynnöstä pohjaveden ottamoiden lähisuoja-alueiden rajaukset on poistettu yleiskaavakartalta.
- Tulva-aluevarausten osoittaminen yleiskaavassa
- o Turva-aluevarauksia ei ole erikseen osoitettu yleiskaavakartalla. Tulva-alueille ei ole esitetty maankäytön aluevarauksia. Tulva-alueet sijoittuvat kaavan M, MU, VL tai VR alueille.
- Lahden hulevesiohjelman edellyttämät yleiskaavamerkinnät, -määräykset ja suunnitteluohjeet
- o Yleiskaavaan liittyen on tehty hulevesiselvitys, joka laitetaan nähtäville yleiskaavaehdotuksen yhteydessä. Hulevesiselvityksen tulokset on kirjattu yleiskaavan alueellisiin suunnitteluohjeisiin ja väyläkuvauksiin. Hulevesien hallinta on myös nostettu yleiskaavan yleisiin kaavamääräyksiin sekä joidenkin aluevarausmerkintöjen kaavamääräyksiin.

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

- Rakennussuojelun ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten ulottuvuuksien esiin tuominen strategisina teemoina
- o Teemaa ei ole tarkasteltu tällä Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella. Rakennussuojelu ja kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen on kuitenkin tunnistettu tärkeänä asiana ja teemaan liittyen on laadittu laaja selvitys Nastolan kulttuuriympäristöistä. Lisäksi Lahden suunta -työn 2017-2020 vaikutusten arvioinnissa maisema ja kulttuuriympäristöt otettiin tarkasteluun omana teemana. Myös arvioinnissa nousi esiin kulttuuriympäristön puuttuminen strategisista linjauksista ja toivottiin osuuden vahvistamista työssä, joten teemaan on hyvä palata seuraavilla Lahden suunta- työn kierroksilla.
- Rakennetun ympäristön ja kulttuuriympäristön arvojen selvittäminen ja tunnistaminen yhteistyössä kaupunkilaisten kanssa
- o Tällä yleiskaavakierroksella on laadittu Nastolan kulttuuriympäristöselvitys, jonka laadintaan ovat osallistuneet kuntalaiset kyselyn ja haastattelujen kautta.

Ihmiset ja yhteisöt

- Lapsiystävällistä kaupunkiympäristöä koskevia selvityksiä on tarkoitus laajentaa yleiskaavatyössä 2017-2020 koskemaan myös uuden Lahden itäisten osien lapsia ja nuoria
- o Edellisellä yleiskaavakierroksella kaupunkiympäristön lapsiystävällisyys oli erityinen tutkittava teema. Työtä jatkettiin myös 2017-2020 kierroksella: esimerkiksi laajentamalla suunnittelussa käytettäviä aineistoja.
- o Koulujen lähiluontokartoitusta jatkettiin talvella 2016-2017. Koulujen käyttämät alueet kartoitettiin käyttäen Maptionnaire-karttakyselypalvelua ja kartoituksesta vastasi ympäristökehitysyksikkö Mun juttu – meidän tulevaisuus –hankkeen osana. Kartoitukseen vastasi 25 alakoulua, 12 yläkoulua ja 6 lukiota. Lähiluontokohteiden rajauksia tehtiin yhteensä 119 kappaletta. Jokainen koulu rajasi keskimäärin noin 4 aluetta.
- Lähiluontokartoitusta laajennetaan entisen Nastolan kunnan päiväkoteihin
- o Päiväkotien ja kerhojen käyttämistä lähiluontoalueista kerättiin paikkatieto

Maptionnaire-kyselyllä jo alun perin vuonna 2014. Lahden ja Nastolan yhdistymisen jälkeen vuonna 2016 laajennettiin aineisto koskemaan myös Nastolan alueen päiväkoteja ja kerhoja. Ympäristökehitysyksikön kanssa toteutettiin Maptionnaire-kysely, johon varhaiskasvatuksen henkilökunta vastasi.

- o Karttapaikannuksia on 1200 kappaletta, jotka ovat 79 vastaajan tekemiä. Varhaiskasvatuksen henkilökunta on kertonut alueiden käytöstä sekä niihin liittyvistä tarpeista ja huolista.
- Kaupunki lasten kokemana -tutkimuksen kyselyn käyttöä jatketaan
- o Lapsiystävällisyys ei ole ollut erikseen esiin nostettu teema Lahden suunta -työssä 2017-2020, eikä kyselyn käyttöä ole jatkettu tällä kierroksella. Aineisto on ollut kuitenkin käytettävissä Trimble Locus Cloud Viewer -palvelun kautta. Aineisto sisältää tietoa lasten käyttämistä alueista ja siitä, minkälaisia toiminnallisia ja sosiaalisia tarjoumia eli mahdollisuuksia ympäristö tarjoaa lapsille.
- o Lauri Käkelä hyödynsi opinnäytteessään vuonna 2017-2018 aiempaa Kaupunki lasten kokemana -tutkimusta ja kyselypohjaa sekä toteutti vastaavan

kartoituksen Nastolan kirkonkylän ja Renkomäen kouluille. Lauri Käkelän opinnäytetyö: <https://www.theseus.fi/handle/10024/159856>

- Selvityksiin ja suunnitteluun otetaan mukaan vielä enemmän yläkouluikäisiä ja sitä vanhempia lapsia ja nuoria.

KOULUKIERTUE

- o Myös yhteistyötä koulujen kanssa jatkettiin yleiskaavakerroksen aikana. Keväällä 2019 ympäristökehitysyksikkö organisoivat Lahti liikkeessä -koulukiertueen, joka vieraili kolmella koululla. Kiertuekouluiksi valikoituivat Tiirismaan koulu, Ahtialan koulu ja Kärpäsen koulu. Tavoitteena oli jatkaa kiertuetta keväällä 2020 kolmella uudella koululla, mutta suunnitelma peruuntuivat koronavirustilanteessa.
- o Koulukiertueen aiheina olivat kestävä liikkuminen, kaupunkisuunnittelu ja ympäristö. Kyseessä oli Lähiympäristö ja osallisuus –oppimispolku -hankkeessa tuotettu konsepti osallisuustyön ja kestävä liikkuksen kasvatuksen edistämiseen. Hankkeen tavoitteena oli luoda pedagoginen malli, jossa lapset ja nuoret tutustuvat kotikaupunkiinsa ja lähiympäristöönsä ja saavat kokemuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta eri ikäkausiin sopivilla tavoilla.

KOULUMATKAKYSELY

- o Lahden kouluille toteutettiin 2018 syksyllä koulumatkakysely, jolla kartoitettiin liikkumistottumuksia ja esimerkiksi liikkumisympäristössä vaaralliseksi koettuja asioita. Kyselyyn vastasivat 1. – 9. luokkalaiset oppilaat yhteensä 27 koulusta.
- o Kysely tuotettiin Lähiympäristö ja osallisuus-oppimispolku-hankkeessa ja sen kehittämiseen osallistuivat ympäristökehityksen ja kunnallistekniikan lisäksi Liikkuva koulu -yhdysopettajat Lahden kouluista sekä hankkeen pilottikoulut Ahtialan koulu, Myllypohjan koulu, Salpausselän peruskoulu, Kukkasen peruskoulu, Kärpäsen koulu, Lahden lyseo ja Kannaksen lukio.
- o Koulumatkakysely tullaan toteuttamaan neljän vuoden välein. Kouluille on myös alettu toteuttaa koulukohtaisia liikkumissuunnitelmia, joiden suunnitteluun oppilaat osallistuvat.

YMPÄRISTÖ JA KESTÄVÄ LIIKKUMINEN AIHEINA LAHDEN KAIKISSA KOULUISSA

- o Lähiympäristö ja osallisuus –oppimispolku -hanke käynnistyi syksyllä 2017, ja visiona oli luoda kestävä liikkuksen ohjelma monialaisen opettajaryhmän yhteistyöllä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien ideointia ja pilotointia seurasi koko kaupungin laajuinen MOK-teema ”Luonnollisesti liikkeessä”, kaupunginlaajuinen selvitys koulumatkaliikkumisen nykytilasta ja oppimispolun rungon kehittäminen opetushenkilökunnan käyttöön.

- o Luonnollisesti liikkeessä –MOK – teemankin tavoitteeksi oli asetettu lisätä koululaisten osallisuutta maankäytön suunnittelussa. Koululaiset saattoivat kiertueella osallistua kartoitukseen, jolla selvitettiin koulumatkoihin liittyviä hyviä kohtia ja ongelmakohtia. Toteutuksessa käytettiin Maptionnaire-karttakyselyä, ja tieto siirrettiin kaupungin paikkatietojärjestelmään. Kartoitus täydensi edellisenä syksynä kerättyjä koulumatkaliikkumiskyselyn tuloksia.
- o Kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden ja ympäristökasvattajien kesken suunniteltiin myös toiminnallinen kaupunkisuunnitteluoppitunti, jota kaavoitusarkkitehti ja ympäristökasvattaja ohjasivat kiertueen aikana yhteensä yhdelletoista luokalle. Oppitunnin sisältönä oli suunnitella itselle mieluisaa Lahden kaupungin keskustaa laminoitulle karttapohjalle. Oppilaiden suunnitelmat arvioitiin yhdessä ja valokuvattiin. Valokuvien pohjalta suunnitelmista koottiin

yhteenvedo ja nuorten toiveita ja ideoita vietiin Webmap-kartta-aineistoon kaupunkisuunnittelijoiden hyödynnettäväksi.

LAHDEN LUKIOLAISET SEMINAARISSA

- o Lahden kaupunki järjesti Ympäristöpääkaupunki 2021 -vuoden kunniaksi nuorille suunnatun seminaarin, johon osallistui noin 500 lukiolaista. Seminaarissa pureuduttiin kestävään kehitykseen ja otettiin nuoret mukaan ympäristöpääkaupunkivuoden suunnitteluun. Seminaarin työpajoissa osa nuorista myös osallistui esimerkiksi asumistoiveita ja kestävää liikkumista käsitteleviin työpajoihin. Niistä saatiin tietoa nuorten toiveista asumiselle sekä toiveista kestävästä liikkumisesta kehittämiselle.
- Asuinalueiden yhteisöllisyyden kehittäminen otetaan yleiskaavatyön tavoitteeksi.
- o Asuinalueiden yhteisöllisyyden kehittäminen ei ole ollut erikseen esiin nostettu tema Lahden suunta -työssä 2017-2020. Lahden suunta -työ on kuitenkin ollut esillä esimerkiksi eri asuinalueilla järjestetyissä Oma Lahti -illoissa, joissa on esitelty aluetta koskevia suunnitelmia ja keskusteltu asukkaiden kanssa. Oma Lahti -iltoja ovat järjestäneet eri toimijat yhdessä ja niissä on ollut

esillä asuinalueen ajankohtaisia hankkeita ja teemoja. Asukasyhdistyksillä ja aluekummeilla on ollut keskeinen rooli tilaisuuksissa. Oma Lahti -iltojen järjestäminen on saanut alkunsa yleiskaavatyöhön liittyvistä Oma Lahti -tapahtumista.

- o Syksyllä 2019 kaupunki jakoi 40 000 euroa ympäristöpääkaupungin projektitukea. Tuella mahdollistetaan erilaisia ympäristövastuullisia ja yhteisöllisiä hankkeita muun muassa asuinalueilla. Vuonna 2020 puolestaan pilotoidaan osallistuvaa budjetointia, josta lahtelaiset päättävät siitä, miten 100 000 euroa käytetään asuinalueiden tai koko kaupungin kehittämiseen. Nämä eivät suoraan liity Lahden suunta -työhön, mutta näissä on mukana myös kaupunki suunnittelun edustaja.
- o Lahden keskustan asukasyhteistyötä on tiivistetty. Keskusta-asukkaat ovat ottaneet osaa keskustan siisteyden parantamiseen jo aiemmin esimerkiksi talkoissa. Kevättalvella 2020 Lahden kaupungin ja Lahti City ry kutsuivat koolle asukkaat perustamaan keskusta-asukkaiden verkostoa. Verkosto on asukkaiden omaehtoista toimintaa, jota kaupunki tukee. Syntyi 'Lahden keskusta-asukkaat' -ryhmä, joka on asukkaiden kanava muiden asuinalueiden asukasyhdistysten tapaan.

Keskusta-asukkaiden verkosto ideoi toimintaa ja ottaa kantaa tärkeisiin keskustaa koskeviin suunnitelmiin. Huhtikuussa 2020 verkosto pääsi vastaamaan karttakyselyyn Keskustan koetusta turvallisuudesta ja sen parantamisesta. Kysely toteutettiin kurssiyh-teistyönä LAB-ammattikorkeakoulun kanssa.

KAUPUNKILAISTEN KOOTTU RYHMÄ POHTIMAAN KESTÄVÄÄ KAUPUNKILIIKKUMISTA

- o Syksyllä 2019 aloitti toimintansa Kestävän liikkumisen asukasraati. Asukasraatiin sai hakea mukaan lokakuussa 2019. Hakemuksia saatiin 76 kappaletta ja raatiin pääsi mukaan 25 henkilöä. Raatiin valittiin mahdollisimman laajasti eri kulkumuotoja käyttäviä, monen ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia lahtelaisia eri puolilta kaupunkia. Raadin tapaamisissa kuullaan asiantuntijoiden alustuksia ja keskustellaan kestävästä liikkumisesta kehittämiseen liittyvistä aiheista. Tavoitteena on saada näkemyksiä kestävästä liikkumisesta palveluiden ja olosuhteiden kehittämiseen ja parantamiseen. Raati kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa ja kokoontumisilla voi olla painotuksia tiettyihin teemoihin. Asukasraadin käsittelemiä asioita hyödynnetään suunnittelutyön pohjana ja viedään eteenpäin päätöksenteon tueksi.

YKSITTÄISIÄ SUUNNITTELUKYSYMYKSIÄ

- Mikäli uuden Lahden kaupungin yleiskaavatyössä 2017-2020 osoitetaan aluevarauksia tuulivoimaloille, yleiskaavamääräyksissä otetaan huomioon puolustusvoimien kanta asiaan.
- o Yleiskaavassa ei ole osoitettu aluevarauksia tuulivoimaloille.
- Oksjärven ranta-alueen tarkastelu ranta-alueiden yleisen tarkastelun yhteydessä
- o Ranta-alueiden osalta on päädytty jättämään voimassa olevat, Nastolan kunnan aikaiset osayleiskaava voimaan.

Ainoana poikkeuksena on Ruuhijärven ja Kumian kyläalueet, joiden kaavamerkintä on esitetty olemaan kyläalue (AT) ja uusi yleiskaava tulisi näiltä osin kumoamaan voimassa olevat osayleiskaavat. Lisäksi osalla ranta-alueista on voimassa ranta-asemakaavoja.

- Koulutuskeskus Salpauksen Vipusenkadun kampuksen (PY-4) maankäytön tarkastelu, vaihtoehtona yhdistetyn julkisten palveluiden ja elinkeinoelämän aluetta (P/T, violetti-siniraidallinen)
- o Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu alueelle PY/T kaksoismerkintä.

Lahden suunta -työn 2017-2020 luonnokseen tehdyt muutokset

YLEISKAAVAN LUONNOSVAIHEESSA ESITETTYJEN VAIHTOEHTOPARIEN KAAVARATKAISUT EHDOTUSVAIHEESSA

ALUE 1 (Ala-Okeroinen) esitetään yleiskaavaehdotuksessa luonnosvaihtoehdon 2 mukaisesti elinkeinoelämän alueena (T).

ALUE 2 (Pippo) esitetään yleiskaavaehdotuksessa luonnosvaihtoehdon 1 mukaisesti laajennettuna elinkeinoelämän alueena (T) ja alueelle lisätään moottoriurheilukeskuksen osoittava kohdemerkintä (em). Elinkeinoelämän aluetta supistetaan eteläosasta viheryhteyden turvaamiseksi ja idästä kyläalueeseen rajautumisen osalta.

ALUE 3 (Karistonportti) esitetään yleiskaavaehdotuksessa luonnosvaihtoehdon 1 mukaisesti yhdistettynä kaupallisten palveluiden ja elinkeinoelämän alueena (Pkm/T).

ALUE 4 (Koiskala-Tiiranmäki) esitetään yleiskaavaehdotuksessa alueen kaavarunkoluonnoksen mukaisena siten, että liikenneverkosto on yleiskaavan luonnosvaihtoehdon 2 suuntainen ilman uutta ajoneuvoliikenteen läpikulkutietä Siperian ja Koi-vukummun alueen läpi. Asuinaluevaraukset esitetään kaavarunkoluonnoksen mukaisena ja vastaavat enemmän yleiskaavan luonnosvaihtoehtoa 1.

ALUE 5 (Villähteen asemanseutu) esitetään yleiskaavaehdotuksessa pääosin luonnosvaihtoehdon 2 aluevarausten mukaisesti siten, että aseman välitön läheisyys säilyy elinkeinoelämän alueena (T) asuinrakentamisen sijoituessa lähinnä Lankilantien varteen. Lankilantien linjausmuutos esitetään kuitenkin luonnosvaihtoehdon 1 mukaisesti.

ALUE 6 (Orrilanmäki) esitetään yleiskaavaehdotuksessa yhdistelmänä molempia luonnosvaihtoehtoja. Villähteen koulun itäpuolinen alue esitetään elinkeinoelämän alueena vaihtoehdon 1 mukaisesti sillä muutoksella, että kaavamerkintään lisätään ympäristön asettavat vaatimukset toiminnan laadulle (TY). Orrilanmäen pellot esitetään asuinalueina vaihtoehdon 2 mukaisesti. Asumisen tarkempaan sijoittumiseen liittyen on laadittu maiseman herkkyystarkastelu, joka otetaan huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa.

ALUE 7 (Kumia) esitetään yleiskaavaehdotuksessa luonnosvaihtoehdon 1 mukaisesti kyläalueena (AT).

ALUE 8 (Ruuhijärvi) esitetään yleiskaavaehdotuksessa luonnosvaihtoehdon 1 mukaisesti kyläalueena (AT).

YLEISKAAVAKARTALLE TEHDYT KESKEISET MUUTOKSET

- Luonnoksessa virkistysalueverkoston suunnitelman retkeilyaluevyöhykkeen metsäalueet oli osoitettu retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR). Yksityisessä maanomistuksessa olevien metsäalueiden kaavamerkintöjä on muutettu siten, että ehdotuksessa nämä alueet ovat suurimmaksi osaksi maa- ja metsätalousalueita, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). MU-kaavamerkintä on lisätty uutena luonnosvaiheen jälkeen. Pienialaisia metsäalueita on myös muutettu maa- ja metsätalousalueiksi, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Osa retkeilyaluevyöhykkeen yksityisten omistamista metsäalueista on ollut perusteltua jättää retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR). Maakunta-kaava on osaltaan ohjannut teeman ratkaisuja. Muutokset näkyvät erityisesti Lapakiston ja Pajulahden ympäristössä sekä Viuhan ja Linnaistensuon alueilla. Metsäalueiden kaavamuutosta ja perusteluja on kuvattu seuraavassa kappaleessa tarkemmin.
- Salpausselkämerkinnän alueella oleva maa- ja metsätalousalue (M) on idässä, taajaman ulkopuolella muutettu maa- ja metsätalousalueeksi, jolla erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU).
- Luonnonsuojelualueiden (SL) rajauksia on tarkistettu vastaamaan rauhoituspäätöksiä. Osa luonnosvaiheessa esitetyistä uusista luonnonsuojelualueista on jouduttu muuttamaan lähivirkistysalueeksi (VL) tai retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR), jotta alueista voidaan saada METSO-ohjelman mukainen korvaus puuston arvosta. Alueet osoitetaan luonnonsuojelualueina (SL) rauhoituspäätöksen jälkeen. Muuttuvia alueita ovat Rälssinkallion metsä (VR), Tapanilan aarnialue (VR), Korpikankareen vanha metsä (VR), Rautakankareen vanha metsä (VR), Lapakiston laajennus (VR), Hirvilampi (VR), Kilpanen (VR) sekä Latomäki (VL).
- Kaavaan on osoitettu joitakin uusia luonnonsuojelualueita (SL), joista on laadittu rauhoituspäätös luonnosvaiheen jälkeen. Lisäksi maa- ja metsätalousalueiden, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY) kaavamerkintöjä on täydennetty.
- Ulkoilureitteihin on tehty joitakin muutoksia, esimerkiksi Linnaistensuon ympäristössä ja lisätty ulkoilureitti Vuolenkoskentien varteen.
- Pohjavesialueella olevien elinkeinoelämän alueiden (T) kaavamerkintä on muutettu elinkeinoelämän alueeksi, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY). TY -merkintää on käytetty myös koulun tai asutuksen läheisyydessä olevilla elinkeinoelämän alueilla. Ehdotusvaiheen muutokset koskevat alueita: Sopenkorpi, Metsä-Pietilä, Hennala, Lotilassa Särmääjänkatu, Rahkalehmus sekä Nastolassa Penttilän ja Vaakatien alue.

- Maa-ainesten ottoalueen viivamainen eo-merkintä on muutettu aluevarausmerkin näksi (EO) ja alueilla on lisäksi käytetty kaksoismerkintää alueen tavoitteellisen maankäytön mukaan.
- o *Renkomäessä tavoitteellinen maankäyttö muoto on retkeily- ja ulkoilualue, joten kaavamerkintä on EO/VR. Lisäksi Renkomäen EO-alueen rajausta on pienennetty lännestä siten, että jo maisemoitu alue on rajattu ottoalueen ulkopuolelle.*
- o *Pyhäntaassa tavoitteena on elinkeinoelämän alue, joten kaavamerkintä on EO/T. Arolan osalta tavoitteellinen maankäyttö on maa- ja metsätalous ja koska alueella on ulkoilun ohjaamistarvetta, on kaavamääräys EO/MU.*
- o *Arolasta on lisäksi poistettu yhden maa-ainesten ottoalueen aluevaraus kokonaisuudessaan maa-aineisten ottamisen päättymisen ja alueen maisemoinnin vuoksi. Alue on osoitettu kaavamerkinnällä MU.*
- o *Rälssin osalta kaavamerkintä on kokonaisuudessaan muutettu vastaamaan paremmin alueen maankäyttöä ja alue on osoitettu erityisalueeksi, joka on maa-aineisten vastaanottoalue (E) ja koska tavoitetilanteessa alue muuttuu retkeily- ja ulkoilualueeksi, on alueella käytetty kaksoismerkintää E/VR.*
- Pippon elinkeinoelämän alueen (T) rajauksia on hieman pienennetty etelästä viheryhteyden turvaamiseksi ja idästä kyläalueeseen rajautumisen osalta. Lisäksi alueelle on lisätty moottoriurheilukeskuksen osoittava kohdemerkintä (em).
- Kiinteät muinaisjäännökset ja muut muinaismuistokohteet on ehdotusvaiheessa eritelty omalle kohdemerkinnälleen. Muut tunteisiin kohdemerkintöihin kohdistuvat erilaiset kaavamääräykset.
- Nastolan ampumaradan laskennalliset meluvyöhykkeille on lisätty kaavamerkintä- ja määräys. Tieto 60 dB ja 65 dB meluvyöhykkeistä puuttui luonnosvaiheen kaavakartalta.
- Ekologisia yhteyksiä on tarkistettu sekä valmistuneen selvityksen pohjalta, että vastaamaan paremmin suunniteltua maankäyttöä.
- Alueellisten suunnitteluohjeiden laatimisen myötä yleiskaavan aluevaraukset on indeksoitu.
- Liikenneväylien merkinnät on muutettu vastaamaan Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000-julkaisusarjan Kaavamerkinnät - julkaisun mukaisia yleiskaavamerkintöjä. Kaavakartalla liikenneväylät ovat nyt eri värillä, sen mukaan onko kyseessä nykyinen liikenneväylä vai uusi tai merkittävästi parannettava liikenneväylä.
- Joidenkin väylien luokkaa on muutettu ja osa kokoojakaduista on poistettu kaavakartalta. Eritasoliittymien merkinnät on yhdenmukaistettu.
- Lahti-Heinola -rata on lisätty kaavakartalle.
- Kulttuurimaiseman ja rakennetun ympäristön kannalta tärkeän alueen merkinnässä maatekstilyhenne on korjattu lyhenteeksi rky, joka selkeyttää määräyksen tunnistamista.
- Vesiliikenteen alue LV on päivitetty Satama-alueeksi LS vastaamaan oppaan mukaisia yleiskaavamerkintöjä.
- Suuronnettomuusvaarallisten laitosten konsultointivyöhykkeet on päivitetty.

YLEISKAAVAN MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

- Niittyverkkoselvityksen mukaiset, hoitoluokan B5 arvonniityt on lisätty kaavakartalle maisemallisesti arvokkaina peltoalueina (MA) tai muinaismuistoalueina (SM).
- Pitkjärven ja Kakarlammin ranta-alueelle on lisätty RV-2 rasterialueet. Alueille jää voimaan voimassa oleva osayleiskaava rantarakennuspaikkojen osalta.
- Kivimaan kaupallisten palvelujen alueen Pkm-merkintä on muutettu P-merkinnäksi.
- Sopenkorven kaupallisten palvelujen alue P-4 on sisällytetty asuinaluevaraukseen A-5.
- Nastolassa elinkeinoelämän aluevaraus Luhdan ja Eskolan välissä on muutettu lähivirkistysalueeksi.
- Kaavamääräyksiin on tehty useampia tarkistuksia ja ne on kuvattu vertailutaulukossa, jossa on esitetty rinnakkain luonnosvaiheen ja ehdotusvaiheen määräykset. Vertailutaulukko esitetään Lahden suunta -työn 2017-2020 ehdotuksen liiteaineistossa (liite 15).
- Yleismääräyksiin on nostettu rohkealle ympäristökaupungille tärkeitä teemoja, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillinnän, kiertotalouden, monipuolisen kaupunki luonnon ja paikallisten hiilinielujen edistämiseen sekä tärkeiden ekosysteemipalvelujen ja hiljaisista alueista säilymisestä huolehtimiseen. Yleismääräyksissä on myös ohjeistettu tarkemmin hulevesien hallintaa. Lisäksi yleismääräyksiin on kirjattu tavoite kävely- ja pyöräilyolosuhteiden ja joukkoliikennesaavutettavuuden edistämisestä. Samoja tavoitteita on kirjattu myös aluevarauksien kaavamääräyksiin sekä tarkemmin alueellisiin suunnitteluohjeisiin.
- Muista keskeisiä muutoksia ovat mm.: Keskuustoimintojen alueella on korostettu alueen roolia kaupan suuryksiköiden ja palvelujen ensisijaisena paikkana. Elinkeinoelämän aluevarauksissa taas on lisätty selventävä määräys siitä, ettei alueita ole tarkoitettu päivittäistavarakaupalle. Viher- ja metsäteeman kaavamääräyksiä on tarkennettu. Ampumarata-alueelle on asetettu tarkempia määräyksiä. Pohjavesialueen ja pohjeveden muodostumisalueen kaavamääräyksiä on tarkennettu hulevesiselvityksen pohjalta. Tavoitteellisiin pyöräilyn alue- ja pääreittiin on lisätty tarkempia väylämerkintöjä koskevia tavoitteita. Yhteysviranomaisten tietoja on päivitetty määräyksiin saatujen lausuntojen pohjalta. Virkistysalueita koskevista kaavamääräyksistä on poistettu viitaukset maisematyöluohteen.

YLEISKAAVA-AINEISTO

- Lisätty yleiskaava-alueiden nykytilan kuvaukset ja suunnitteluohjeet.
- Lisätty liikenteen pääverkon väyläkuvaukset ja suunnitteluohjeet.
- Lisätty Lahden arvokkaat kulttuuriympäristöt -teemakartta ja kohdeluettelo.
- Lisätty Luonnon monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet -teemakartta ja kohdeluettelo.
- Lisätty Muinaismuistot kohdeluettelo.

KESTÄVÄN KAUPUNKILIKKUMISEN OHJELMA

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpidelistaus on ehdotusvaiheessa pysynyt suunnilleen samana. Palautteiden ja vaikutusten arvioinnin perusteella toimenpideluettelo on tiivistetty, toimenpiteisiin on kirjattu tarkennuksia ja lisäyksiä kuvauksiin sekä muotoiltu toimenpiteiden nimiä ja järjestystä. Vaikutusten arvioinnin tuloksena syntyi ehdotus vaihtoehdoisesta toimenpideluokittelusta. Toimenpiteet on kuitenkin tarkoituksenmukaisesti ryhmitelty Lahden suunta -työn teemoittelun mukaisesti eikä ryhmittelyä tämän vuoksi lähdetty muuttamaan. Toimenpidelistaukseen on myös lisätty toimenpiteiden seurantamittarit sekä toteutuksen tavoitteellinen aikataulu.

Maa- ja metsätalousalueiden esittäminen Lahden suunta -työssä 2017-2020

Lahden suunta -työn 2017-2020 luonnoksessa oli esitetty Virkistysalueverkoston yleissuunnitelman mukaiselle retkeilyalueelle kaavamerkinnäksi Retkeily- ja ulkoilualue (VR). Luonnoksesta saaduissa palautteissa virkistysalueiden osoittaminen yksityisten maanomistajien omistamille metsätalousalueille nosti paljon keskustelua. Samoin valmistelussa oleva ohje maisematyöluvan tarpeen arviointiin.

Ehdotusvaiheessa on tutkittu ja tarkennettu virkistysalueiden (V), maa- ja metsätalousalueiden (M) ja ulkoilureittien kaavamerkintöjä ja -määräyksiä suhteessa Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitteisiin, maanomistajien tasapuoliseen kohteluun, vaikutusten kohtuullisuuteen sekä kuntalaisten oikeusturvaan. Yleiskaavamerkinnöillä osoitetaan alueiden pääkäyttötarkoitus ja merkittävimmät erot merkintöjen välillä liittyvät virkistysalueilla (V) vaadittavaan maisematyöluvaan sekä rakentamisen ohjaamiseen. Kaavamääräyksiin on kirjoitettu yleiskaavan tavoite ko. alueen maankäytölle. Esimerkiksi ulkoilureittien lähimetsien hoidolle, millä on merkittävää vaikutusta ulkoilukokemukseen.

Yleisenä periaatteena ehdotusvaiheen kaavaratkaisussa on ollut virkistysalueiden (V) osoittaminen kaupungin omistamille maille. Yleiskaavassa käytettyjä virkistysalueiden kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ovat Lähivirkistysalue (VL), Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU) sekä Retkeily- ja ulkoilualue (VR). Kaikilla näillä alueilla on voimassa MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus. Näillä alueilla vaaditaan maisemaa muokkaaviin toimenpiteisiin maisematyöluva. Lisäksi alueilla on Urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta lukuun ottamatta voimassa MRL 43.2 §:n mukainen rakentamisrajoitus, mikä tarkoittaa, että alueilla rakentaminen on kielletty. Ehdotusvaiheen yleinen ratkaisuperiaate on vähentänyt maisematyöluvaohjeen merkitystä, joten ohjeen valmistelua ei ole kytketty yleiskaavaehdotusvaiheen valmisteluun.

Yksityisten omistamilla metsäalueilla on pääsääntöisesti käytetty puolestaan maa- ja metsätalousalueiden kaavamerkintöjä ja -määräyksiä: Maa- ja metsätalousalue (M), Maisemallisesti arvokas peltoalue (MA), Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä

ympäristöarvoja (MY) sekä Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Viimeinen kaavamääräys on tuotu ehdotusvaiheessa uutena käytettäväksi metsäalueilla, joilla on kaavavalmistelussa tunnistettu ulkoilun ohjaustarvetta. Erityisesti tämä merkintä kohdentuu virkistysalueverkoston yleissuunnitelmassa esitetyle retkeilyaluevyöhykkeelle. Maa- ja metsätalousalueilla (M) sekä Maisemallisesti arvokkailla peltoalueilla (MA) sijaitsee maatila- ja hajarakentamispaikkoja. Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) saa rakentaa ainoastaan maa- metsätalouden rakennuksia sekä ulkoilua palvelevia rakennuksia ja rakennelmia. Sen sijaan Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY) ei saa rakentaa rakennuksia.

Edellä mainitusta maanomistukseen liittyvästä yleisperiaatteesta poiketaan kuitenkin perustellusti seuraavilla alueilla:

1. Strategisesti tärkeiksi tunnistetuilla alueilla on perusteltua käyttää kaavamerkintöjä ja -määräyksiä, joilla voidaan turvata alueiden arvojen säilyminen parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi Salpausselän vyöhykkeellä on maanomistuksesta riippumatta perusteltua käyttää virkistysalueiden merkintöjä. Poikkeuksena taajama-alueen ulkopuolella kaupungin itäosissa on päädytty käyttämään Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta -merkintää (MU) pienemmän käyttäjätarpeen vuoksi.

2. Taajamarakenteen sisällä sijaitsevilla alueilla virkistysalue -merkintää on käytetty myös yksityisillä mailla. Perusteita ratkaisuille on useampia. Alueet saattavat sijaita strategisesti tärkeän Salpausselkä -merkinnän alueella, alueelle on suunniteltu merkittävästi uutta rakentamista, mikä edellyttää myös lähivirkistysalueita, alueet ovat viljeltyä peltoa, jolla ei ole metsätaloudellista arvoa tai alueet ovat hyvin pieniä palasia kaupunkirakenteen seassa tai väylien varsilla.

3. Joillakin alueilla on myös erityistä tarvetta ohjata rakentamista eivätkä maa- ja metsätalousalueiden määräkset sovellu käytettäväksi siellä.

Lainvoimaisten osayleiskaavojen merkintöjä ei ole automaattisesti säilytetty, vaan ehdotusvaiheessa on haettu tarkasteltavaan teemaan kokonaisvaltaiset perustelut. Myös maakuntakaava on osaltaan ohjannut teeman ratkaisuja. Esimerkiksi Pesäkallion ja Viuhan suunnalla on maakuntakaavan V-merkintä ja lisäksi alueella kulkee valaistu ulkoilureitti.

Salpausselällä on oma kaavamerkintä ja -määräys. Se on tunnistettu houkuttelevan ja elinvoimaisen ympäristökaupungin perustaksi. Salpausselän vyöhykkeellä on maanomistuksesta riippumatta perusteltua käyttää virkistysalueiden merkintöjä, jotka vaihtuvat taajama-alueiden ulkopuolella itäosissa Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta -merkintään (MU) pienemmän käyttäjätarpeen vuoksi. Yleiskaava selvityksissä on tunnistettu useita alueita, joille kohdistuu lisääntyvää ulkoilupainetta. Kasvavat käyttäjämäärät tuovat mukanaan tarvetta ulkoilun ohjaamiseen. Näitä alueita ovat Lapakisto, Pajulahti, Pesäkallio, Linnaintensuo sekä Viuha. Yksin Lapakiston alueella kävi vuonna 2019 noin 30 000 ulkoilijaa.

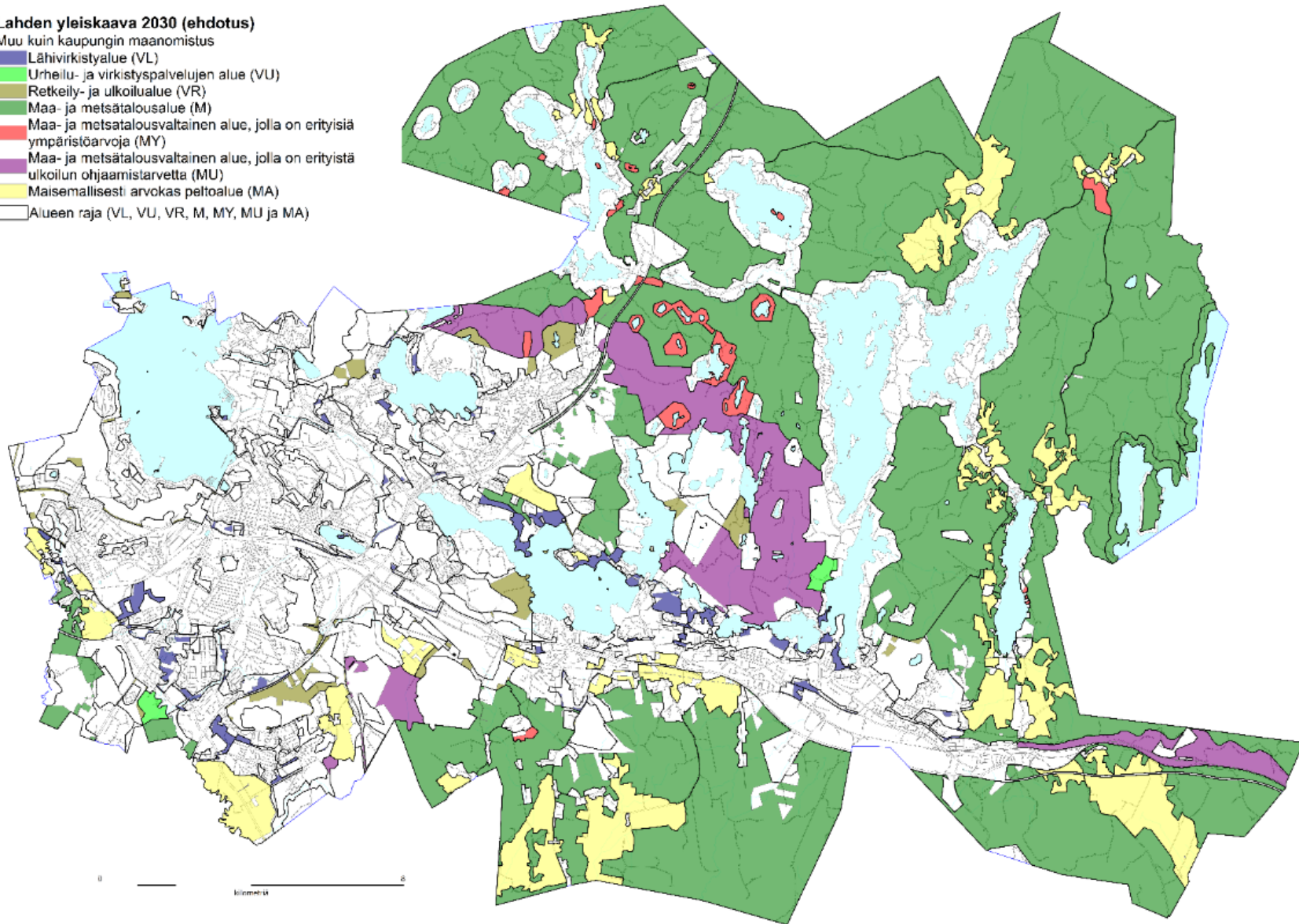
Yleiskaavaratkaisulla on haettu tasapainoa ulkoilun ja virkistykseen kasvavien tarpeiden ja toisaalta metsätaloudelle syntyvien haittojen ja menetysten välillä. Virkistysalueverkoston yleissuunnitelman retkeilyaluevyöhykkeen metsäalueille kohdistuvat kaavamerkinnät ovat muuttuneet merkittävästi luonnosvaiheesta ja samalla mahdolliset negatiiviset vaikutukset metsätalouden harjoittamiselle ovat vähentyneet. Toisaalta ehdotuksen kaavaratkaisu toteuttaa edelleen hyvin myös virkistysalueverkoston yleissuunnitelman tavoitteita ja työssä tunnistettu ulkoilun ydinalueita.

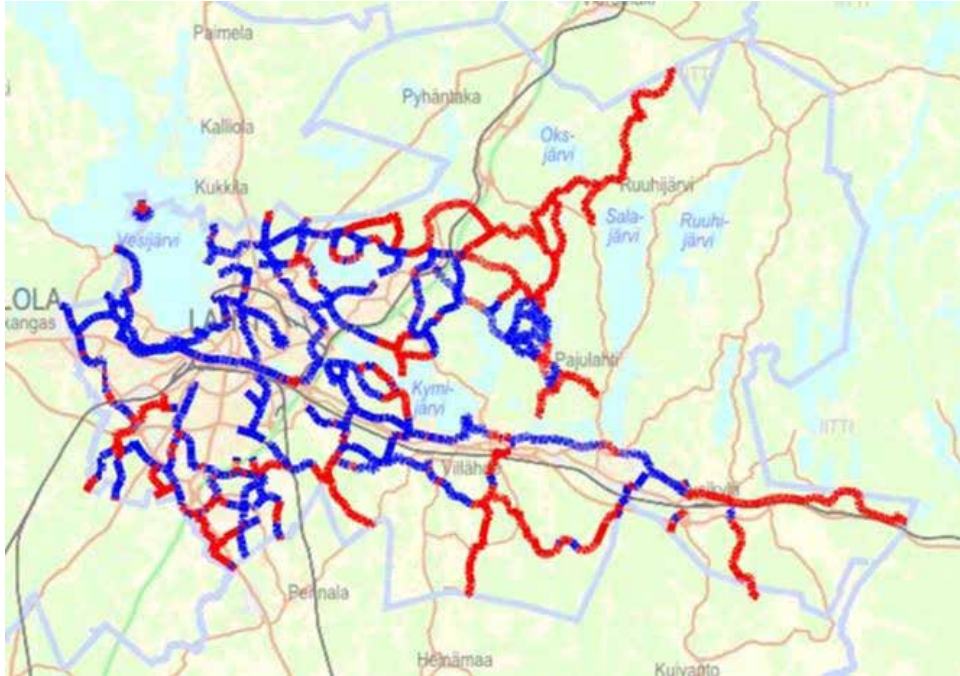
Yleiskaavan tehtävänä on huolehtia seudullisista ja paikallisista verkostoista myös ulkoilureittien osalta. Tavoitteellinen ulkoilureitistön pääväylä -merkinnällä on osoitettu sekä olemassa olevia että tavoitteellisia ulkoilureittiyhteyksiä. Ulkoilureittien keskeinen tavoite on muodostaa yhtenäinen ja kattava verkosto. Yleiskaavan tavoitteelliset ulkoilureitit on pyritty osoittamaan mahdollisuuksien mukaan Lahden kaupungin omistuksessa oleville maille

Lahden yleiskaava 2030 (ehdotus)

Muu kuin kaupungin maanomistus

- Lähivirkistysalue (VL)
- Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU)
- Retkeily- ja ulkoilualue (VR)
- Maa- ja metsätalousalue (M)
- Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY)
- Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU)
- Maisemallisesti arvokas peltotalue (MA)
- Alueen raja (VL, VU, VR, M, MY, MU ja MA)

Kuvateksti: Yleiskaavassa osoitettujen tavoitteellisten ulkoilureittien maanomistus. Sinisellä kaupungin omistamalla maalla sijaitsevat ulkoilureitit ja punaisella yksityisten maalla sijaitsevat ulkoilureitit.

Kaavamerkintä	Kaupunki pinta-ala ha	Yksityinen pinta-ala ha
VR	1972,8	470,5
VL	1350,8	458,8
VU	201,7	83,6
MA	171,6	3166,9
M	801,9	19452,5
MY	7,4	352,4
MU	322,4	2190,3

Elinkeinoelämän alueet, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY)

Pohjavesi ja sen turvaaminen on tunnistettu Lahden suunta -työssä 2017-2020 yhdeksi tärkeäksi ekosysteempipalveluksi. Yleiskaavassa on omat kaavamerkinnot ja -määräykset Luokitellun pohjavesialueen rajalle (pv) ja Pohjaveden muodostumisalueen rajalle (pvm). Kaavamääräyksillä turvataan näitä vedenhankinnalle tärkeitä alueita sekä suojellaan pohjavettä: ”Pohjavesialueilla on voimassa pohjaveden pilaamiskielto (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 §17). Alueella tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei pohjaveden laatu heikkene tai antoisuus pienene”. Alueet on esitetty kaavakartalla viivamerkinnoilla, joiden näkyvyys yleiskaavakartalla ei ole paras mahdollinen.

Lainvoimaisessa Lahden läntisten osien osayleiskaavassa (Y-202) pohjaveden muodostumisalueella sijaitseville elinkeinoelämän alueille (T) on osoitettu TY-merkintää, jolla elinkeinoelämän alue on varattu yrityksillä ja työpaikoille, jotka eivät aseta

erityisiä vaatimuksia pohjaveden suojelulle. Käynnissä olevan yleiskaavakerroksen ehdotusvaiheessa TY-kaavamerkintä on otettu käyttöön kaikilla Luokitellulla pohjavesialueella (pv) sijaitsevilla elinkeinoelämän alueilla sekä elinkeinoelämän ja asumisen yhdistelmäalueilla (TY/A). Samalla kaavamääräystä on muutettu muotoon: ”Elinkeinoelämän alue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY).” TY-merkintää on käytetty myös niillä elinkeinoelämän alueilla, jotka sijaitsevat koulun tai asutuksen läheisyydessä.

Ehdotusvaiheen kaavaratkaisu on Hämeen ELY-keskuksen lausunnon mukainen. Ratkaisulle on kaksi perustelua:

1. Kaikkia pohjavesialueella sijaitsevia elinkeinoelämän alueita koskevat joka tapauksessa Luokitellun pohjavesialueen raja (pv) kaavamääräys. Alueella on voimassa pohjaveden pilaamiskielto, mikä perustuu

Ympäristönsuojelulakiin 527/2014 §17. Lisäämällä tieto ympäristöä ja pohjavettä koskevista tavoitteista suoraan aluevarausmerkintään, halutaan varmistaa että, tieto saavuttaa suunnittelijat ja toimijat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

2. Myös pohjavesialueilla on voimassa pohjaveden pilaamiskielto (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 §17) ja ympäristölupaharkinnassa toimintojen luvanvaraisuutta tarkastellaan joka tapauksessa koko pohjavesialueella, ei pelkästään pohjaveden muodostumisalueelta. TY-merkinnän laajentaminen koko luokitellulle pohjavesialueelle toteuttaa siis paremmin ympäristönsuojelulakia. Toisaalta kaavamääräyksessä ei olla lähdetty määrittelemään tarkemmin kiellettäviä toimintoja. Ympäristönsuojelulain mukaan, luvan varaisuus koskee mm. direktiivilaitoksia, energiantuotantolaitoksia, asfalt-

tiasemia, polttoaineenjakuasemia, betoniasemia, kemiallisia pesuloita. Tarkemmat tiedot kohteista Ympäristönsuojelulaki: liite 1 ja 2.

Ehdotusvaiheen muutokset koskevat alueita: Sopenkorpi, Metsä-Pietilä, Hennala, Lotilassa Särmääjänkatu, Rahkalehmus sekä Nastolassa Penttilän ja Vaakatien alue. Muutosalueiden pinta-ala on yhteensä 284 ha. TY -merkintää on käytetty myös koulun tai asutuksen läheisyydessä olevilla elinkeinoelämän alueilla.

Ehdotusvaiheen kaavamuutos ei vaikuta ympäristölupaharkintaan, joka tehdään edelleen Ympäristönsuojelulain perusteella pohjavesialueen mukaan. Nykyisen käytännön mukaisesti pohjavesialueella ja pohjaveden muodostumisalueella sovelletaan erilaista painatusta.

Elinkeinoelämän alueiden päivittäistavarakauppaa koskeva kaavamääräys

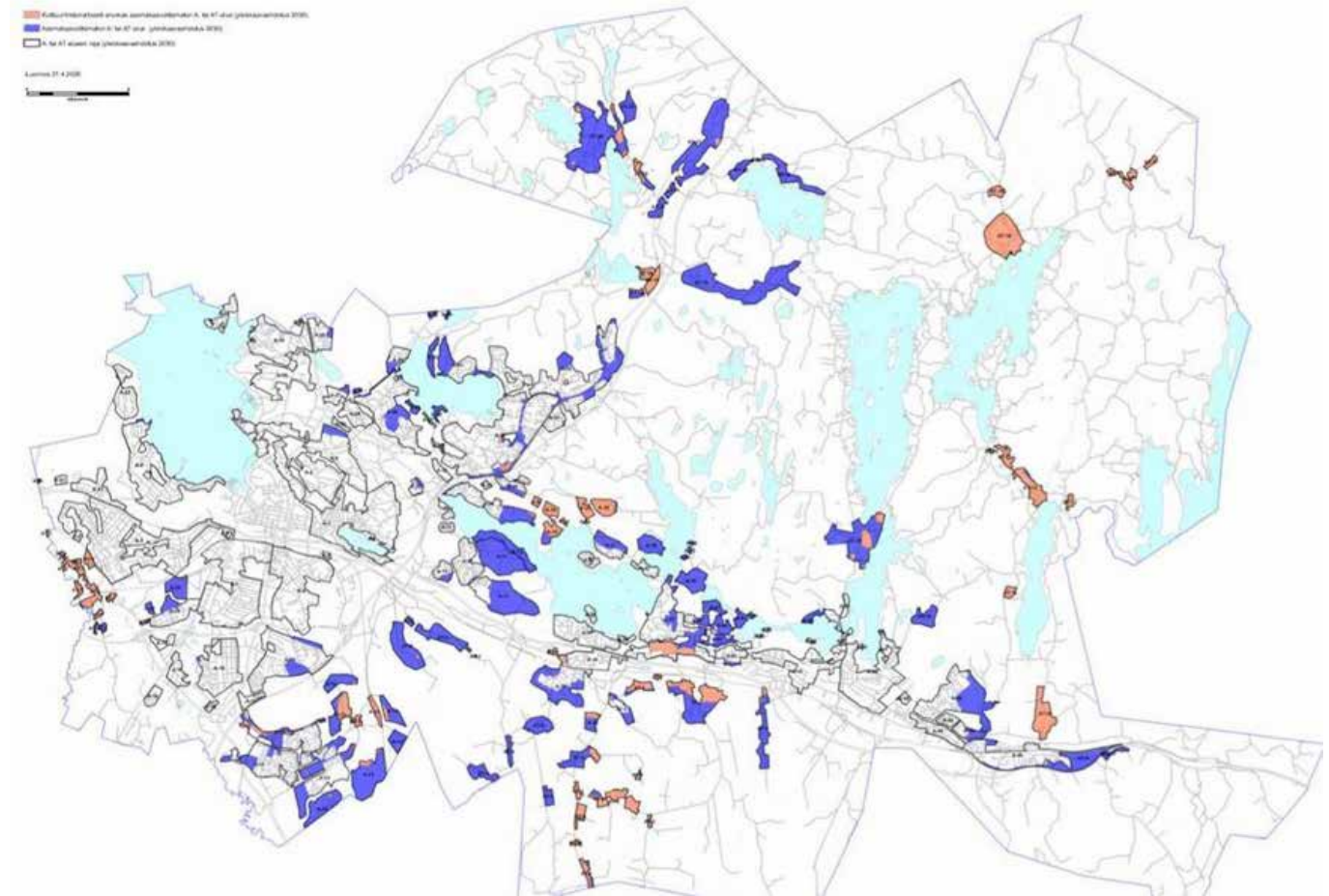
Yksi kaupan toimialoista on päivittäistavarakauppa, jossa myydään ruokaa ja muita kulutustavaroita, kuten henkilökohtaisia hygieniatuotteita. Muita kaupan toimialoja ovat paljon tilaa vaativan tavaran erikoiskauppa sekä muu erikoiskauppa.

Yleiskaavan tavoitteena on edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. Määräyksellä halutaan turvata päivittäistavarakaupan sijoittuminen asuinalueille lähelle asukkaita, jotta mahdollisimman monella kaupunkilaisella olisi kävely-/ lähietäisyydellä ruokakauppa.

Elinkeinoelämän alueita kehitetään ensisijaisesti yritysalueina eikä kuluttajia palvelevina kaupan alueina. Päivittäistavarakauppojen sijoittuminen voidaan sallia, jos ne liittyvät selkeästi läheiseen pientaloalueeseen, eikä alueelta muutoin ole löydettävissä sopivaa paikkaa palveluille. Nämä tulee ratkaista taupauskohtaisesti asemakaavoituksessa.

Maisematyöluvut arvokkaassa kulttuuriympäristössä

Asuinalueiden (A) ja kyläalueiden (AT) kaavamääräyksiä on ehdotusvaiheessa täydennetty MRL 128 §:n mukaisella toimenpiderajoituksella kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden osalta. Nykyisen asemakaava-alueen ulkopuolella sijaitsee yleiskaavan asuinalueita lähes 1400 hehtaaria ja kyläalueita reilu 1300 hehtaaria. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita on asuinalueiden pinta-alasta 168 hehtaaria (12 %) ja kyläalueiden pinta-alasta 382 hehtaaria (29 %). Näillä arvoalueilla tehtävät toimenpiteet, kuten maanrakennus ja puiden kaataminen edellyttävät maisematyölupaa. Lupaprosessin avulla turvataan näiden kohteiden arvojen tunnistaminen ja huomiointi muutostöissä.

Kestävän kaupunkiliikkumisen toimenpiteet

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman tuloksena syntyy toimenpidelistaus. Toimenpiteet on luokiteltu Lahden suunta –teemojen alle. Kestävästi kasvavan Lahden osalta toimenpiteet liittyvät kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen ja liikkumisen ohjaukseen. Palvelujen Lahti -teeman alla on joukkoliikenteeseen, matkaketjuihin ja digitalisaatioon liittyviä toimenpiteitä, Lahden keskusta –teeman alla keskustan elinvoimaisuuden lisäämiseen tähtääviä liikkumisen toimenpiteitä ja Asumisen Lahti -teeman alla liikenneturvallisuus. Toimenpiteille määritellään hyväksymisvaiheeseen mennessä tarkemmat kuvaukset, toteuttamisaikataulut ja kustannusarviot. Toimenpiteet on sisällytetty osaksi Lahden tarinaa 2030.

Joukkoliikenteen runkolinjasto ja pyöräilyverkko osana liikkumisen tavoiteverkkoa

JOUKKOLIIKENTEEN RUNKOLINJASTO VALMISTUU OSANA LAHDEN SUUNTAA

Yhtenä merkittävänä kestävästä kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpiteenä suunnitellaan joukkoliikenteen runkolinjasto. Tavoitteena on matkustajamääriä kasvattamalla ja kustannustehokkuutta parantamalla toteuttaa houkuttelevampi, tehokkaampi ja taloudellisempi joukkoliikenne. Uudet linjat otetaan käyttöön vaiheittain nykyisten liikennöintisopimusten päättyessä vuosien 2020 – 2022 aikana.

Runkolinjastosuunnittelussa hyödynnettiin huhtikuussa 2018 tehdyn asukaskyselyn tuloksia, saapuneita e-palautteita, kuljettajakyselyn vastauksia, ny-

kyisiä matkustajamääriä, asukastiheyttä eri alueilla sekä alueen liikkumisdataa. Runkolinjaston luonnos julkaistiin asukkaiden kommentoitavaksi helmikuussa 2019. Kommenttien perusteella suunnitelmaa tarkennettiin vielä kevään 2019 aikana ja tämän jälkeen sidosryhmät saavat jättää vielä lausuntonsa suunnitelmasta. Lahden seudun joukkoliikennelautakunta päätti runkolinjastosuunnitelmasta kesäkuussa 2019. Marraskuussa 2019 runkolinjastosuunnitelmaan tehtiin vielä päivityksiä. Runkolinjastoa ei ole tällä kierroksella esitetty yleiskaavakartalla. Esittämistä voidaan tutkia siinä vaiheessa, kun oikeusvaikutteisten kaavakarttojen määrä yleiskaavaprosessissa kasvaa. Eri teemakartat mahdollistavat sen, että kartoilla on mahdollista esittää nykyistä enemmän informaatiota havainnollisesti ja selkeästi.

PYÖRÄILYN TAVOITEVERKON TARKISTUS

Lahdessa laadittiin ensimmäisen kerran vuonna 2012 pyöräliikenteen tavoiteverkko osana kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelmaa ja yleiskaavatyötä, mutta Nastolan osalta tavoiteverkkoa ei tuolloin määritelty. Suomessa yleiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet pyöräliikenteen osalta ovat viime vuosina kehittyneet paljon, mistä syystä aiemmin määritelty verkko tarkistettiin vuonna 2019. Työssä määriteltiin pyöräilyn pää- ja aluereitit sekä Lahden että Nastolan osalta lisättäväksi yleiskaavaan sekä liikenneverkkotasoiset suunnitteluperiaatteet. Myös väyläkuvaukset päivitettiin tavoiteverkon mukaiseksi kattaen Lahden katuverkon ja ELY:n maantieverkko-osuudet. Samalla tarkistettiin kunnossapidoluokat ja periaatteet. Kantakaupungin alueelle suunniteltiin tarkennettu verkkokuvaus, joka toimii

pohjana keskustan liikennejärjestelmän suunnittelussa. Pyöräilyn tavoiteverkon luonnos asetettiin näyttille osana Lahden suunta-työtä ja luonnoksesta kerättiin palautetta verkkokyselyn avulla. Kyselyssä kartoitettiin lisäksi kohennusta vaativia paikkoja pyöräreittien varrella ja tuloksia hyödynnetään nopeiden parannustoimenpiteiden suunnittelussa.

Pyöräilyn tavoiteverkon toteuttaminen on keskeinen kestävä kaupunkiliikunnan ohjelman toimenpide. Tähän sisältyy myös pyöräliikenteen suunnitteluohjeiden päivittäminen, kunnossapidon kehittäminen ja reittien viitoittaminen. Tavoitevuosi on 2030. Toimenpiteen tavoitteena on jämäköittää pyöräliikenteen asemaa liikenteen suunnittelussa.

Palveluverkon yleiskaavalliset tavoitteet

Yleinen tavoite julkisten palveluiden osalta on koota palveluita yhteen palvelun tuottamisen ja tilojen tehokkaan käytön kannalta järkeviksi/tarkoituksenmukaisiksi yksiköiksi sijainteihin, jotka ovat hyvin saavutettavissa kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä, alueille joissa on kysyntää palveluille. Joissakin tapauksissa tämä tarkoittaa oman lähipalvelupaikan siirtymistä toiseen paikkaan tai etäämmälle. Lahden suunta -kontekstissa pyritään ratkaisuihin, joissa kaikki eri näkökulmat on punnittu ja vaikutus mahdollisimman monen lahtelaisen arkeen olisi myönteinen.

Tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja sivistyspalvelut yhdessä lähellä toisiaan esimerkiksi monitoimitaloissa, jonne on hyvät joukkoliikenne- ja pyöräily-yhteydet. Nykyisten palveluiden ja niiden toimipaikkojen kannattavuutta tuetaan mahdollisuuksien mukaan täydennysrakentamisella.

Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla liikutaan eri tavoin ja joissa on erilainen palvelutarjonta. Palvelutarjonta on laajinta lähipalvelualueilla. Näillä alueilla palvelut ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä, kävellen tai pyöräillen. Muut alueet ovat etäpalvelualueita, jossa palvelut ovat saavutettavissa omalla autolla, joukkoliikenteellä tai kuljetuksin. Lisäksi on harvaan asuttua aluetta, jolla palvelut ovat saavutettavissa vain omalla autolla tai kuljetuksin.

Palveluiden sijaintia tärkeämpää on saavutettavuus. Osa julkisista palveluista on lähipalveluita, osa on keskitetty. Lähipalveluita ovat ensisijaisesti palvelut, joita tarvitaan useimmin ja jotka pitää voida saavuttaa varmasti ja turvallisesti. Uusille yleiskaavan asuinalueille asemakaavoitetaan lähipalveluiden toimipisteitä, joita voidaan muuntaa alueen elinkaaren ja väestörakenteen muuttuessa. Osa julkisista palveluista keskitetään isompiin monipalveluyksiköihin, jotka on helppo saavuttaa jalan, pyörällä ja bussilla.

Saavutettavuuden tavoite tarkoittaa, että monipalveluyksiköt on järkevää sijoittaa keskustaan tai sen lähelle. Keskitettyjen yksiköiden aukioloajat ovat pitkät ja käyttö monipuolista.

Keskittäminen myös väistämättä pidentää etäisyyksiä palveluihin. Strategisena tavoitteena on lapsiystävällinen kaupunkiympäristö, jonka tärkein piirre on lasten itsenäisen liikkuminen. Lahden suunta -työn tavoitteena on mahdollistaa optimaalisen palveluverkon rakentuminen siten, että mahdollisimman moni lapsi voi kulkea kouluun kävellen ja pyörällä. Etäisyyksien kasvaessa entistä suurempi merkitys on kestävästä liikkumisesta edistävillä toimenpiteillä, joilla vaikutetaan yksittäisten ihmisten ja perheiden liikumistottumuksiin sekä koulujen käytäntöihin.

Vuoteen 2030 mennessä palvelukysyntä kasvaa voimakkaimmin Karistossa, Renkomäessä, Kytölässä, Launeen pohjoisosissa ja Asemantaustassa, keskustassa sekä Koiskalassa

Palveluverkon suunnittelu osana yleiskaavatyötä

Yleiskaava on strategian kuva fyysisessä kaupunkiympäristössä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmalla edistetään ihmisten arkiliikkumisen viisaita valintoja erilaisin toimenpitein, joista osa liittyy fyysiseen ympäristöön, osa toimintaan. Lasten ja nuorten palveluverkkosuunnitelman näkökulmasta yleiskaava luo edellytykset palvelupaikkojen sijoittumiselle paikkoihin, jotka tukevat lasten itsenäistä liikkumista. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma kokoaa yhteen toimenpiteet, joiden avulla rohkaitaan mahdollisimman monia lapsia ja perheitä kävelemään ja pyöräilemään alle kolmen kilometrin matkat.

Palveluverkkotyön integroiminen vahvasti yleiskaavaan edistää palvelualojen välistä yhteistyötä ja tuo siihen kokonaisnäemyksen palveluiden pitkäjänteisestä kehittämisestä. Palveluiden sähköistyessä lasten ja nuorten palvelut ovat jatkossakin niitä palveluita, joilla on fyysinen palvelupaikka. Palveluver-

kon suunnittelu on merkittävä osa Lahden suunta-työtä.

Jatkuvassa prosessissa muodostuu pitkän aikavälin strateginen näkemys palveluiden ja niiden sijaintien tulevaisuudesta, ja ajankohtaisia yksittäisiä hankkeita voidaan käsitellä joustavasti osana strategista kokonaisuutta.

Lahden suunta -työn 2017-2020 tavoitevuosi 2030 on sama kuin kaupungin strategian. Lahden suunta -prosessissa muodostuu näkymä tavoitevuoteen ja työn vaikutukset ulottuvat vuosikymmenten päähän. Palveluverkkosuunnitelman tarkasteluväli on 5-10 vuotta. Hyväksymisvaiheessa arvioidaan tavoitteiden toteutumista mm. seuraamalla, miten kehittyvät lasten kävelen ja pyörällä kuljetut koulumatkat, joihin palveluverkkoa koskevat päätökset vaikuttavat merkittävästi.

3. Muutosesitykset lainvoimaisiin osayleiskaavoihin

TÄSSÄ LUVUSSA ON KUVATTU
MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET
VOIMASSA OLEVIENTEN LAINVOIMAISTEN
OSAYLEISKAAVOJEN AINEISTOIHIN.

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) tulee olemaan lainvoimaisia osayleiskaavoja yleispiirteisempi. Lahden läntisten osien osayleiskaava on esitetty mittakaavassa 1:20 000 ja Nastolan osayleiskaavat mittakaavoissa 1:10 000 - 1:20 000. Lahden yleiskaava 2030 on piirretty mittakaavaan 1:30 000. Yleiskaavan yleispiirteisyydestä johtuen pienialaisia alueita ei pystytä kartassa esittämään ja tämä näkyy kartalla esimerkiksi asuinalueiden (A) sisällä olevien pienien lähivirkistysalueiden (VL) merkintöjen poistumisella. Lähivirkistysalueet sisältyvät asuinalueen (A) aluevaraukseen. Alueiden säilyminen virkistyskäytössä on monin kohdin turvattu asemakaavalla. Lisäksi yleiskaavassa viheryhteystarpeita on korostettu osoittamalla ulkoilureittejä. Vastaavasti yleispiirteistäminen näkyy maisemallisesti arvokkailla peltoalueilla (MA) yksittäisten rakennuspaikkojen ja pienialaisten metsiköiden sisältymisenä MA-aluevaraukseen.

Muita koko yleiskaava-alueeseen liittyviä asioista on kuvattu seuraavaksi:

Yleiskaavassa osoitetaan merkittävimmät keskusta-toimintojen alueet (C) Lahden keskustaan ja Nastolan Rakokiveen. Muut alakeskukset on yleiskaavassa osoitettu sisältyvät muihin aluevarausmerkintöihin, kuten asuinalueisiin (A).

Virkistysalueverkoston yleissuunnitelman mukaan asuinalueiden ja keskustan läheiset viheralueet on yleiskaavaan osoitettu lähivirkistysalueiksi (VL) ja taajaman lievealueella olevat laajemmat viheralueet retkeily- ja ulkoilun alueiksi (VR) tai maa- ja metsätalousalueeksi, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) riippuen alueen ensisijaisesta pääkäyttötarkoituksesta. Lähivirkistysalueilla (VL), retkeily- ja ulkoilun alueilla (VR) sekä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueilla (VU) on voimassa MRL 128§ mukainen toimenpiderajoitus, joka edellyttää maisematyöluvan hakemista erilaisiin metsänhoidollisiin toimenpiteisiin. Maisematyöluvan ratkaisee kunnan rakennusvalvontaviranomainen tai kunnan määräämä muu viranomainen. Yleiskaavaan on osoitettu myös pienimuotoisia maa- ja metsätalousalueita,

joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY), joilla rakentaminen on kielletty. Muut metsäalueet on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi (M). Yleiskaavaan on esitetty useita uusia luonnonsuojelun alueita (SL), joista suurin osa sijaitsee kaupungin omistamilla alueilla. Toimenpide on Lahden ympäristöohjelman mukainen. Esitetyillä uusilla luonnonsuojelun alueilla nousee suojelun osuus 1,9 %:sta 2,4%:iin kokonaispinta-alasta. Ympäristöohjelmassa tavoitteena on 5 % vuoteen 2030 mennessä.

Matkakeskus ja olemassa olevat rautatieasemat, sekä suunniteltu Hennalan rautatieasema on osoitettu kaavakartalla. Pyöräilyn tavoiteverkon tarkastaminen ja laajentaminen Nastolan alueelle käynnistettiin vuonna 2018 ja työn tuloksena syntynyt tavoiteverkko esitetään yleiskaavakartalla.

Uudet pohjavesialueiden rajaukset on päivitetty ja pohjavedenottamot ja niiden suoja-alueet on poistettu kaavakartalta. Salpausselkämerkintä on jatkettu kattamaan Salpausselkä koko Lahden alueella.

Muinaismuistoja on osoitettu aikaisempia osayleiskaavoja enemmän mm. Salpausselälle Lahden urheilukeskuksen alueelle, Ruuhijärvelle ja Kilpisaareen. Muinaismuistot on jaettu kartalla kolmeen luokkaan; muinaismuistoalueisiin, muinaismuistokohteisiin ja muihin muinaismuistokohteisiin.

Lahden yleiskaava 2030 kattaa aikaisemmin yleiskaavoittamattomat Nastolan alueet, kuten Nastolan Kirkonkylä, Ruuhijärvi, Metsäkylä ja Järvisten kylä. Kirkonkylä on pääosin osoitettu asuinalueeksi (A) ja julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi (PY). Kouvolaantien varren teollisuusalue on osoitettu elinkeinoelämän alueeksi (T) ja aluetta on esitetty laajennettavaksi myös rautatien ja valtatie 12 väliselle alueelle ja valtatie eteläpuolelle Lemuntien varteen. Laajennusalueen toteutuminen vaatii uuden valtatie 12 Veljeskylän eritasoliittymän rakentamisen. Ruuhijärven ja Järvisten kylään on osoitettu kyläaluetta (AT), maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA) ja maa- ja metsätalousaluetta (M). Metsäkylän alue on maa- ja metsätalousaluetta (M). Vehkosillankujan alueelle on osoitettu pieni kyläalue (AT). Kilpisaareen osoitettu loma-asuntoalue (RA) perus-

tuu voimassa olevaan ranta-asemakaavaan. Arrajoen ja Arrajärven ranta-alue on tunnistettu alueena, jonka maankäyttö tulisi ratkaista yksityiskohtaisemalla kaavalla.

Liikenneverkko on jaoteltu yleiskaavaehdotuksessa uudella tavalla osoittaen eri kaavamerkinnoilla olemassa olevat ja uudet väylät. Lisäksi väylien luokituksia on tarkistettu ja muutokset on viety kaavakartalle. Pääväylien väyläkuvaukset on päivitetty ja laadittu kattamaan koko yleiskaava-alue. Yleiskaava-alueiden nykytilan kuvaukset ja suunnitteluohjeet on päivitetty ja laadittu kattamaan koko yleiskaava-alue ja kaikki maankäyttömuodot.

Yleiskaavan kehittymisen myötä tavoitteena on esittää yleiskaava useammalla oikeusvaikutteisella kaavakartalla. Kaavakartat olisivat eri teemaisia, jolloin teeman mukaista tietomäärää yleiskaavassa pystyttäisiin lisäämään ja samalla parannettaisiin kaavakarttojen luettavuutta.

Seuraavaksi on kuvattu keskeisimmät muutokset voimassa olevien osayleiskaavojen alueilla kaavoitain.

Lahden läntisten osien osayleiskaava Y-202

LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KUOMOAMAAN LAHDEN LÄNTISTEN OSIEN OSAYLEISKAAVAN KOKONAISUUDESSAAN.

Teivaan sataman matkailutoimintojen alue (RM) poistetaan Teivaan rinteestä ja matkailutoimintojen alue osoitetaan kapeana Teivaasta Vesijärven matkustajasatamaan ratapenkan suuntaisesti. Vesiliikenteen alueet (LV) muutetaan satama-alueiksi (LS). Niemen alueen elinkeinoelämän alue (T) muutetaan toteutuneen maankäytön mukaisesti sallimaan elinkeinoelämän lisäksi asumista (A) ja julkisia palveluita ja hallinnon alueita (PY). Alueelle osoitetaan kaksoismerkintäalueita (T/A, PY/T). Ruoriniemen T/A-alue muutetaan asuinalueeksi (A) asemakaavan mukaisesti. Niemen tieliikenteen yhteystarvemerkintä on poistettu.

Vipusenkadun julkisten palveluiden ja hallinnon alue (PY), muutetaan vastaamaan alueen tarvetta myös elinkeinoelämän alueeksi (T). Alueelle osoitetaan kaksoismerkintä (PY/T).

Asuinrakentamista osoitetaan yhdyskuntarakenteen kannalta kestäville alueille. Kunnaksen ja Lehmuksen alueilta poistetaan laaja asuinalue (A) ja alue osoitetaan maa- ja metsätalousalueeksi (M), jossa on hajakenttämistä. Vastaavasti esitetään poistettavaksi asuinaluevaraukset (A) Jokimaalta Rälssin länsipuolelta. Alue osoitetaan pääosin maa- ja metsätalousalueeksi (M). Alueelle osoitetaan myös Rälssin maa-ainesten vastaanottoalueen (eo) ja retkeily- ja ulkoilualueen (VR) laajentuminen. Maa-ainesten vastaanottoalueelle osoitetaan kaksoismerkintä (E/VR), joka kuvastaa paremmin alueen maankäyttöä. Rälssin alueelle osoitetaan myös elinkeinoelämän alue (T) kehätien varteen. Renkomäen maa-ainesten ottoalueen kaavamerkintää on havainnollistettu muuttamalla kaavamerkintä kaksoismerkinnäksi EO/VR. Renkomäen EO-alueen rajausta on pienennetty lännestä siten, että jo maisemoitu alue on rajattu ottoalueen ulkopuolelle.

Yleiskaavaan osoitetaan useampia uusia luonnonsuojelualueita (SL); Ritamäen luonnonsuojelun laajennus, Haapalanmäki, Mukkulan saaret, Sietikka, Kukonkoski, Niemenmäki ja Sikoniitun lehtoalueen laajennus. Alasenjärven lounaisrannalla oleva loma-asuntoalue (RA) muutetaan asuinalueeksi (A).

Pippon elinkeinoelämän alueetta (T) laajennetaan ja alueelle osoitetaan moottoriurheilukeskus kohde-merkinnällä (em). Karistonportin alueelle osoitetaan kaksoismerkinnällä (Pkm/T) yhdistetty kaupallisten palveluiden ja elinkeinoelämän alue. Latomäen elinkeinoelämän ja asumisen alue (T/A) muutetaan elinkeinoelämän alueeksi (TY). Lisäksi Renkomäkeen Luhdan tornin alueella tarkastetaan kaupallisten palveluiden (Pkm) ja asuinalueen (A) rajauksia. Koiskalan alueelta poistuu kaavan Y-202 mukainen uusi kulkuyhteys Koivukummun ja Siperian asuinalueiden läpi Ahtialasta Koiskalantielle. Uusi pääkatu esitetään jatkettavaksi Ruukinkadulta Koiskalantielle lähelle valtatie eritasoliittymää. Yleiskaavaan on osoitettu pyöräilyn tavoitteellinen aluereitti Siperian

alueen läpi Ahtialasta Koiskalantielle, sekä Koiskalantien varteen maantien suuntaisesti. Alueen asuinalueiden (A) ja elinkeinoelämän alueiden (T) rajauksiin on tehty vähäisiä muutoksia. Sietikan lähiympäristön metsäalueet on muutettu retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR).

Kaava-alueen katuluokittelua on tarkastettu ja muutokset on viety kaavakartalle. Tämä näkyy esimerkiksi Lintulantien ja Lakkilantien poistamisella kartalla ja Kauppiankadun muuttumisella pääkadusta kokoojakaduksi.

Lahden läntisten osien osayleiskaavan Y-202 määräyksien mukaan kaavaan rajatuilla alueilla noudatetaan eri osayleiskaavojen määräyksiä. Enonsaaren osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ja Oke-roisten osayleiskaavan määräykset jäävät voimaan Lahden yleiskaavan 2030 myötä. Miekkion, Renkomäen ja Ämmälän osayleiskaavan aluerajauksesta poistetaan Pippon alue ja Ämmälän alueelta radan itäpuolinen alue. Osayleiskaavan määräykset jäävät voimaan rajatulle alueelle.

Villähde-Koiskalan osayleiskaava

LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KU- MOAMAAN VILLÄHDE-KOISKALAN OSAYLEISKA- VAN KÄRKJÄRVEN LÄNSIRANNAN RANTA-ALUET- TA LUKUUNOTTAMATTA.

Lahden yleiskaavan 2030 kartalla esitetään rasterilla alue (RV/3), jolla voimassa olevan Villähde-Koiskalan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan. Muilta osin osayleiskaavan alueella tullaan noudattamaan Lahden yleiskaavan 2030 merkintöjä ja määräyksiä kaavan voimaantulon myötä.

Villähde-Koiskalan osayleiskaavan merkinnät on yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030. Lisäksi kaavamerkintöjä on määrällisesti vähennetty ja yhdenmukaistettu Lahden läntisten osien osayleiskaavan tyyliin. Esimerkiksi asuinaluemerkinnöistä on jätetty pois maatilojen talouskeskusten alue (AM) ja pientalovaltainen asuntoalue (AP). Asumisen alueet on osoitettu asuinalueina (A) tai kyläalueita (AT). Haravakylän, Pihtilänmäen, Pensuon ja Heinämaantien varren asuinalueet on osoitettu kyläalueina (AT). Heinämaantien varressa osayleiskaavassa mitoitettujen asuinalueiden (A) mitoitukset eivät jää voimaan, eivätkä oikeuta suoriin rakennuslupiin

Lahden yleiskaavan 2030 voimaan tulon jälkeen. Vastaava tilanne on Ranta-Lehmuksen, Ohrapään-tien ja Mustankorventien alueella. Näillä alueilla kaavamerkintä muuttuu asuinalueesta (A), maa- ja metsätalousalueeksi (M) alueiden ollessa hajaraken-nusalueita, joita ei ole tarkoitus asemakaavoittaa. Kyseisille alueille ei kohdistu rakennuspainetta.

Peltojen osalta on poistunut maa- ja metsätalousalue (MT) merkintä ja pellot on osoitettu maa- ja met-sätalousalueena (M) tai maisemallisesti arvokkaana peltoalueena (MA). MA-aluevaraus sisältää myös yksittäisiä rakennuspaikkoja ja pienimuotoisia met-säalueita.

Työpaikka-alueet (TP) osoitetaan yleiskaavassa elin-keinoelämän alueina (T). Jos alueelle sijoittuvissa toiminnoissa tulee ottaa huomioon ympäristön ai-heuttavat rajoitukset, kuten pohjavesi, lähellä ole-vat häiriintyvät kohteet tms. on kaavamerkintä TY. Villähteen asemansseudulla säilyy elinkeinoelämän alueet (T) asuinrakentamisen sijaitessa pääsääntöi-sesti Lankilantien varrella. Lankilantien varren asui-nalueisiin (A) esitetään vähäisiä laajennusalueita. Lankilantie esitetään linjattavaksi suoraan Heinä-

maantielle. Osayleiskaavassa esitetty Ritomäen työ-paikka-alueen (TP) laajennus Heinämaantien itä-puolelle muuttuu retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR), sekä osittain kyläalueeksi (AT).

Riikin tilan pellot Villähteen varressa on esitetty muuttuvan työpaikka-alueesta (TP) maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (MA). Pensuon alueen pellot ja Orrilanmäen pellot on laajalti esitetty mai-semallisesti arvokkaiksi peltoalueiksi (MA). Orri-lanmäelle esitetään asumisen (A) lisäämistä vieressä olevan Villähteen koulun ja joukkoliikenteen run-kolinjan vuoksi. Villähteen koulun ja Kauppakaaren välinen selvitysalue (SELV.) on osoitettu elinkeino-elämän alueeksi (TY).

Osayleiskaavan mukaisten pientalovaltaisten asui-nalueiden (AP) rajauksiin on tehty muutoksia huo-mioiden yhdyskuntarakenteellinen sijainti ja aluei-den maasto-olosuhteet. Ranta-Härhön ja Hyytintien aluevarauksia on pienennetty ja Kurenniityn ja Vie-runkulman aluevarauksien rajauksia on muutettu. Vanhankartanonpellon alueella esitetään pieni Vil-lähteen lehto rannassa luonnonsuojelualueeksi (SL).

Luoteis-Nastolan osayleiskaava

LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KU- MOAMAAN LUOTEIS-NASTOLAN OSAYLEISKA- VAN MITOITETTUJA RANTA-ALUEITA LUKUUNOT- TAMATTA.

Lahden yleiskaavan 2030 kartalla esitetään rasterilla alueet (RV/1), jolla voimassa olevan Luoteis-Nastolan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan. Muilta osin osayleiskaavan alueella tullaan noudattamaan Lahden yleiskaavan 2030 merkintöjä ja määräyksiä kaavan voimaantulon myötä.

Luoteis-Nastolan osayleiskaavan merkinnät on yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030. Lisäksi kaavamerkintöjä on määrällisesti vähennetty ja yhdenmukaistettu vastaavasti kuten edellä on kuvattu Villähde-Koiskalan osayleiskaavan osalta. Suurin osa osayleiskaavan alueesta on maa- ja metsätalousaluetta (M). Pyhantaan ja Seestan alueen pientalovaltaiset asuntoalueet (AP) osoitetaan kyläalueina (AT).

Osayleiskaavan alueella on laajat mitoitettut kyläalueet (AT) Pyhantaalla, Vanajanraitin, Kumiantien ja Mäkeläntien varressa, sekä Oksjärven pohjoispuolella. Osayleiskaavalla rakentamista on haluttu ohjata kyläalueille ja mitoitus on perustunut alueen kunnallisteknisten verkostojen suunnitelmiin. Kyläalueelle on voinut rakentaa suunnittelutarveratkaisulla. Alueelle on toteutunut infra osittain runkolinjan osalta, mutta jakeluverkostot puuttuvat ja osalle alueista verkostoa ei ole tulossa jatkossakaan. Mitoitus on myös osittain ohjannut rakentamista kyläalueen ulkopuolelle, mikä ei ole ollut tarkoituksenmukaista. Kyläalueille ei ole suuria rakennuspaineita. Lahden yleiskaavaan 2030 osoitetaan osayleiskaavan mukaiset kyläalueet (AT), mutta alueiden mitoitus ei jää voimaan Lahden yleiskaavan 2030 voimaan tulon jälkeen. Näin rakentamista voidaan ohjata parhaiten rakentamiseen soveltuville alueille suunnittelutarveratkaisulla.

Viuhan ja Sydänkankaan alueen metsäalueet osoitetaan maa- ja metsätalousalueiksi, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) sekä osittain retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR). Lisäksi alueella on pienimuotoisia maa- ja metsätalousalueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Luhtaanmaa-Vierumäki välille on osoitettu tavoitteellinen ulkoilureitistön pääväylä.

Pyhantaantien varressa oleva teollisuusalueen reservialue (T/res) osoitetaan elinkeinoelämän alueena (T) ja aluetta on laajennettu ottaen huomioon olemassa olevat teollisuuskiinteistöt tien varressa. Lisäksi Mäkeläntien varressa oleva maa-ainestenottoalue (EO/T-res) osoitetaan kaksoismerkinnällä EO/T, jolloin alue varataan elinkeinoelämän alueeksi maa-aineisten oton päätyttyä alueella. Valtatien 12 varteen on osoitettu voimalinja.

Turpeensalmen osayleiskaava

**LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KU-
MOAMAAN TURPEENSALMEN OSAYLEISKAAVAN
KOKONAISUUDESSAAN.**

Turpeensalmen osayleiskaavan asuinalueet eivät ole toteutunut alueen pohjavesiolosuhteiden vuoksi ja alue on asemakaavoitettu pääasiassa lähivirkistys-alueeksi. Lahden yleiskaavaan 2030 alueen maankäyttö osoitetaan asemakaavan ja olemassa olevan tilanteen mukaiseksi.

Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava

**LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KU-
MOAMAAN KALLIO-, PITKÄ- JA SÄRKIJÄRVEN
ALUEEN OSAYLEISKAAVAN MUUTAMAA MITOI-
TETTUA RANTA-ALUEITA LUKUUNOTTAMATTA.**

Lahden yleiskaavan 2030 kartalla esitetään rasterilla alueet (RV/2), jolla voimassa olevan Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan. Muilta osin osayleiskaavan alueella tullaan noudattamaan Lahden yleiskaavan 2030 merkintöjä ja määräyksiä kaavan voimaantulon myötä.

Osayleiskaavan metsäalueet on osoitettu suurimaksi osaksi maa- ja metsätalousalueeksi, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) tai maa- ja metsätalousalueeksi (M). Lahden yleiskaavaan 2030 on osoitettu alueella oleva Lapakiston luonnonsuojelualue (SL). Lapakiston luonnonsuojelualueen lounaispuoli sekä Kilpasen ja Hirvilammin alue on osoitettu ret-

keily- ja ulkoilualueeksi (VR). Lisäksi kaava-alueen lampien ranta-alueet on pääasiassa osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Pitkäjärven ja Kärkjärven ranta-alueelta on osoitettu poistettavaksi merkittävä määrä loma-asuntoalueeksi (RA) varattuja, kaupungin omistuksessa olevia alueita alueen retkeilykäyttöön varaamisen vuoksi. Kärkjärven rantaan on osoitettu olemassa oleva lomarakennuspaikka (RA-7). Lisäksi Lapakiston luonnonsuojelualueen pysäköintialueen läheisyyteen on varattu pieni matkailutoimintojen alue (RM-6) mahdollista opastuskeskusta ajatellen. Uutena luonnonsuojelualueena (SL) on esitetty Kangaslammin alue Kumiantien varressa.

Alhaistentien pientalovaltainen asuntoalue (AP) on osoitettu kyläalueena (AT). Pajulahden ympäristöön on esitetty urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU). Alueelle on esitetty ulkoilureitistön pääväyliä laajentamaan Lapakiston retkeilyreitistöjä.

Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava

Uudenkylän osayleiskaava

LAHDEN YLEISKAAVA 2030 (Y-203) TULEE KUOMOAMAAN ISO-KUKKASEN-, SALA- JA RUUHIJÄRVEN RANTAYLEISKAAVAN OSITTAIN.

UUDENKYLÄN OSAYLEISKAAVAN MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET JÄÄVÄT VOIMAAN KOKO OSAYLEISKAAVAN ALUEELLA.

Lahden yleiskaavan 2030 kartalla esitetään rasterilla alueet (RV/4), jolla voimassa olevan Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan. Muilta osin rantayleiskaavan alueella tullaan noudattamaan Lahden yleiskaavan 2030 merkintöjä ja määräyksiä kaavan voimaantulon myötä.

Uudenkylän osayleiskaavan aluerajaus esitetään Lahden yleiskaavan 2030 kartalla. Osayleiskaavan maankäyttö on esitetty yleispiirteistettynä Lahden yleiskaavassa 2030, esimerkiksi rantojen osalta on näytetty pääkäyttötarkoitus eli lomarakentaminen (RA). Uudenkylän osayleiskaava jää voimaan ja alueella noudatetaan osayleiskaavan kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Rantayleiskaava jää voimaan mitoitettun ranta-alueen osalta. Iso-Kukkasen eteläosassa rantayleiskaavan kaavamerkinnät on yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030 ja kaavamerkintöjä on yhteensovitettu. Rantayleiskaavan pientalovaltaiset asuntoalueet (AP) on muutettu asuinalueiksi (A) ja virkistysalueet (V) lähivirkistysalueiksi (VL). Pajulahden palveluiden alue (P) on osoitettu matkailupalveluiden alueena (RM).

Ruuhijärven kylään ja Kumiantien ja Ruuhijärventien risteysalueelle osoitetaan kyläalueet (AT), joiden alueella ei noudateta voimassa olevan rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä ja antaa paremmat mahdollisuudet näiden alueiden kehittämiseen.

4. Lahden suunta -työn 2017-2020 tekijät

KUKA VALMISTEE LAHDEN SUUNTA -TYÖN PÄÄTÖKSENTEKOON?

Lahden suunta -työn sisällön tekemiseen osallistuu suuri joukko ihmisiä: asukkaita, viranomaisia, asiantuntijoita ja eri intressiryhmien edustajia. Päätöksentekoon menevät aineistot valmistellaan yleiskaavan osalta Kaupunkiympäristön palvelualueen maankäyttö ja aluehankkeet yksikössä ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman osalta Kaupunkiympäristön palvelualueen kunnallisteniikan yksikössä. Kaupunginhallitus asettaa ehdotusvaiheen aineistot nähtäville ja kaupunginvaltuusto päättää niiden hyväksymisestä.

Yleiskaavatyöstä vastaa yleiskaava-arkkitehti Johanna Säaksniemi. Yleiskaavatyötä tukemaan ja ohjaamaan on nimetty työryhmä, joka kokoontuu kerran kuussa. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman kokoamisesta ja toimenpiteiden koordinoimisesta vastaa projektipäällikkö Anna Huttunen ja ohjelmalla on oma työryhmänsä. Yleiskaavatyöllä ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmalla on yhteinen Lahden suunta -ohjausryhmä, joka kokoontuu kerran kuussa. Julkisten palveluiden palveluverkkoa suunnitellaan palveluverkon suunnitteluryhmässä. Kaikki ryhmät ovat kaupunkitasoisia ja niissä on ihmisiä eri palvelualueilta.

Lahden suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet

155

Ahtiainen Anna-Kaisa, maankäytön asiantuntija / Uudenmaan ELY-keskus
Alho Olli, kaupunkikehitysjohtaja / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Alm Sari, tutkimuspäällikkö / Konsernipalvelut
Autio Jukka, maankäyttöinsinööri / Kympp maankäyttö
Haverinen Pia, erityisasiantuntija / Osallisuus ja hyvinvointipalvelut
Heikkinen Matti, liikenneinsinööri / Kympp kunnallistekniikka
Heikkinen Sonja, liikennejärjestelmäasiantuntija / Uudenmaan ELY-keskus
Helander Risto, kehitysinsinööri / Lahden tilakeskus
Helminen Juha, kaupungingeodeetti / Kympp maankäyttö
Honkanen Petri, maankäytön johtaja / Kympp maankäyttö
Huttunen Anna, projektipäällikkö / Kympp kunnallistekniikka
Järveläinen Juhani, hulevesi-insinööri / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Kajander Sami, paikkatietoinsinööri / Kympp maankäyttö
Karevaara Katja, suunnittelija / Konsernipalvelut
Karvinen-Jussilainen Anne, kaupunginarkkitehti / Kympp maankäyttö
Karu-Hanski Tiina, ympäristönsuojelusihteri / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Kempainen Milja, joukkoliikennesuunnittelija / Kympp kunnallistekniikka
Kilponen Lassi, vastuualuejohtaja / Sivistyksen palvelualue, perusopetuspalvelut
Kokkonen Päivi, tutkimus- ja kehittämisspäällikkö / Konsernipalvelut
Koponen Katianne, kestävän kehityksen koordinaattori / Sivistyksen palvelualue
Kujala Kirsi, kaupunginpuutarhuri / Kympp kunnallistekniikka
Kuronen Risto, tulosyksikköpäällikkö / Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä
Laitinen Tarja, ympäristölupapäällikkö / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Lastikka Mika, katupäällikkö / Kympp kunnallistekniikka
Lindfors Jukka, kaupungininsinööri / Kympp kunnallistekniikka
Lehmuskoski Markus, kaavoitusarkkitehti / Kympp maankäyttö
Malin Ismo, vesiensuojelupäällikkö / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Marjamäki Emma, ympäristökasvattaja / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Martikainen Jaana, vt.aluesuunnittelujohtaja / Päijät-Hämeen liitto
Mero Pauli, tutkija / Konsernipalvelut
Miettinen Leena, palvelupäällikkö / Sivistyksen palvelualue, varhaiskasvatuspalvelut
Mäkilä Aino, projektisuunnittelija / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Niemi Maria, joukkoliikennesuunnittelija / Kympp kunnallistekniikka

Niskanen Riitta, tutkija / Sivistyksen palvelualue, kaupunginmuseo
Niskanen Riitta, projektipäällikkö / Kympp maankäyttö
Ojala Elina, ympäristöjohtaja / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Peltonen Petri, suunnitteluinsinööri / Kympp maankäyttö
Permanto Timo, ympäristönsuojelusuunnittelija / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut (eläkkeelle 2019)
Pirttilä Leena, rakennuttajapäällikkö / Lahden tilakeskus
Riihelä Asko, luonnonsuojeluvalvoja / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Rosberg-Airaksinen Eira, kestävän kehityksen koordinaattori / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Rönkä Anu-Liisa, viestintäsuunnittelija / Viestintäpalvelut
Saarela Matti, aluepäällikkö / Sivistyksen palvelualue, perusopetuspalvelut
Saari Henrik, vuorovaikutussuunnittelija / Kympp maankäyttö
Salomaa Iiris, fysioterapeutti / Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä
Sieppi Päivi, ympäristöneuvontapäällikkö / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut
Silvast Maria, maisema-arkkitehti / Kympp maankäyttö
Simanainen Timo, museojohtaja / Sivistyksen palvelualue, kaupunginmuseo
Sivonen Markku, rakennuslupapäällikkö / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Suhonen Katja, joukkoliikennepäällikkö / Kympp kunnallistekniikka, LSL
Suokas Sanna, yleiskaavoittaja / Kympp maankäyttö
Suvisilta Jaana, palvelujohtaja / Konsernihallinto
Särkkä Anna-Maaria, metsäpäällikkö / Kympp kunnallistekniikka
Sääksniemi Johanna, yleiskaava-arkkitehti / Kympp maankäyttö
Tiittanen Riku, toimistoinsinööri / Kympp kunnallistekniikka
Tikkala Jaakko, suunnitteluinsinööri / Kympp maankäyttö
Tolvanen-Valkeapää Tarja, suunnitteluinsinööri / Kympp kunnallistekniikka
Tuhkanen Jani, projekti-insinööri / Kympp kunnallistekniikka
Turunen Heikki, lukiojohtaja / Sivistyksen palvelualue, lukiokoulutuspalvelut
Ukkonen Markku, kehittämissiantuntija / Konsernipalvelut
Unelius Jari, liikuntapaikkavastaava / Sivistyksen palvelualue, liikuntapalvelut
Uronen Carita, suunnitteluinsinööri / Kympp maankäyttö
Vauramo Saara, ympäristöjohtaja / Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut

